

గ్రంథ: ద్రుభవము

సం. 694.

AYAPRABHAVAM.

అయప్రభవము

F. B. Sankaram.

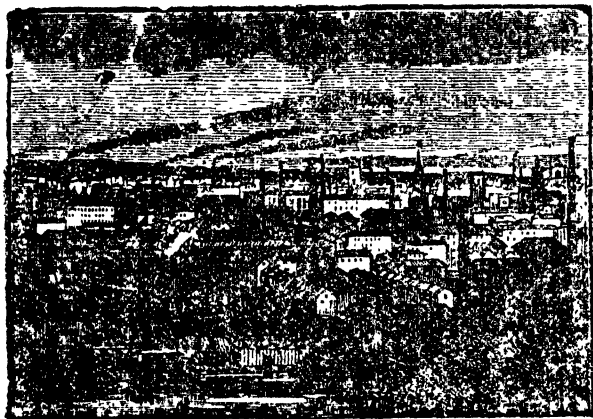
Managing Director,

*The Krishna Dale & Cotton Mills
Company Ltd.*

Ellore

అ య : ప్ర భా వ ము

సోమంచి భీమ శంకర ము.

డైరక్టరు

క్రిస్టా జూటు అండు కాటక్ మిల్సు కంపెనీ,

ప లూ రు

1905

Price Rs. 1-0-0

వెల మ 1-0 0

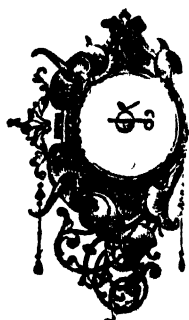
DEDICATION.

ॐ ॐ ॐ

క్షేత్రమొక్క యుగముగా పౌద్ధుపోకహంసతూలికా
 తల్పములపై నిటునటుపొరలాడుచుదుప్పటిమడతగ్రుచ్చు
 కొనెనని తైలామల మద్దనల చేయించుకొనువారిజీవనము
 ల కాధారమగుసకలవస్తుచయమునుచేసినమర్పించుటకై చ
 మ్మటయూడ్చిచాకిచేయు కాములుగాసిన చేతులకును దే
 శాభిమానులు చేయు సమపదేశములమొక్క యుసత్కా
 ర్యములమొక్కయు సాధమునుపుణ్యపాపములెఱుగని ప్ర
 జలగ్రహింపనీక రసభరితమగు చెఱకుసకు డట్టముగపైకె
 క్కియందుచేళ్ళవలె లోకోపకార కార్యములకువిఘ్నము
 లొసర్చు ప్రబుద్ధులకును నీగ్రంథ మంకిత మొసర్పఁ
 బడినది.

వీరిక.

గ్రంథము విద్యాప్రావీణ్యతగ్రహణము
టకుగాని సాహిత్యజ్ఞాన మెక్కువచేయు
టకుగాని వ్రాయబడినదిగాదు. కాలచ
క్రము తిరిగిరానురానుగలుగుచున్నమా
ర్పులననుసరించి యిప్పుడు దేశభిన్నుదికై
పలువిధములైన కృతుల కాధారముల
గుయంత్రశాలలు దేశమందంతటను స్థా

పించవలసిన యవసరముకలిగినది. అందువిషయమై దేశా
భిమానులగు విద్యాధికులు పలుమార్గముల పనిచేయుచు
న్నారు. వారెంతయభిమానముతోడను, పూరికతోడను
పనిచేయుచున్నను వారిప్రయత్నములు సార్థకములుగావ
లెనన్న సనేకవిధములగు పుట్టులుచేయుచున్న పనివాండ్ర
కును, వారికిపోషకులుగానుండిన వర్తకులకును, యంత్ర
శాలాసుల మహిమ తెలియజేయవలయును. అందులకై
యీగ్రంథమురచింపబడినది. యంత్రములనుగూర్చిగ్రం
థములు వ్రాయకముందు జనసామాన్యమునకు యంత్రశా
లలయొక్కయు బాయంటుస్టాకు కంపెనీలయొక్కయు నవ
సరముకానుపించి వానియందురుచిపుట్టవలయును. అట్లభి
రుచిపుట్టించుటకుమృదుమధురశైలితో ఇంగ్లీషుభాషయం
దు గ్లొబ్బాల్లోవోరగారొక గ్రంథమును వ్రాసియున్నారు

శ్రీ

కాని యట్టిగ్రంథము దేశభాషల.యందెక్కడనున్నట్లుతో
చను ఈగ్రంథమునందలి మాఖ్యాంశములు కొన్ని వారి
గ్రంథమునుచదివియే గ్రంహింపఁబడినవి. అందుచేవారికి
కృతజ్ఞతాసూచకవందనములందిచ్చుచున్నాడను.

ఏయదేశముతో నీపాత్రమచ్చొత్తించబడినదో యది
కొనపాఁగి దీనింజనువుటకు ఫలముగా జాయుంటుపైకుకం
పెనీలు వృద్ధియై పలువిధములగు యంత్రశాలలాంధ్రదేశ
మందు వెలసిన సంకల్పసిద్ధుడనయ్యెను.

ఇట్లు విధేయుడు,

సో. భీ. శం.

అయఃప్రభావము.

శుద్ధపత్రిక.

పుట.	పత్రిక.	తప్ప.	పిప్ప
5	12	చక్క-గ	చక్క-గ
7	5	గనపడరు	గనుపడరు.
12	15	ఉన్న	ఉన్న
18	20	యచ్చటి	యచ్చటి
21	10	కమ్మనను	కమ్మనను
39	2	యొక్కడు	యొక్కడు.
53	10	భిం చుట	చించుట
53	15	సత్యము	సత్యము
62	21	వవర్న	గవర్న
75	12	దొరలు	దొరల
75	20	వృద్ధియ్య	వృద్ధియ్య
75	21	ఎకిలివను	ఎకిలివను
87	6	పారశీకు	పారశీ
86	21	శీయోహతా	శీయోహతా

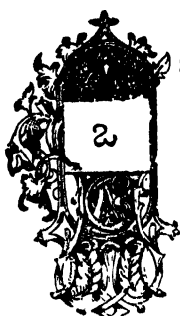
పుట.	పజ్జిక.	తీర్పు.	బిర్పు.
87	7	నండిన	యండిన
90	13	సాదిండు	సారిండు
93	5	లందగుకూడ	లందుకూడ
93	18	1 01	1901
96	9.10	నటి	నట్టి
96	14	మని	మను
99	7	మట్లును	మట్లును
99	7	తాప	తానుప
99	8	చేయుండుడ	చేయుచుడ
103	6	వస్తువులను	వస్తుములను
106	9	యూరేపి	యూరేషి
113	18	బాలిప్తు	బాలిప్తు
114	1	ప్రతిష్ఠ	ప్రతిష్ఠ

INTRODUCTION.

ఉపోద్ఘాతము.

శ. కరికుర గాదిఘట్టనయు గాలియనొంపదయొంటినున్న య!
 త్రువుననేక భూరుహ వితానముగుంపయియున్న బాధలక!
 బారయునె యన్నదమ్ములను పొందినయేరికపాధ్యులట్లుగా!
 కరవయినిల్చినక గెలిసి కల్గిన మైపటివోదురెరియుక! ॥

భారతము.

కృదేశమునజన్మించి యొక్కవేదమునున
 మ్మి యేకకుటుంబముగ నుండిన మనలో
 కాలక్రమమున నైకమత్యముచెడి హిం
 దూవంశవృక్షమునకు శాఖోపశాఖలేర్పడి
 యాశాఖలు చిన్నకొమ్మలుగను, కొమ్మల
 నుండి రెమ్మలుగను, రెమ్మలనుండి యీనె
 లుగను, పగిలిపోయి, యన్నిటిజీవనమున
 కును మూలాధారమగు తల్లివేరునకుదూరమై యేకగర్భజ
 నితులను సవతిబిడ్డలకన్న నన్యులుగ జ్ఞానహీనతచే చూ
 చుచుండుకాలము పలువిధములగు హేతువులచే సంప్రా
 ప్తమైననాటినుండి యైకమత్య మడుగంటి యాయాత్రమ
 గుణమునకు దోహదముచు కృషియును లేకుండుట వలన
 నది యమగంటుటయే గాక బీడు పడిన భూమియందు
 కలుపు మొలచినటులనె వృద్ధికి భంగకరము లగు ననేక

మధ్యమములు మనలో నంతులించి పెఱుగనారంభించినవి. అందువలన కలిగిన నష్టములన్నిటికన్న నెక్కువదిగా దరిద్రదేవత దేశమునావహించినది.

అక్కడక్కడ నెక్కుకలయైతికారియో కోటిశ్వరుడో తులాభారముతూగుచున్నంతమాత్రమున దేశముదరిద్రదేశ ననుభవించుచుండుట లేదనుటకువీలులేదు. మానవదేహమందేదోయొకయంగము ప్రబలియింపఁజేయుననుభవించుచుండ తక్కినయంగములీచుకొనిపోయియున్న నాదేహమార్గవంతమనుట కెట్లువీలులేదో యావిధముననే సర్వజనులను సుఖజీవనముచేయుటకువీలులేనిదేశమును నైశ్వర్యవంతమనఁజెల్లరు.

ఎంతకాలమనొన్యన్యభిమానముతో హిందువులు చరించుచుండిరో యంతవరకు నైశ్వర్యమున వర్ధిల్లుచుండిరి. ఐకమత్యాభావమెప్పుడు పొడసూపినదో యట్టిమధ్యమమునువెన్నదన్నియంతచ్ఛిద్రములునుగృహకలంబములునుప్రబలినుందోపసుండులవలె ననొన్యన్య నిర్మూలనమునుచేసికొన పెనగులాడుచుండుటవలని నష్టములుండ మనదుర్దశంగవిపెట్టిపరరాజులుఘాతుకమృగములవలెమనదేశముపైకురికి చిత్రవధచేసి పాడిపంటలపడటగలిపి ధనములంకించుకొనిపోవుచుండునట్టి దుర్దశాపాదకములగు దండయాత్రలవలననమ్మదించెడి విద్యులకును వృత్తులకును గట్టిదెబ్బతగిలిక్రమక్రమముగా క్షీణించుచు వచ్చినవి. కాని

యిట్టిదోపిడి దండులంతరించి హిందూ దేశమునే స్వదేశ
ముగా జేసికొని జన్తభూమితో సంబంధమును వినర్జించు
కొని, మహమ్మదీయులు హస్తినాపురముని ప్రసిద్ధిగాంచిన
శిల్లీ పట్టణమున మూర్ఖాభిషిక్తులై హిందూరాజ్యపరిపాల
నమారంభించినది మొదలు విద్యలును, వృత్తులును, వెను
కటివిమూల తలలెత్తుటయు, మహమ్మదీయులు తమ వెంట
దెచ్చిన కొత్తవిద్యలును, కొత్తవృత్తులును, పూర్వపు
వానితో గలియుటయు, సంభవించి ఫిరోజ్షా, అగ్గరు,
ఫాదుషామున్నగు చక్రవర్తులకాలమున దేశమునకు నెమ్మది
యై కృషివ్యాపారములకు వ్యాప్తియు కలుగుచువచ్చినది
గానీ యెంతోకష్టపడి దేశదేశములవెంటదిరిగి యనేకవిధ
ములగు పుష్పఫలజాతులవిత్తనములను సంపాదించి మిగు
లధనమువెచ్చించి పాటుపడి పెంచినతోట ఫజ్జోన్ముఖమై
కొద్దికొద్దిగ రుచిచూపి నాలుకతడుపుచుండు సమయమున
నెక్క జంఝూమారుత మతిప్రళయముగవీచి చెట్లను
నేర్మతో పెకలించి, తోటను నాశనమొనరింపఁతిరిగి
యెంత కాలమువరకో యొక్క యరటికాయ యైనను
కన్నులకు కరవుగజేసినట్లు నవాబుతో, అమీరుతో, యే
సామంతరాజుతో, కలదానితో సంతసింపక కయ్యములకు
కాలుద్రవ్వి తాము సెడి పగవారిని జెఱుపుటయెగాక తమ
కేయపకారమును జేయని జనసామాన్యమునుగూడ వీరా
వేశమునపీడించి సంక్షోభ ముప్పటప్పట నొనరించుచుండ

సంగవరకును పెంపుజేందుచువచ్చిన విద్యాకృషులకు వి
 ఘాతము కలిగి పునఃప్రయత్నము చేయవలసి వచ్చుచుం
 డెను. అందుచే మూర్ఖదశనుండి కొద్దికాలముక్రిందటనే
 బయలుదేరిన యొగోపాఖండవాసులు దినదిన ప్రవర్ధమా
 నులగుచు సర్వవిధముల వృద్ధిమూర్గమున ప్రయాణముచే
 సి మనలను గలుసుకొని లిప్తమాత్రమున మనలను వెను
 కకు దిగద్రొక్కి యంతరిక్ష మార్గము సందియున్నారు.
 ధర్మశాస్త్రములకును ప్రకృతి శాస్త్రములకును తారత
 మ్యముగలదు అనేకశతాబ్దములకు పూర్వము రచింపబ
 డిన మన మతగ్రంథములును నీతిధర్మశాస్త్రములును, వే
 దవేదాంగములును, యువనిషద్భగవద్గీతలును, నిప్పటికి
 గూఢసన్యదేశములవారిచే కొనియాడబడుచు నేయన్యమ
 తావలంబసమను నవసరములేక మనము పుణ్యమార్గమున
 జరించి తరించుటకుచాలియున్నవి. ఈమధ్యకొంతకాలము
 క్రిందట మనలో పితృదేవతాభక్తికి తుప్పుపట్టినను, ఇప్పు
 డిప్పుడు దేశాభిమానమును, పెద్దలయందుభక్తియును, నీ
 తియును దృష్టియును బలపడ నారంభించుచున్నయవి.
 మన మతగ్రంథములవైపు పిన్నపెద్ద లందఱకును దృష్టి
 తిరిగి యభిమాన మెక్కువ యగుచున్నది. ఈమధ్యకా
 లములో నేతిబీరకాయవంటి బ్రాహ్మణ బృందమునకు శా
 స్త్రసంస్కారములేక హృదయపాదసములందు బదనికలు
 పొడసూపుటవలన శిష్టాచారములనుపేర సనేకదురాచార

నులు శౌగజెఱిగి మైహికాముష్టిక మార్గములకు నడ్డంకి
గలిగి పరులకన్నులకుఁబరిహాసాస్పదముగఁగన్నట్లుచుం
డుటచేతఁ గూర్చుండి లేవలేనివారునైతము మనల నాక్షే
పించుట కవకాశముకలిగినది. ఉద్ధృంధముల నందఱునుజ
దివి వానిమర్తములనుబాగుగ గ్రహించుట కవకాశము
కలుగుటవలన విద్యావిహీనుల వెఱ్ఱిమాటలయందు నమ్మి
కత్తిగి మతమునుద్ధరించుప్రయత్నములు నలుదిక్కులను జే
యబడుచున్నవి. సముద్రయానము, దూష్యమనునమ్మికత
ప్పిప్రోలు మనయాచార వ్యవహారములయందును దేశమం
దును నభిమానముగల పెద్దలన్యదేశములకు నాకాయాత్ర
లుసేలిపి రాగా కిమ్మనకుండవారితో భోజనభాజనములు స
లుపుచున్నాము.

కృష్ణాది శాస్త్రములనుగూర్చి యిటుల చెప్పటకుచీ
లులేదు. కాలుసేతులే ఘనాయుధముగానుండు కాలము
మొదలాయుధములును. పనిముట్లును, నయోమయము
లగు కాలమువరకును క్రమక్రమముగ శిల్పాదికృషి
శాస్త్రములును వస్త్రాదిప్రకృతిశాస్త్రములును, మారు
చునేవచ్చినవి. బుద్ధికంతమెటులనుండదో యాబుద్ధివల
న జనించుప్రకృతిశాస్త్రములకు నటులనేయంతయుండదు
ఇంతవరకునడచితిని యికనడుననవసరములేదని విసివియూ
రకుండుట కవకాశములేదు. ఆశకంతములేకుండుటచే ను
కనాడు సాఖ్యమును కల్పించుసాధనములకుక నిప్పట్టి కొద్ది

కాలమునుభవించినవెనుక మనస్సు మరియొకసౌఖ్యమును కోరుచుండును. ఆదియందు లేనివృత్తులును సుఖములుని పుటికెన్నో బయలు వెడలినవి. ఇకముందెన్ని గానెయున్న వ్రా యెవరెఱుంగుదురు. గొంతుకతో పాడెడుసంగీతము కొంతవరకుండి యభివృద్ధి మెందుచుండ బలువిధములగు తంత్రీవాద్యములును, సనాయిలును, కల్సింజు బడినవి. కొద్ది సంవత్సరములక్రిందట నట్టి యంత్రముకటి చూచి తినని హరిశ్చంద్రునియంతటి సత్యవాదిచెప్పిననువట్టి దబ్బరయనిలోకమనునట్టిపోనాగ్రాపులు, గ్రాఫోఫోనులు, గ్రామోఫోనులు పొడసూపి ముద్దెనపాట యొక్కసారివినిన నాపాటకుడవ్వలకేగినను గూడ నేయిసారులైనను విని కాంత్రీర్ష్యకొనుట కవకాశముకలిగినదిగదా.

ఈ రీతిగనే యొక్కొక్క లేని దానియం దవసరము కనపడియో, యున్న దానినంతకన్న నెక్కువదశకు దెచ్చుబుద్ధి జవించియో, బుద్ధిశాలు రన్యదేశముల ననేక విధములైన యంత్రములను కనిపెట్టి వృత్తుల నుద్ధరించి బాగుపడుచున్నారు. ఏకపిలేకకృశించుచున్న మనకట్టియంత్రములును నానిగూర్చిన శాస్త్రము లెక్కడనుండివచ్చును! ఆముష్టికసాధనములగు నీతులు లోకమునం దెప్పుడును మారజాలవు. ఒక కాలమున “సత్యంవద,ధర్మం చేర” యనియుండ నింకొక కాలమున నానీతులకుగంటి

ముక్తిమార్గమునకు సధర్మమునచరింపుమని శాస్త్రముపుట్టుట కెన్నటికిని యవకాశములేదు.

నిన్నటిదినము తినిన భక్ష్యములకన్న నేడు మాధురతరములగు వస్తువులనుచేయు మహావస శాస్త్రము బయలు వెడలుట కవకాశమున్నది. నిద్రించు సింగము నొంట తమంత మృగములుచొరవు. కృషిలేక ఫలము లభింపనేరదు. అన్యదేశయాత్రలు సలిపిగాని అన్య దేశీయులిక్కడనడచుచున్న దారులుచూచిగాని నీతియుతమగు నైహికవృద్ధికందరు యత్నింపవలయును.

అ యః ప్రభా వ ముః

1 వ ప్రకరణము.

..

దూదేశమును పేర నాసేతుహిమాచలమువ్యా
పించియున్న మనదేశము తక్కిన యనేకదేశ
ములవలె వేషభాషలయందును, శీతోష్ణము
లయందును, నాచార వ్యవహారములయందు,
నైక్కవిధముగానుండక పలువిధముల నెప్పు
చుండుటచే దీనిని ఐరోపా, ఆఫ్రికా, ఆసియా, ఆఫ్రి
ఖండములవలెనే యొక ఖండమనజెల్లును.

హిమవత్పర్వత ప్రాంతవాసికత్యంతావసరములైన
మునుగుబొంతలును, చలికుంపటులును, విష్ణునెగళ్ళును, ద
క్షిణభాగమందు వివసించు వారికవసరములేను. ఒకభాగ
మున శీత మెక్కువ బాధకరముగా నుండి మఱియొక
భాగమున నష్టముమర్భరముగానుండును. కొన్ని ప్రదేశ
ములయందు దధికవర్ష బాధచే దట్టముగ నేయఁబడిన యిండ్ల
వసరమైయుండ మఱియొకచోవర్షమున్న కప్పులకు కఱపు
గానుండి యట్టిగృహముల యవసరము తక్కినగానుండు

ను. ఒకభాగమందుండుప్రజలు గోధుమలుతిని జీవించుచుండ మఱియొకచోట బియ్యమే యాహారముగ నుండును. ఉబ్బొకచోట పండుచుండ ధాన్యమింకొకచోట సేవ్యమగు చుండును కొన్నిశాఖలబ్రాహ్మణులు మాంసభుక్కులును మత్స్యభుక్కులునుగానుండమఱికొన్నిశాఖలబ్రాహ్మణులకవిదూష్యములై నిషేధింపఁబడుచున్నవి పరమపవిత్రమగుకాశీట్టణమున జలమునకు శూద్రసంపర్కమువలననే దోషమునులేకుండియుండ మఱికొన్నిచోట్ల నట్టిసంపర్కముగల జలమపేయమగుచున్నది.

ఎటుజూచినను సుఖజీవనమున కవసరము లగు నకలవస్తువులును, ఫలువిధములగు సిద్ధాంతములును మెండుగా గానఁబడుచున్నవి. మనస్వతంత్రరాజులు, మహారాజులు, నబాలులు, రాజపుత్రులు, జమీందారులు, మఱియెందఁతెందఁతొ ప్రభువులు దేశమంతలనున్నారు.

ఇట్టియైశ్వర్యమును, నిట్టిప్రభుసంఘములును, కోటానకోటలగు ప్రజలను వెల్లికొల్లగ నున్నందులకుదేశమునకందువలన, నైశ్వర్యాభివృద్ధులుగలుగుచుండినవీనినిదలఁచుకొని విత్తివీగిన బాగుండును. రాజాధిరాజుల కిరీటముల యందుండుమణులును, భూగర్భమందడఁగియుండు లోహదులును, దేశక్షేమమునకిందపుగదా? మనకుఁ బ్రసించజ్ఞానముగలిగి యన్యదేశీయులై శ్వర్యముతోఁ దులఁగూగుచుండుటకు హేతువులను దేశయాత్రలవలనఁగాని చరిత్ర

లఁ జనువుటవలనఁగాని తెలిసికొని మనముగూడ బాగుఁ
 డుటకు ప్రభుత్వముఁజేయుట యత్యావశ్యకమైయున్నది.
 మనము మహిమాన్నతి దశనుండి యన్యరాజ్య పరిపాల
 నల ఫలముగానతి నీచదశకువచ్చి భగవదనుగ్రహముచే
 నాంగ్లేయప్రభుత్వముక్రింది కిప్పుడు వచ్చియున్నాము. మ
 నకు చేయవలసిన విధులు నుపకారములు సింక ననే
 కములుండియున్న నిదివరకు కొంతలాభము నీప్రభుత్వ
 మువారు కలుగజేసియున్నారు. మనకు జ్ఞానాభివృద్ధికొఱ
 కు పాఠశాలలను, యాత్రాశాల సదుపాయమునకై
 టైళ్ళు రోడ్లు మొదలగునవియును, సుఖ జీవనభూమి
 కును, వ్యవసాయాభివృద్ధికిననుకూలము లగు ఆనకట్టలు
 కాల్వలు మొదలగునవియును నింకననేకవిధములగు సదు
 పాయములను ప్రభుత్వమువారు కలుగజేసి యున్నారు
 కాని వానివలన పొందవలసిన లాభములను మనమం
 తగాపొందుటలేదు. ఎంతెంతపెద్దపరీక్షలయందు గృతార్థు
 లైనను మనవారిలో ననేకులుద్యోగజీవనమునకే పట్టుప
 డుచున్నారుగాని ప్రకృతివలనను ప్రభుత్వమువారివలనను
 మనకు ప్రసాదించఁబడిన యైశ్వర్యముల ననుభవించు దృష్టి
 గలవారుకాకున్నారు. అందునకువెన్నల కొఱగానియటుల
 మనవారికిట్టి సదుపాయములవలన లాభమించుకయును లే
 కయున్నది. విద్యనున్యాయమార్గమందు వినియోగించున
 పుడి దానిలాభముమనకుండునుగాని యట్టిశక్తిలేనప్పుడా

విద్యనిరర్థకము. సర్వదేశములస్థితియు నెల్లభూముల సారమును, మనదేశమందెక్కడనూ కానబడుచునేయున్నవి ఏవియో యొకటి రెండు ముదుగుబట్టలును మోటువస్తువులును తయారుచేసి యవియిక్కడయమ్ముపూక వానినమ్మకొనుటకు దూరదేశపుబజారులుపట్టుకొని తిరుగవలసి పయనస్థమృగములేదు. మనకుగలలోహాదుల సమృద్ధియును, పనివాండ్ర చౌకయును, మనముక్రమముగ నుపయోగించుకొనగలిగితిమేని మనగొంతు మెక్కువన్నులను భరించుచునె మనయవసరములకును నానందములకును భోగములకునువలయు సకలవస్తువులను మననాల్గుగోడల నడుమనే తయారుచేసికొని మనపైప్రాటీకి డీకికొను నన్యదేశవస్తువుల నట్లుండుమని నిర్భయముగా చెప్పగలము. కాని మనము శుష్కవాక్యములతోడను, శూన్య హస్తములతోడను కాలము న్యర్థపుచ్చుచున్నంతవఱకు నన్యదేశీయులు మనదేశమందలి వస్తుసముదాయమునెల్ల లెక్కవధరలకుఁగొని వారివారిస్వదేశములయందు నానితోఁబనులనుజేసి యట్లుచేయఁబడిన వస్తువులమనకే యధికవెలకమ్మి మనప్రేమతోడనేమనకమ్మ పొచుచుండకమానదు మనలోగొందఱు దేశాభిమానులు యంత్రశాలాదులనేర్పఱచియన్యదేశములనుండి దిగుమతీయైససరకులతో సహానమగు వెలకోకొంచెముచౌకగానూ యమ్ముచున్న నునతినాగరికులమనువ్యర్థదంభముగల ధనికులనేకులు స్వదేశవస్తువులను,

స్వదేశవస్తువులన్నతమాత్రముచేతనే వానినినిరసించియు
స్వదేశములవానినే తాముకొని ధన్యులమనుకొనిస్వదేశవ
స్తువుల నుపయోగించువారిని నిరసించుచుండుటచే దూర
దృష్టిలేని మనవారలనేకులీమహానుభావులదారి నేనడచుచు
న్నాడు. సభలయందు దేశభాషలతోమాటలాడువారిని నిర
సించియాంగ్లేయభాషయందు ప్రసంగములు స్థులువుటయే
ఘనమనువారికిని వీరికిని భేదమేమియునులేదు.

నిజమైన దేశాభిమానము కలిగినవారెవ్వరు నిట్టిపనుల
కామోదించరు. అట్లనిస్వదేశమందుచేయుబడుప్రతిత్తుక్కు
వస్తువులను తెచ్చి యింటపెట్టుకొనవలెనని మాయభిప్రాయముకాదు. మడ్డితోనిండియుండు మట్టిప్రమిదలో వెలు
గు దీపములనుంచుకొను కొయ్యసెమైలనే కొని చక్కగవె
లుగు గాజుదీపములను విసర్జింపవలయుననిచెప్పువారెవ్వ
రునుండరు. అట్టివాడొకడట్టి పనికిపూనుకొనినను వాని
మాటలువినునంతటి వెట్టివాడుండడు. ఇక్కడమేమునుక్కి
చెప్పనదియంతయు వన్నెచిన్నెలను సింగాములను జూచి
భ్రమపడక నాడమైనసరకులు స్వదేశమందుదొఱకుచుండ
గానస్వదేశపువానింజూచిభ్రమపడవలదనునదియే. విద్యో
ధికులును ధనికులును తమవిద్యాధనములరెంటిని జతపఱ
చి యాత్రశాలలను చేతిపనులనుస్థాపించి వృద్ధిసెందించి
మనదేశమునుండి పైకివెడలిపోవుచున్న లోహము, కలస
పర్తములు, ధాన్యము, నారలు, మొదలగువానినివర్తకు

లు పైదేశములకు పంపవలసిన యవసరము లేకుండ వాని తోడనిక్కడనే వసులుచేయుచుండవలయును. అట్టి యంత్రశాలలలో సరకులనుతయారుచేయువారు జేశాభిమానమునకై యెంతపాటుపడుదురో యంతయభిమానముతోడ కొనువారుగూడ సిద్ధముగనుండవలయును. అటు లమ్మ బారునుకొనువారుగూడ కలసిపాటుపడినగాని జేశమభివృద్ధిచెందనేరదు. కుక్షింభరులు బ్రదికియుండియును, వారి జీవనములు నిరర్థకములనిచెప్పవలెనా ! తనకుటుంబపోషణముచేసికొనుటమాని జోగులును విరాగులును గావలయునని మాయభిప్రాయముగాదు. స్వకుటుంబపోషణము చేయుచు బ్రతిమానపుడను దినము తనవలన నైనంత వఱకు జేశాభివృద్ధికి పాటుపడవలయును. జాతి పైషమ్యములువిడిచి యేకులమందుపుట్టినను నట్టికుటుంబములో చేరినవాడైనను ఎవ్వనికేపనియం దభిరుచియో, యెవ్వఁడేపనికి తగినవాడో వాఁడాపనియందే కృషిచేయుచు శత్రుల నడఁగఁద్రొక్కి యన్యదేశీయులయందలి మంచి నంతయును గ్రహించి వారి దోషముల దరిజేరనీయక దివారాశ్రము లేకదీక్షతో కృషిచేసి యఖండాభివృద్ధి నుంది తమ మొత్తవ్యయముచేతను, తమ యంత్రశాలల చేతను విద్యాభివృద్ధిచేతను, బుద్ధికుశలతచేతను, యుద్ధనైపుణ్యముచేతను, లోకముయొక్కదృష్టి తమవైపునకు త్రిప్పికొనిన జపానుదేశ చరిత్రను చక్కగా చదివియెనను

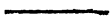

మనముకన్నుల దెలువకుండిన మనల నిప్పటిమర్దశనుండి
 యుద్ధరింపనెవ్వరికినితరముకాదు. జపానుదేశీయులుత్వరలో
 బాగుపడినందులకుజూచి యాశ్చర్యపడువారలేగాని వా
 రట్టిదశ కేవిధముగావచ్చిరోయని పరిశీలించి యావిధము
 గా నడవడిమార్చుకొనువారు మనలోగనపడరు. తమరును
 ఏషియా ఖండవాసులమేయని వారితోపాత్తుగల్గువు నగ
 స్త్యభ్రాతలు వారిదశ కెన్నడును రాజాలరు. వారినిజూ
 చిపడు నాశ్చర్యమునకు దోడభిమానము నాశ యను
 గూడ జతపడవలయును కేవలాశ్చర్యము పెద్దగడియార
 మునుజూచి యాశ్చర్యపడిన పల్లెటూరివానికివలెనేముప్పు
 నాచాదించును. ఆకథసంక్షేపముగాజెప్పి యీప్రకరణము
 ను ముగించుచున్నాము.

ఒక పెద్ద ట్టణమున కూడలియందు పురవాసులందఱి యు
 పయోగార్థము గడియారపు గోపుర మొకటి స్థాపింపబడి
 యుండెను. గంటలుకొట్టుగిన్నెయును సుత్తియును క్రింది
 యంతస్తునందుండి యాయంతస్తునకు ద్వారమును లేలుపు
 లునుండియుండెను. ఒకపల్లెటూరివాడా గడియారమునా
 శ్చర్యముతోజూచిజూచితనయాశ్చర్యమంతటితోదీరకతలు
 పుడెరిచి యందుటచే కాలచోదతుడై యందుఁబ్రవేశించి
 యాశ్చర్యముతో గిన్నెవైపుతిరిగి చూచుచు గంటలుకొ
 ట్టునమయము వచ్చువఱకును నావిధముగానే చూచుచుం
 దుటచేసాగిన్నెకు కొంచెముదూరముననున్న పెద్దసుత్తియం

తృప్తాధనమువలన పైకిలేచిగిన్నవైపు బలముగావిసకుకొనుటచే గిన్నెకునునుత్తికిని మధ్యనున్న పల్లెటూరివానితల యానుత్తితాకుడుచేపగిలిమెదడూడిపడి వెంటనేపాణిములువిడిచెనట కాన నితరులజూచి యాశ్చర్యపడుచు చేష్టలుదక్కి నొరుతెరచుకొని యూరకుంటిమా మనకేలాభమునులేకపోగాపిడుగువలెనేదియో యాపదవచ్చిమీదబడి యడుగంటిపోదుము.

యంత్రశాలాభివృద్ధి చేయుటయందుగల దేశాభిమానమునుగూర్చివ్రాయబూనుకొనిననెంతగ్రంథమైననుప్రవా యవచ్చునుగాని మాయుద్యమము నిద్రించుచున్న మనరినివా లేపుటయేగావున నందు కవనరమగు సంగతులనే యిందువ్రాయుదుము.

అ య : ప్ర భా వ ము .

2 వ ప్రకరణము .

ల్లాబుట్టయును, తక్కడయును పెట్టుకొని చిల్లర సరకుల నమ్మకొనెడు చిన్న దుకాణదారునకును, కుర్చీలును, మేజీలును, పంకాలును వేసికొని యమూల్యవస్తువుల నమ్మకొనెడు పెద్దవ్యాపారికిని సంపాదించులాభమందును, అనుభవించునుఖమాలయందు నెంత వ్యత్యాసమున్నను దేశాభివృద్ధికి వీరిద్దరు నుక్కరీతిగనే యక్కఱకు రాకున్నారు. హిందూదేశపువర్తక మఖండాభివృద్ధిని చెందవలయునన్న నిట్టి దుకాణములవలన ప్రయోజనములేదు.

• జాయంటుష్టాకుకంపెనీలు దేశమంతటను వెలసివర్ధిలవలయును. ఎంతిధనవంతులయిన నుకరిద్దరుచేరి వ్యవహరించడలఁచుకొనినయెడల సతి విరివిగా వ్యాపారములుచేయుటకు వారిధనముచాలదు. ఇంటింటికినుకపుష్పమునేక రించిన దేవునికి మాలయగునన్నట్లు మనదేశపు ప్రజలండఱును కొద్దికొద్దిముత్తముల నిట్టికంపెనీలలో వేసికొనునట్టి

* అనగా తలకొకవస్తువుమిక్కిలుచొరవైన నెక్కువధనమును పొగుచేసి యందురాకొంటి యొకరవ్వనిరాకాటుగానొప్పిడి వ్యవహరించునపుడు జాయంటుష్టాకుకంపెనీ అనఁబడును.

యలవాటు నేర్చుకొనవలయును. అట్లుచేసినయెడల కొద్దికాలములోనే దేశమభివృద్ధి సెంకుననుటకు సందియములేదు. మనదేశమున నూరుమూల గ్రామముల యందు గూడ పనిచేసిన లోకోపయోగమునకు తేదగిన వస్తువులు దొఱకగలవు. ఎవ్వడోయొక్క డీసంగతిని కనిపెట్టినను తనంతటతాను కృషిచేసి దానివలన లాభమును పొందజాలడు. ఎక్కువ చొరవ గలవారు కొంతఱిగిడక్కడ నిట్టి వ్యవహారములలో ప్రవేశించి కొంత ధనము వ్యయముపెట్టి యూపైని ధనలోపమువలన పని సాగింప జాలక నష్టమునుబొంది చేతులు వెల్లిరినైచుకొని దుఃఖపడవలసివచ్చుటచే నట్టివారికి గల పదుదేశమును సాహసమును నితరులకే మార్గదర్శకముగానుండుటకు బడులుగా వారింజూచి యితరులు నిడుత్సాహులగుటకు కారణభూతములగుచున్నవి. ఇట్టికార్యములను నిర్విఘ్నముగ కొనసాగింపవలయునన్న నెట్టిగుగ్రామమునైనను గ్రామవాసులందఱును కావలసినమొత్తమును చందాపూర్వకముగా పోగుచేసి కార్యనిర్వాహకసభ నొకదాని నేర్పఱచుకొని పనిసాగించి దానియభివృద్ధిని జాగరూకతతో జూచుచులాభముపొందుటయందు దృష్టినిబుప్పుగుణము శీఘ్రముగానేర్చుకొనవలయును. మనదేశముచేసికొన్న పాపముచే పల్లెలటుండ పట్టణములయందైనను విద్యావంతులై యితరదేశములయొక్క యభివృద్ధిని కనుగొనుచున్నవారుగూడ

నిట్టిజాయంటున్నా కుకంపెనీలలో సామువేయుటకు జరకుచు
 న్నారు. ఎక్కడనూ యొకటి రెండు రాజధానులయందు
 మాత్రమిట్టి వ్యాపారపురుచినిమఱిగి కొందరు హిందూ
 దేశపుధనముతోడనే యిట్టికంపెనీలను స్థాపించి పనిచేయు
 చున్నారు. ఎంతకాలము సాహసములేక యిట్టి కార్యము
 లకు మనవారు వెనుదీయుచుండురో యంతవేటకును మన
 కృషివాణిజ్యములు స్వంతవ్యాపారముచేసికొనువారిచేతు
 లయిందుండును గొప్పగొప్పయోచనలును కార్యములును
 వెనుకబడి యుండును. మనవారికి ధనాభివృద్ధిచేయగూడు
 ప్రతిమానవునకును, ధనికుడై యందల మెక్కఫలెనన్న
 యాశకలిగియే యుండును, అట్లుండియును యన్యదేశము
 లైశ్వర్యమున దులదూగుచుండుటకు సాధనము లైన
 నిట్టి వ్యాపారములనెఱిగినవారుకూడ నందులకట్టిదారిని
 తొక్కిలేకున్నారని యిడుగవచ్చును. కారణములేక కా
 ర్యముపుట్టదు. మనవారికిగల బెదురునకు హేతువులు
 న్నవి. అందుమొదటిది ధనమన్నశబ్దమునకు మనవారికిదె
 లిసిన యర్థము సరియైనదికాకపోవుట. ధనమన రూపాయి
 లును కాసులుననియును, ఆస్తియన నగలును భూములు
 నిండ్లును మొదలగునవియనియును, తమచేతపట్టి తమ
 కంటజూడనిది ధనమనుకొను జ్ఞానముమనవారికిలేదు. ఇట్టి
 యహాహలకు హేతువలేకపోలేదు. కోటానకోటులచేసింప
 బడిన ధనాగారములును, నవరత్నఖచితములైన దేవాల

యములును, విగ్రహములును, పరరాజులపాలగుచుండుట
యటుండ దేశమందుగూడ మరాటీపిండారీదండులు ఘాసీగ
రులుయానాదులు మొదలుగుదోపిడిమూకలువారితోపాటు
జమీందారులు, మన్నెదొరలు మొదలగువారును మిడతల
దండువలె దేశముపైబడి చిత్రవధచేసి వీడించి కలధనము
ధోచుకొనిభోవుచుండుటచే నూతనోగోతనోపాతిపెట్టుగు
ణము మనవారి కనాదినుండియే కలిగియున్నదన నాశ్చర్య
మేమి? ఈహేతువుచేనెవనికిగలధనమునువాడువీలగునంత
భద్రపఱచుకొన పాటులబడుచుండుటయేప్రధానకార్యమై
యుండుటచేత నేదొంగయునుమోసికొనిపోజాలనిభూముల
మీదను గృహములమీదను సొమ్ముకర్చుపెట్టుచుండికొం
తధనముమాత్రము స్త్రీలకలంకారములక్రింద నాభర
ణములక్రిందను వినియోగపఱచుచుందురు. మనవారిలో
నెక్కువజాగ్రతగలవారు సగలయందు తక్కువసొమ్మువె
చ్చించుచుండురు. ఉన్నసగలన్నియునుకొసారిగధరించిన
దొంగలకు కన్నెట్టిగనుండునని వానిలోకొన్నిటినే యుప
యోగించుచు తక్కినవాని నతిజాగరూకతతో దాచుచుం
దురు. ఇప్పుడట్టి దోపిడులకవకాశము తగ్గిపోయినది. గాని
యొడలనంటినవాసన మనలనింకను విడువకున్నది. ఇదియ
టుండ సంఘీభవించి విరివియగు వ్యాపారములచేసిస్వగ్రా
మామువిడచి యన్యగ్రామాములతో వర్తకవ్యవహారసంబం
ధములు కల్పించుకొనుట కిప్పటివలె పూర్వము రోడ్లుకా

లవ్యులు యినువదారులు మొదలగు సాధనములెవ్వయును
 లేకుండుటచే కూడకూర్తములవలె నెక్కడపుట్టినవాడ
 క్కడనే యీరులాడుచు కలిగినదానితో కాలముగడువ
 వలసిన దశయును మనవారందఱువారు కాలముమూలిన
 దిగాని యాగ్లేయనిద్యాభ్యాసకులకు గూడగతులుమాత
 కున్నయవి. భూములయందిప్పటికిని విశేషధనము వ్యయ
 ముచేయుచున్నారము కాని పన్నులమీద పన్నులు తర
 ముల మీద తరములు భూమిపై నెక్కుచుండుటచే
 పన్నులును వానికితోడధికార పితౄచములకు చెల్లించ
 వలసిన ముడుపులునుపారములును పోనునేటేటచేయువ్యవ
 సాయమువలన దానుపనులునుగూడ భక్షించుకొరకు కా
 వువానికి గడ్డిమాత్రము మిగులునన్న లోకోక్తి నిజమ
 గుడశ వచ్చుచున్నదని మనవారిలో ననేకులకు తో
 చుచుండుటచే భూమిపై లీపి తగ్గుచున్నది. ఉన్న
 ధనమును స్వలాభమునకునుదేశాభివృద్ధికిని గూడవినియో
 గపఱచుటకు నవకాశము గలుగుటయేగాక యట్లువిని
 యోగించినవారు పొందుచున్న లాభములనుగూడమనము
 చూచుచునే యున్నారము. కావున దేశాభిమానియగువా
 డుతనతోడివారికెల్లరకు నిట్టికంపెరీలయందుచేరి వానిసభి
 వృద్ధినిందించి తానును బాగుపడుప్రయత్నమును పూనిక
 తోచేయవలసియున్నది.

దీనినికొకకారణము గూడగలదు. మన దేశమునందు వడ్డిబేరములాదు సాహసకారు లితర దేశములయందువలెనే యుండియున్నను సొమ్మునిలవచేయుఁబ్రతివారును వడ్డిబేరముల కలవాటుపడియున్నారు. ధనమునిలువచేసిన జమీదారులు తమయైశ్వర్యమును తమయొక్కయు తమరయి తులయొక్కయు సభివృద్ధికి వినియోగపఱచుటలేదు. పెద్దయంత్రకాలలు మున్నగు కృషుల యందుపయోగపఱచు బుద్ధివారికిమొదలేలేదు. అప్పుఁదలమునిఁగితేలుచున్న యితరజమీందారుల జమీలను తనఖాలుపట్టి వడ్డీలకట్టి వారలకు లక్షలకొలఁది బదుల్లిచ్చుచున్నారు. పెద్దపెద్ద పరీక్షలయందుఁగృతార్థులయి, లాయర్లుగానుండువారిలో ననేకులుగూడ నీవిధముగా తమధనమును టాకుననుచిల్లరగను లోకులకు ఋణములిచ్చి తమధనమును వృద్ధిచేసికొనుచున్నారు. ఒక పెద్దజమీదారీవ్యాజ్యములో నఖండకృషిచేసి న్యాయసభలయందు తమకైక్తియుక్తులనుగనపఱచి కౌరవమునుసంపాదించు నొకవకీల్, వీడరో చంద్రశేఖరమో, కాసులపేరో, యొకముసలమ్మతాకట్టునకుతెచ్చినదన్నంతమాత్రమున తాజేయువనిని విడచియానగను తూచుకొనిబంగారము నొకకట్టినెలకో, రెండునెలలకో, తీర్పుపద్ధతిని నూటికి రూపాయివడ్డీచొప్పున చిల్లరమొత్తముల హైకోర్టునారియు తరువులేకనే బదులిచ్చుచుండుట మనవారికందఱికిని తెలిసినయంత మే. ఇట్టివనులుచేయుటలో

తప్పిదమును దర్జాయ నెట్లున్నను లాభము పొట్టుకు గలదు. ఈయలవాటుమనలో ధనికులకు లేకయుండెన నాంగ్లేయులు మొదలగువారివలె తమనిలువధనము కంపెనీలలో భాగములు కొనుటకయి వినియోగింతురు. అటులగాకున్న స్వల్పవడ్డీలకేదోయొక బాంకులోనిలువజేసికొందురు. అసలు చెడఁగొట్టు కొనునట్టి యభ్యాసము వానికి లేకుండుటచే సధికవడ్డీల కాశించు. ఆ బ్యాంకులు తమ స్వాధీనమందు కోటాన కోట్లు ధన ముండుటచేత, బానిని పాతిపెట్టియంచిన తమచేతి సొమ్మువడ్డీల క్రింద నియ్యవలసి వచ్చునుగాన నట్టిధనముయంత్రశాలలు, వ్యవసాయము మున్నగు కృషులయందును వర్తకమునందును వినియోగించుచుండురు వర్తకమందో, కృషియందో, వినియోగపరచినధనముకన్న నెలనెలకు వడ్డీచేతపడునట్టి బేరమెక్కువలాభముగా దూరదృష్టి లేకుండుటచే గవనబడునుగానిబాగుగయోజించినయెడల నట్టిలాభ మొకతాభమునంద జెల్లదు. వడ్డీబేరములాడుకొనునారిలోనెక్కువనూడియొక్కధనమంతయును వడ్డీమీద తిరుగుచుండుటకుమీలులేదు. ఇతరులకీచ్చినమొత్తముపై యెక్కువలాభము గలుగుచుండిన నింటముాలుగుచుండు ధనమునకు నృద్ధియేమియునులేదు. కంపెనీలలోధనము వేసినయెడల మొత్తమంతమీదనులాభమువచ్చుచుండుటచే నావిధముగా నృద్ధి జేయుటయే యెక్కువలాభకరమని చెప్ప వచ్చును. కొన్నికొన్ని కంపెనీలు

హలువిధములగు కారణములవలన నష్టమనుభవించుచుండుటచే నా విధముగా ధనమును వినియోగ పరచఁ గూడదనుట వెర్రి యాలోచనము. వడ్డీ బేరము లాడుటలోఁ గల నష్టములు దానికిని యుండియే యున్నవి. అధికవడ్డీలకాశించి లోకులకు ఋణములిచ్చి యెందఱుచెడుచున్నారకాదు. రిజర్వరీచేయఁబడిన దస్తావేజులపైనిచ్చినఋణములకుఁ బుణ్యప్రదాతలువడుచుండుచిక్కులుమనమెఱుగనివికావు. జన్తమెత్తినది మొదలు మనుజులుచేయుచుండు ప్రతికార్యమునందు నప్పటప్పట చిక్కులు సంభవించుచునేయుండును. అట్లని మిన్నకుండిన యెడల దేహయాత్రసలుపుటయెట్లు? అప్పటప్పట భోజనవ్యత్యాసములచే రోగములు సంభవించుచున్నవని భోజనమును విసర్జించునంతటి పందయుండునా? ఇట్టిచిల్లరవ్యాపారముమానినగాని మనకు దేశాభివృద్ధి కలుగనేరదు. ఋణమిచ్చుధనమునకు కంపెనీలయందు వేయుధనమునకును నికొక వ్యత్యాసముకలదు ఒకడుతనయొద్ద రు 200 లు నిలువయుండి యందొక రు 100 లు వడ్డీకిచ్చుచు తక్కిన నూరురూపాయలు సొకకంపెనీయందు భాగమును కొనుటకు వినియోగపఱచెనని యోజితము ఈమొత్తమునకు నామొత్తమునకునుగూడ నేదిక్కులును లేక దీని లాభము దీనికిని దాని వడ్డీదానికిని వచ్చుచున్నను వడ్డీకిచ్చిన రు 100 లునంతకాలమున్నకెనను కనుబొమ్మపిరోమము

వలె నెరుగుబొడుగులు లేక నూరునూరుగ నేయిండును కలి
పెనీలో భాగమునకు జేయబడిననూరురూపాయిలును వా
నిపైవచ్చులాభముటుండ రు100 రు150 కావచ్చునుకంపె
నీయొక్క లాభమునుబట్టి యింతకన్న వృద్ధికావచ్చును.
ఈమధ్య మనదేశమునందు కొన్నికంపెనీలలోని నూరురూ
పాయిల భాగము లత్యధికమైన వెల కమ్ముడుపూయినవి.
బర్తాదేశమందలి యొకకంపెనీ నూరురూపాయిల భాగము
రు 500 లకమ్ముడుబోయినది. కనుక యుక్తకులకు జీవనము
గల్పించిదేశాభివృద్ధిని పెంపుజేంచుట యటుండనీలాభ
మొకటి మిక్కిలియొక్కవది.

అక్కడక్కడ మనదేశమందు స్థాపింపబడిన కొన్నిప్రాక్టె
రీలవలన సప్తముగలుగుటచేత నవిదిలచుకొని మనవారుబె
దరుచున్నారని చెప్పియొంటిమి. నిక్కమాలోచించిచూచి
నయెడల నట్టిప్రాక్టెరీలు చెమటకుకారణములు లేకపోలే
దు. బంగారుగనులు త్రివృట్లమొదలగు పనులకైయేర్ప
డినకంపెనీలకు లాభమువచ్చినయెడల కుప్పతిప్పలుగా పో
రలివచ్చును, లేకున్నయెడల నట్టికంపెనీ లడుగంటిపోవును.
ఇట్టి వ్యాపారములయందు ధనమువ్యయపుచ్చుట జూద
మాడుటవంటిది. అటుగాకదేశకాలపాత్రములనుబాగుగా
యోజించి మనకవసరమైనవస్తువులనుతయారుచేయుయం
త్రములను స్థాపించినయెడల సప్తములేదు సరియేకదాస్థా
పించినవారికిని ప్రజలకుగూడ పలువిధములైన లాభము

లుగలవు. బొగ్గుగనులుదొఱకినచోట నాబొగ్గునుత్రవ్వటకుకంపెనీలేర్పఱుపవచ్చును. బొగ్గుగవికిని బంగారుగవికినివన్నత్యాసము విశేషముగాగలదు. బంగారుగని యెన్నటికినితఱగనట్లుభ్రమింపజేసి లక్షలకొలదిసాముహాగుచేసి కంపెనీయేర్పఱచి మిక్కిలి విలువగలయంత్రములనుకొనియింకను పనిసాగిండుటకవసరమగునన్నిటికినిసామువెచ్చించి పనిప్రారంభించిన యొకటిరెండుమాసములవరకు బంగారుదొరుకుచువచ్చి హఠాత్తుగానంతరించును అపైనిత్రవ్వినదొఱకునది మృత్తిక. భాగస్వాములు తినునదియునునట్టిదే. రాక్షసిబొగ్గుగని పరీక్షించినతోడనే యెంతకాలము పనిచేయుటకువీలుండునో యెన్నిపొరిలవరకు బొగ్గుదొఱకునోకనుగొనుటకు సాధనములుగలవు. అందుచే నీబొగ్గునుతీయుటకేర్పడిన కంపెనీలకు బంగారుగనులకు వంటివిపత్తులేకు ఏదేశముసాధాన్యమును నారయును పత్తియును నెక్కువగ నుండునో వానినిగూర్చి పనిచేయు యంత్రాళి లలాయాస్థలములయందు స్థాపించుటవలన కంపెనీలకు లాభముగలుగుటచే సదార్థములు తక్కువ వెలకమ్ముటకును వీలుకలుగును. మనదేశపుధాన్యము, నార, పత్తి, చర్మములు, ఎముకలు, * తాటియేళలు, మొదలగునవివేలకొలది మైశ్యదూర మన్య దేశముల కెగుమతి చేయబడి యిచ్చటి యంత్రాళిలయందు వానితోతయారు చేయబడిన వస్తు

* తాటితెలుతానుండి వచ్చువల్లనియినెలు.

పులు మనదేశమున కమ్మకమునిమిత్తము రాహుసిసెయవ
సరము, మనధనముచే నట్టి యంత్రశాల నిచ్చుటనే యేర్ప
అచక పోవుటచేతనేగదా!

పైన చెప్పబడిన లోపము లన్నియు గూడదీయజాలిన
యంత్రశాలాభివృద్ధికి వేరుపులుగువంటిది యొకమత్యాభా
వము. నలుగురుకలసి యెంతవని చేయబూనుకొన్నను బ
యటనుండి యాక్షేపించు నిర్ధకులమాట యటండనా
వనిచేయు నలుగురైనను భారాశమగు సంతకరణాలతో
నొకరినొకరునమ్మిపని చేయుటయరుదు. ఇట్లొకమత్యమును
నమ్మికయు లేకపోవుటకు కారణములనేకములుగలవు. అట్టి
హేతువులన్నిటిని యితరులకువివరించిచెప్పనటాల ఆరో
గము శరీరమందాశ్రయించియున్న మనవారికంగగా చెప్ప
నవసరిములేదు. ఏనొకరుచేతికిసామిచ్చి వస్తువులకొనితె
మ్మనినను వాఁడొకదమ్మిడీయెనను దానిలో మిగుల్పుకొన
కమానదు. అట్లు మోసముచేయనివాడు నూటికొకడు
డినను యజమానునికిమాత్రము వానియందు నమ్మికకుదు
రుటకు చాలకాలముపట్టును. ఎంత గుణవంతఁడైన శం
సాలికి బంగారమునిచ్చినను తానడిగినకూలి యిచ్చినప్ప
టికిని కొంతమోసముచేయకమానదు. ఎంతకొప్పవర్తకుని
యొద్ద సరకులుకొనబోయినను అమ్మువాఁడు కొనువానిని,
కొనువాఁడమ్మువానిని నమ్మివ్యవహరించరుగదా! ఇప్పుడిప్పు

దుమనలో నట్టి మర్త్యము తగ్గుచున్నను కాజకీయోద్యోగు
 లొకరినొకరు నమ్మక వ్యవహరించుచుండుటవలన కలుగు
 చుండెడిముప్పు లందరికి విశదమే. జనసామాన్యమునందీ
 దోషముకలిగియున్నది. ఇట్లని చునము నిరుత్సాహులము
 కావలసినయవసరములేను. 30 కోట్లప్రజలుగల భరతఖం
 డమున నేవంకయును వేలుపెట్టి చూపుటకు వీలులేనిసత్య
 శీలుతును నీతివరులు నెందఱోగలరు. అట్టివారు దేశాభివృ
 ద్ధిపై దృష్టినిదిప్పి పనివేయనారంభించినయెడల దేశమునా
 క్రయించియున్న యీయవనమ్మికత్వరలోనే తొలగిపోయి
 సామాన్యప్రజలుగూడ తమధనము నిట్టికంపెనీలయందుపే
 యుటకు ప్రారంభింతురనుటకు సందియములేను ఇంకొక
 దృష్టాంతము; పై గ్రామముతోడను, పట్టణములతోడను,
 వ్యాపారసంబంధములు కల్పించుకొనుటకు రోడ్లు, మొద
 లగునవిలేనింతవరకు నాగ్రామములకు వర్తకవ్యాపారము
 సంగతియే తెలియదు. గవర్నమెంటువారుగాని, లోకలు
 బోర్డువారుగాని అట్టిగ్రామమునకితరగ్రామములతో సర
 కులు వగైరాలుపంపి తెప్పించుకొను వ్యాపార మేమియు
 లేదుగనుక నట్టిగ్రామమునకు రోడ్లునేయుట యవసరము
 లేదని మూనినచో నాగ్రామమునకు వ్యాపారము చేయు
 సవస్థ యెన్నడును కలుగదు. అట్టిగ్రామమునకు బండ్లు
 మున్నగువాని రాకపోకల కవసరములైన మార్గముల
 నేర్పబడినవెంటనే యక్కడ వ్యాపారము ప్రారంభమై

క్రమక్రమముగా వ్రబలును. అరీతినే యొకరి నొకరు నమ్మి పనిచేయు దేశాభిమానులు తమదారిని జనసామాన్యము నకు కనుపఱచకుండినంతవరకు వారిగుణముమాగనేరదు. అట్టిరస్తాతను వారికిచూపించినవెనుక వారునామార్గముల ద్రొక్కుటప్రారంభించి క్రమక్రమముగా గుణము మార్చుకొని యొకరి నొకరు నమ్ముచు వ్యవహరించుటకష్టకాశము కలుగును. మనలో వస్తువుకొనదలచినప్పుడు బేరమనునది యొకటియుండుటచేత వర్తకునిమాట వెంటనే నమ్మకొను నట్టియుభ్యాసము మనవారియందులేదు. ఒక్కటే ఖండింపు ధరలకమ్మునని ప్రతిష్ఠగలిగిన షాపులయందే యపస్థమ్మిక యును లేకకొనదలచుకొన్నవారు చెప్పినవెలకు కొనుచు న్నారు. ఇప్పుడిప్పుడు మనవారిలోగూడ నట్టిపద్ధతివ్యాపించుచున్నది. గౌరవముతోవర్తకముచేయుదలచినప్రతి షాపునందునమ్మిపిచ్చివస్తువులకును వెలలతోపట్టి ప్రచురపఱుపబడుచున్నవి. అందుచేత బేరమాడునట్టి యవసరము తప్పిపోవుచు నొకరియందొకరికి యపస్థమ్మిక కష్టకాశములే కలుగట్టిగుణముమారిపోవుచున్నది. ఇప్పుడుమనదేశమున పరిపరిధములైన జాయంటుస్టాకు కంపెనీలు పొడసూపిప్రబలుచున్నవి. ఇట్టివానిసంఖ్య యింకనునభివృద్ధియై పట్టణములయందును పల్లెలందునుగూడ నిట్టికంపెనీలు వెలసి వానిస్పృహతోదేశముయొక్క ఘోష్యర్యముగూడ వృద్ధిచెందునట్టి కాలమునకెనురుచూచుచు పనిచేయుచుండుబుద్ధిని

వృద్ధిజెందింతుపని వీర్యాధికులగు దేశాభిమానుల యందు
 న్నది. అట్టిపనిచేయకుండున నెంతధవికుడయినను తానె
 న్నివరీక్షలయందుఁ గృతార్థుడయినను వానిజన్మము నిర
 ర్థము. ఇంతకుముందు బేరములవలన నెకరియందొకరి
 కి అనుమానము లెక్కువయగుననియునట్టియనుమానము
 లై కమత్యమునకు భంగకరమనియుఁ జెప్పియున్నందులకు
 గ్గి భాగ్యదోరగాఱు, ఇండస్ట్రీయలు ఇండియా యను
 గ్రంథమున వ్రాసినయంశమును సాకల్యముగానిక్కడతె
 లియుఁబరచియంతటితో నీప్రకరణము ముగించెదము.

ఒకఁడు గొడుగునెకటి కొనఁదలఁచె ననుకొనుఁడు. ఈ
 వ్యవహారములో నాతఁడెన్ని యబద్ధములాడునో యెన్ని
 యసత్యపుపనులు చేయునోచూతము. ఇతరనస్తువులతో
 పాటు గొడుగులుగూడనమ్మునట్టి దుకాణమున కీతఁడుపోవు
 ను. తనకుగొడుగు కొనుటయందే యభిప్రాయమండినట్లు
 దుకాణదారుఁడు తెలిసికొనిన వెలహెచ్చుగానడుగునని గ
 డియారము కావలసినట్లునటించును. (ముదటియబద్ధము)
 తరువాతి షాపులోనున్న గడియారములలోఁ దనకుఁ గా
 వలసిన రికములేనట్లునటించును. (రెండవయబద్ధము) షా
 పునందుతిరుగుచు గొడుగు లున్నచోటికిఁ బోయి వచ్చేవెల
 లో గొడుగు కొనునవసరము రావచ్చునన్నట్లునటించును.
 (ఇదిమూఁడు) గొడుగువెలయెంత యని యవగును. దు
 కాణదారు మూఁడురూపాయలు చెప్పెను. కొనునాతఁడు

వెక వెకనవ్వి ఒకరూపాయి కడుగును. దుకాణదారు నిరసనతో పెదవివిటచునుగాని రెండున్నరరూపాయిలకు దిగి యంతకు తక్కువ కిమ్మనని యొట్టు బెట్టుకొనును. అందు మీదకొనువాడు రూపాయిన్నరవఱకు బేరము పెట్టును. ఇకనంతకంటెఁజచ్చిన సెక్కువయియ్యనని యీతఁ డొట్టు పెట్టుకొనును (ఇది నాలుగు) ఇక్కడ వ్యవహారికముకొంత నిలచును. అమ్ముటకీప్తములేనట్లు దుకాణదారు తీసినగొడుగు మూలఁబెట్టును. కొనుటకీప్తములేనట్లు కొనునాతఁడులేచిపోవును. [ఇదియైదు] ఇక నిప్పుడెవఁడెక్కువసే పోషికపట్టఁగలఁడో దానిపయి వ్యవహారికములేలును. కొనునాతఁడుకొంతదూరముపోయి వెనుకకుఁదిరిగి యింకొక బేరముకు గుట కుద్యుక్తుడై యుండఁగా బేరముచెడిపోవునన్ని యాదుర్దాతో దుకాణదారు రెండురూపాయలని కేక నేయును. కొనువాడు మఱిన్నుండిలి యల్లాసముతో వెనుకకు దిరుగునుగాని వచ్చిననుసరే పోయిననుసరే యనునట్టి నిర్ణయభావము మొగమునందగపఱచుచు రూపాయిపన్నెండణాలకడుగును. (ఇదియారు) దుకాణదారు 'తీసికో' యని యాగొడుగును మీదపారవైచి యంతకు ముందటిగొడుగును కొన్నవానికంటె నాలుగణాలుఖినియొద్దనెక్కువ లాగితినిగదాయని మురియుటతో నీబేర మాఖ రిగును. ఇందు కొనువానియబద్ధములే లెక్కింపఁబడినవి. అమ్మువానియబద్ధములు మీరేలెక్కించి చూచుకొనుఁడు.

అ యః ప్ర భా వ ము.

3 వ ప్రకరణము.

నలో నేలాభమును లేని కోటమాలినప్ర
శ్నలువేయు. దురభ్యాసమున్నదికాని శో
ధనబుద్ధితో విచారిచు గుణమంతగాలేదు.
అధికప్రసంగమునకు మనవారికిగల పెట్టి
వింతయేకారణము. చూచిన ప్రత్తిగింజ
నెల్ల బద్దలగొట్టవలెననునట్టి యిట్టి వింత
వలన లాభములేదు సరియేగదా యొక

ప్పుడు నష్టముగూడ సంభవించవచ్చును. ఏడవమీదనొ
యేరైలుబండిలానొ ప్రయాణము చేయుచున్నప్పుడు
మార్గవశమున మనతోడి ప్రయాణికులను వేధించువారు
ప్రతిదినమును కనపడుచున్నారు. మనవారడుగువానిలో
నెక్కువప్రశ్నలెత్తుని యొడలుమండించునట్టివి. ఈదిగువ
ప్రసంగమునుచూచి యిట్టిప్రసంగములను గూర్చి యెవరి
యనుభవమునకో వచ్చినవి చదువకులు వారే యూహిం
చుకొనుడు.

ప్రశ్న - ఏ దేయూరయ్యా ?

ఉ - మాది కాకినాడ.

ప్ర-మీయింటిపేరేమి?

ఉ-మీయింటిపేరు కనకాద్రివారు.

ప్ర-మాయూరనున్న కనకాద్రివారికిని మీకును నేమైన
సంబంధమున్నదా?

ఉ-(ఘూరిముడుచుకొని తనలో ఏజేవఁడో యధికప్ర
సంగియనుకొనుచు మర్యాదకొఱకొపికబట్టి) ఏమోన
య్యా నాకు తెలియదు.

ప్ర-అదేమండీ ఇంటిపేరుగలవారినే మీఁతెలుగరా?

ఉ-మీయింటిపేరటివాండ్రు, మీయింటిపేరటివాండ్రు
మూలమాదిగెలలోగూడ నుండవచ్చును. ఇంటిపేరున
కును బాంధవ్యమునకును సంబంధమేమి?

ప్ర-ఏమయ్యా అంతకోపము. మాటచెప్పినమాత్రానికే
నొటిముత్యాలు రాలిపోవునా లోకముతోపాటని
యడిగినానుగాని లేకుంటే నీతో నాకవసరమెందుక
య్యా ఇట్టితినా తిమ్మతినా? కులమడిగితే కోపమెందు
కండి. పోనీగాని మీకేమి యుద్యోగము?

ఉ-నాకుతాలూకాలో గుమాస్తాయుద్యోగము.

ప్ర-ఏమిస్తారయ్యా?

ఉ-30 రూపాయలు.

ప్ర-తమకేమైనాపిల్లలా?

ఉ-(దైవమోగముచే బిడ్డనుగనిభార్యకాలముచేసిరెండు
మాసములే యైయిండుటచేత నీయధికప్రసంగమువల

నవానికి మనసు నెచ్చుటచే గుఃఖముగలిగి) సీ కెందుక
య్యా అవసరపుప్రశ్న (అని లేచిపోయి దూరమున
కూర్చుండును.)

ఇందుప్రశ్న వేయునానికిగాని జబాబుచెప్పువానికిగాని
లేశమునను బాధకరమయినదొక్కటియులేదు.

ఒక పస్తు ప్రదర్శనశాలనొ, యంత్రశాలనొ, వృక్ష
మునొ, లోహమునొ, చూచినప్పుడుదానిని పరిశోధించి
వస్తు తత్త్వమును తెలిసికొనుటకై విచారించు గుణము
మనవారికంతగాలేదు ముక్కుమొగము లెఱుగనివారిని
పై నచెప్పబడినరీతిని కుప్పతిప్పలుగా నేయద్దేశమునులేచి
వెడదప్రశ్నలువేయుచుండ నాకొత్తమనిషి దొంగలనుప
ట్టుకొని ప్రచ్ఛన్న కేషముతోనుండి కూబీతీయుచున్నపోలీ
సుభటుడా యనుకొనుటకంటె వేరులేదు ఇటులవ్రాయు
టచే మనవారిలోకొందఱికి మాయం దాగ్రహముకలుగు
నేమో. అట్టివారి క్షమాపణకోరనవసరములేదు. నిష్పక్ష
పాతబుద్ధితో శాంతిముగయొజించిన కారణకార్యములను
చూచి దానివలనజ్ఞానాభివృద్ధి చేసికొనుగుణము మనలో
లేదని వారికే తెలియవచ్చును ఒక్క నిదర్శనమును జూ
డుదు. మనలోనింగ్లిషువిద్యనుచదివినవాకును చదువనివా
గునుగూడ వాచీలనొ, పైంపీసులనొ, పెద్ద గడియార
ములనొ యొంట, నింట, నుంచుకొనుచునే యున్నారు.
గడియారములయొక్క యుత్పత్తికి కారణమును అవిప్ర

రంభనుం దేదేశమందెవ్వనిచే గన్పట్టబడినదియు తత్సూర్యమును కాలమాన మేయేదేశములయర దేయేకాలములయగదెట్లెట్లు లెక్కించుచుండిరో యీయంశముల నన్నిటిని తెలిసకొనుమాట యటండ, తమయెంటనొ ఇంటనొ తక్కుటిక్కు మనుచుండు యానిర్జీనప్రతిమకు కదలుటకు ప్రాణప్రతిష్ఠ యెట్లుచేయబడెనొ ముండ్లనివాడ బహుదానిచేతులు కదలుటకుకారణమేమో దానియందే యేదకృములకెట్లెట్లు సంబంధముకలదో తెలిసికొనుటకెందలు ప్రయత్నము చేయుచున్నారో యోజింపుడు. గడియారముతనునేసికొని తిరుగువారిలో నందఱుతక్కువనడకనెక్కువగును నెక్కువనడకను తక్కువగనుమార్చుకొనుటకైనచేతగాక యట్టిమాఝు చేసి పెట్టుమని యితరులను దేవురించుచుండుట మనమెఱుగము.

ఒకయాంగ్లేయబాలునకు వాచినెకదాని నిచ్చినయెడలనొల్లుగైచుదినముల “టికు” “కికు” మనియది తిరుగుచుండ నహించి యూరుకొనునుగాని వారముతిరుగక ముందే డిప్పలు చిప్పలునూడదీసి యాభ్రవికిని చలనమునకును కారణమేమై యుండునని శోధించిశోధించి తనబుద్ధికియలవడి సంతపరకు దానిమర్తమును గ్రహించి తెలియనివిషయములలో పెద్దవారినడగి తెలిసికొనును. ఇట్లు ప్రతిదానియొక్కకారణమును తెలిసికొనుటలో వాబాలునకుబుట్టు సంశయము లనంతములై యుండి పెద్దవారిని యక్షప్రశ్న

ములతో విసిరించును. సాయంకాలము వరకును పాటువడిసాయంత్ర మేవారూపత్రికనూ చేతబుచ్చుకొనియానందముగా కాలముగడపు తండ్రియొద్దకు నాటలో నలసిపోయి కుమారుడుచేరెనా యుతండ్రిమరనస్థ చెప్ప నలవిగాదు ఇంకులకుఁదాక్కాణముగా గ్లిక్ బాబ్లోగారు చెప్పిన పితృపుత్రసంవాదముండు బొందుపఱచుచున్నారము గదలో తండ్రి యీజీచైరుమీఁద పరుండి న్యాయుపేవకుచువుకొనుచున్నాడు. ఆసమీపమున బల్ల యొద్ద బొమ్మల పుస్తకము నెనుగుగాఁబెట్టుకొనియాబొమ్మలయందు దృష్టి తప్పించి కొంతనేపు గోడనున్న గడియారము పైపు చూచిచూచి -

కుమారా-నాన్నా !

తండ్రి-(తనకత్యంతావసరమైన ధనముతోచేరిన సంగతులను జూపుచు తనకు తొందర కలుగచేసినందులకు చిటచిటలాడుచు) ఏమి, ఎందుకు ?

కుమారా-నాన్నా, ఆగడియారము ముండ్లను చుట్టు త్రిప్పేది యేది.

తండ్రి-(కుఱ్ఱవానికి జ్ఞానాభివృద్ధిచేయు తలంపుతో శాంతముగాను, వృధగా తనకాలము చెడిపోకుండునట్లు లను) ఏమున్నది, తాళముచెవిపెట్టి త్రిప్పితే స్ప్రింగు గట్టిగా చుట్టు కొనును గదా. అంతట చక్రములు

గిరిగిర దిరుగుచు ముండ్రను త్రిప్పును. (మఱల పేపరు చదువుటకారంభించెను)

కుమార—(ముహూర్తమాత్రమాని) నాన్నా,

తండ్రి—[ఓక్కలిచీదరతో] మరల యేమివచ్చినది.

కుమార—స్పింగంటే యేమిటి?

తండ్రి—(పితృశాంతముమూర్తీధవించినటుల మౌనము నిట్లు దృవిడిచి, చదువుచున్న పేపరు విడిచి, గడియారము క్రిందకుదింపి, అద్దపుమూతతీసి, గడియారమును విప్పి స్పింగుచుట్టను పిల్లవానిజూపించి అది చేయు పనిని బోధనఱచి, యీగడియారమును మఱల సమర్పి, యూడదీసిన యద్దపుమూతను మఱల తిరిగించి గడియారమును యథాస్థానమందుంచి, తిరిగి పేపరు చదువ నాగించెను.)

కుమార—(మఱియొక ముహూర్త మంతాళి) నాన్నా!

తండ్రి--(పండ్లుగొట్టికొనుచు) ఇంకేమి మునిగినది?

కుమార—ఇటునటునాడుమండెడియాబంగారపుబిళ్ళ సంగతి చెప్పినావుకావు.

తండ్రి—(ఒడలువొండి) ఏమిపాపము వచ్చింది. ఇదిభరించుట-- (అంతటితో కోపము. నడచుకొని) నాయనా! నీకు నిద్రబాయ్యే సమయమైనది. అచిన్నబంగారు బిళ్ళను గుఱించి యింకొకనాడు చెప్పెదను. [ఇట్లనుచు పరిచారికగొట్టు గంటవాయిచుచున్నాడు.]

(అంతట దాదివెంట బాలుడు వెళ్ళిపోవుచున్నాడు)

మనలోనిట్టి ప్రశ్నలనడిగి వస్తుతత్వమును తెలిసికొనుబుద్ధి మనబాలురకులేదు. నూటికొకఁడో కోటికొకఁడో యట్టివాఁడుండినను చెప్పఁగలిగినశక్తి పెద్దవారికుండదు. శక్తికలిగియున్నను తగినయోచికయుండదు. అసలిట్టిప్రశ్నలను వేయు శిశువుల నధిక ప్రసంగులుగనెంచి క్రేలు కణిపెడులేవు పెద్దపోకిళ్ళు పోయెదవా, నీకెందుకురా కొఱమాలినప్రశ్నలు, అని నొరు మూయించుచునేప్రశ్నలనువేయక తోడిబాలురతోనైన గంతులు వేయక ముడుచుకొని మూలఁగూర్చుండియుండు పుత్తునిగూఱవంతునిగా నెంచుచుందురు. ఇప్పుడిప్పుడట్టి దశమారిపెద్దవారు చిన్నచిన్ననంగతులు పిల్లలకు స్పృహచుండుటచేత నేర్చుకొనుబుద్ధిపిల్లలకును బాడము చున్నయది. ఈగూఱమును వృద్ధిపఱచుటమిగుల యావశ్యకము అట్టిజ్ఞానోదయము శిశుసామాన్యమునకు కలుగవలెనంటిమా తండ్రులకన్న తల్లులెక్కువగా దీనినిబలపఱుపవలసిన వారుగానున్నారు. పిన్నవయస్సునందేయొకటి రెండుగడియలు బాలుడు తండ్రియొద్దచేరునొగానీ తక్కినకాలమంతయు తల్లిచేత చేరియేయుండుచుగదా!

. పిన్నవయస్సునం దెట్టిశిక్షకలిగిన పెద్దతనమున నాదారినే వానినడవడియంపును అందుచేత విద్యాగంధమెఱుగనిమూఢ స్త్రీలచేత పెరిగినపిల్లలకు నాస్త్రీలవలెనే ప్ర

తిదానినిగూర్చియు తప్పగునభిప్రాయములే కలుగుచుండును. ఆకాశమున మబ్బుగ్రమ్మి పెళపెళధ్వనితో నురుమువినబడిన కొడుకుబెదరి తల్లికంఠము కాగ్రలించుకొని నిలుపుగ్రుడ్లుపడి మిన్నువంకజూచి “అమ్మాయదియేమి” అనియడుగ “బడువకునాయనా” యని వెన్నుపైని మూడుచటపులుచటచి దేవేంద్రునిరథము పోవుచుండగా శీలయూడిపడ్డదనుకొని అశీల తనమీదను తనబిడ్డమీదనుపడకుండుటకు ఇంద్రపుత్త్రిఁడైన యర్జునునిపేళ్ళన్నియుదలచుకొని విపత్తుతప్పించుకొనినట్లు గుండెలుకుమటబటచుకొనును. కావున న్యాయమగుశోధనశక్తి పిన్నవయస్సునందేకలిగి పెద్దవారయిన వెనుక ప్రకృతిశాస్త్రాదులయందు ప్రవీణులగుటకు స్త్రీలు విద్యానతులుగావలయును.

స్త్రీలబలలని వాడబడుచుండినను వారిలోనధికాబలయగు స్త్రీపురుషులలో బలతమునికంటె మిగుల బలవంతురాలయి యుండునని యొక గ్రంథకర్తవ్రాసియున్నాడు.

“స్త్రీణాం.....బుద్ధిశ్చాపిచతుర్థణా ” సాహసంషడ్గుణంచైవ.....భవేత్ ” అనునట్లు విద్యగఱపినచో స్త్రీలకు జ్ఞానాభివృద్ధికలుగుననుటకు సందియ మేమియునులేదు. అట్టి జ్ఞానాభివృద్ధికలిగి యుక్తాయుక్తములుబాగుగ యోజించుశక్తిగలిగినప్పుడు దేశోపయోగకార్యములు చేయుటకు వారిసాహసము తోడ్పడకమానదు.

అట్టిజ్ఞానమునునహనముచేస్తే లకుగలిగియున్న స్వదువు
కుమలయత్నములు తప్పకకొనసాగును దేశాభివృద్ధికి సాధ
నములగు నెన్నన్ని గొప్పయుద్యమములు స్త్రీలమాధ్య
మువలన చెడిపోవుచున్నవో తలంచుడు. పైనచెప్పబడి
న యాంగ్లేయబాలుడు గడియారమువిషయమై తెలిసికొ
నియంతటితో నిలువక యాగడియారమునందలి లోహము
లనుగూర్చి ప్రశ్నలుచేయ నారంభించి యాలోచనములకు
స్థానభూతమైన భూమియందలిపొరలయొక్క శక్తిత్వమునుక
నిగొప్పశాస్త్రజ్ఞుడగుటకు చిన్ననాటి ప్రశ్నలే హేతుభూత
ములుగదా ?

ఇట్టి గుణముహిందూబాలురయందుదృఢించి పెంపుచెం
దవలసియునది. అక్కడక్కడ నక్కడనొయ్యొక్కక్క బా
లున కీగుణముకలుగుటయే దీనియభావమును సూచించు
చున్నది. ఇట్టిజ్ఞానముదృఢింపక పోవుటకుగల హేతువుల
నుకొంతవిచారితము. దీనికిప్రధానమగునదిమనలోజాతిమ
తబేధములేర్పడి బ్రాహ్మణులు భూదేవులను నమ్మకముగలి
గి యేయుంకమునందైనను వారుచెప్పినమార్గమున పోవుట
యేసీతియని ధర్మశాస్త్రములు చాటుచుండుటచే నీగుణ
మున కవకాశమెంతయును లేకపోయినది. మనవేదాంగప్ర
కారము ప్రకృతియంతయు ససత్తనియును ప్రకృతినివిన
ర్పించి కాంతలత్యజించి యోగియై పరమార్థయందైక్య
మగుటకు ప్రయత్నముచేయుటకన్న వేరొక విధికృతము

లేదని యోగశాస్త్రము ఘోషించుచున్నది. ఐహిక
మునుండి యాహుష్టికమునకెగయు మాత్స్యమువలంబించుట
దుష్కార్యమనియెవ్వరును చెప్పజాలరు. కానిగృహకృత్య
ములనుతాకిక ధర్మములనువిసేర్జించుకొని ప్రతిమానవుడు
నుచెట్టుకొకడుగను పుట్టుకొకడుగనుచేరి కన్నులు మూసి
కొని కదలకుండుట లోకవ్యవహారమునకు ననర్థదాయక
ము. కిచ్చటయోగాభ్యాసముయొక్క గుణగుణములను
విమర్శించుట మాపనిగాదు ముక్తిసాధనములెన్నియైనను
యోగులచర్య లెట్లుండినను లోకులందఱును యోగులై
విరాగులుకారుగదా! సంసారసంపర్కమునుత్యజించితి బ్ర
హ్మచారులు పరివ్రాజకులు మొదలగువారికి పీఠయాత్ర
లకునుభిక్షులకునుయథావిధిగా గృహస్థాశ్రమమునవలంబిం
చిన సంసారులుండక తీరదుగదా! ఈసంసార మొకసాగర
మువంటిది దీనిదరిజేరుట దుర్లభము. ఈసంసారమును
భరింప వలసినవారి యర్హకృత్యములు పలువిధములై
యున్నవి. జనకునివంటి భక్తివైరాగ్య పుష్పముడుగూడ
తాకికవ్యవహారములను రాజ్యభారమును వహించి శ్రద్ధ
తోజరిపెను. గృహస్థాశ్రమమునుండి పరమభాగవతో
త్తముడైన వాడేయుత్కృష్టుడని మహామతము చెప్పుచునే
యున్నది. కాబట్టి శరీరమాద్యంభులుధర్మపాదసంఘాతమున
ప్రకారమే ధర్మమునకైనను దేహబలమునుబుద్ధిబలమునువి
ధిగానుండవలయును. తానెంతసేపిపడుడైననుతినుటకన్నము

సంపాదించు కొనకుండుట కెవ్వనికిని వీలులేదు. లోక మందు పెంపుచెంది శక్తియు క్తులయందును నైశ్వర్యము నందునునితరదేశములతోడూలదూగి, కొన్నిటియందైనను మార్గదర్శిగా శుండపలయునన్న నైహికాభివృద్ధిగూడమనకవసరము.

వట్టియైహికాభివృద్ధికొరకే మనుజులును, సంఘములు నువ్యవహరించినయెడల లాభములేకు. ఏకార్యములయందును నీతివిడువరాదు. లాభమును మాత్రమెచూడకమంచి దారినియుభివృద్ధిని యుత్తమజీవనము నొందిమానవజన్తము సార్థకముగాజేయుట యత్యంతావసరము.

యోగ్యతా రహితమగు బలము నైశ్వర్యమును ముప్పనికే కారణములగును. సకలైశ్వర్యములతోడను దులతూగుచుండి యింద్రాదులజయించిలోకమును గజగడవడకించిన రావణాసురుడు నుగుణవిరహితుడగుటచే నెట్లు పశించెనో రామాయణమునెఱిగినవారికివిశదమే. దయా మయుడైన సర్వేశ్వరునిచే సృజియింపఁబడిన యీవిచిత్రప్రపంచమునందుగల సకలపదార్థములనుమనకు ప్రసాదించబడిన బుద్ధిచే లోకాభివృద్ధికై వినియోగించుట నీతిగాని యట్టివానిని యసర్వములపరిపరించుట నీతిగాదు. ఒక్కసంపారమునకు ముఖజీవనము కలుగచేయవలయునన్న నెన్నివృత్తులు వలయునో యోజింపుడు. మన వేదాంతము గొప్పదిగావచ్చును. మనగీతలు, భాష్యములును మో

క్షమార్గదర్శనములు కావచ్చును కానికాలచక్రముతిరుగుటలో మనకుగలిగిన మార్పువలన గోముఖము చేతికి దగిలించుకొని తావళముద్రిప్పుచుండిన వ్యవహారిముసాగదు. కొన్నిసంవత్సరములక్రిందటివరకు హిందూదేశ మొకరీతిని బాగుపడుచు వచ్చినది కాని దివ్యజ్ఞానసమాజమును పేర 'తియసాఫికల్ సొసైటీ'యనునది బయలుపడేటట్లుచే మన యభివృద్ధికి కొంతయడ్డుగలిగినదని మాయభిప్రాయము.

ఇట్లవియితరసమాజములకన్న నీదివ్యజ్ఞాన సమాజము ను దెక్కువదోషమున్నదనికారుదానిమంచిచెడ్డలనిక్కడ విచారించుట కవకాశములేదు, కానినిన్న మొన్నటివఱకు మద్యపానముచేసి గోసూకరమాంసములకుక్షింభరత్నము జేయుచుండిన యన్యదేశీయులగు స్త్రీపురుషులువేమ మనయోగాభ్యాసముచే నాత్మసందర్శనముచేసి యనేకవేల యేండ్లకుముందు ఘటములనువిసర్జించి సూక్ష్మశరీరధారులగు మహాత్ములతోఁ గలిసి ప్రసంగములు నలుపుచుండి దూరదృష్టి, దూరశ్రవణాది మహాశక్తులను పొంది మానకు పదేశకర్త లగుచుండ నాసమాజమునజేరి యట్టివారిచే నుపదేశములను బొంది వారిలోఁ బురుషులకు యజ్ఞోపవీతధారణమును, స్త్రీలకుఁబసపుకుంకుమయును ప్రసాదించి వారిచుత్తమ బ్రాహ్మణులుగా నెంచుచుండెడు నీదివ్యజ్ఞానసామాజికులలో పలువురు జాతి మత భేదముల వలన కలుగుశబ్దములను గ్రహించి అన్యదేశయాత్రలు నలిపి

సంఘమును చక్కబఱచుకొనఁ జాలకున్నారు. అన్యదేశముల నుండి యిక్కడికి దిగుచుతిచ్చేయఁ బడిన దివ్యజ్ఞానముస్వతస్సిద్ధముగ సారవంతమయినదై యుండవచ్చును. ఎట్టిపుష్టిగలబీజమయినను నిస్సారముగుభూమిలో నాటినపుడు మొలకయెత్తుటయేకష్టము బ్రదికిచెట్టుగుటతటస్థించెనా బదనికలును వెట్టితలలును వేసి కుక్కుమూలిపించెలనుకాయును గానిరసవంతములగు ఫలములనీయదుగదా ! పలుకారణములచే నిస్సారముగు హిందూబుద్ధియందెట్టిసారవంతమయిన బీజమును నాటినను నాటినవాని యుద్దేశమును నెఱవేర్చి ఫలమునీయజాలను ఈదివ్యజ్ఞానసమాజమునందు క్లుప్తవేశించిన మన నారిలోన నేకుటుమాధ్యమునేవించి యుండి సముద్రయానమునకును అన్యదేశయాత్రికును దురాచార విసర్జనమునకును శత్రువులునుగనున్నారు దురాచారములనే వృద్ధిచేసికొనుచు యైహికాభివృద్ధి విషయమయి పంపుచెందుచున్న యితరదేశముతోకలిసికొనుటకడుగిడ్డ జాలకున్నారు. “రామ” “శృష్ణ” యని ముక్కుమూసికొని మూలకూర్చుండుటవలన దేశాభివృద్ధికలుగ నేరదు. కాలముమాటినది. ఇప్పుడు జపానుదేశస్థులకుగల కీర్తిప్రతిష్ఠలును, శక్తియుక్తులను, సర్వవిదాభివృద్ధులును చూచినంతోపించినలాభములేదు ఆదేశమునకట్టి యభివృద్ధికలుగుటకుగలకారణములను తెలిసికొని యన్యపరిపాలనముక్రిందనుండుటవలన సర్వమునకుప్రభుత్వమువారిమీదనేభార

ముంచక స్వప్రయత్నమువలన పలువిధములై నపశులుచేసి
కొనునట్టి యవసరమిప్పుడు మనకు గలిగినది. శాస్త్రపు
రాణములయొక్కయు, వేదములయొక్కయు, ఘోషకొం
చెయువెనుకనుంచవలయును. ఇప్పుడు ప్రపంచమునాడించు
చున్నయదియిటువంటి వేదాంతమునే ప్రధానముగాజేసికొని
కాలమంతయునందుక్రిందనేవ్యయపెట్టుచున్న దేశమభిన్న
ద్వియొట్లుచెందును? మనలపరిపాలించుచున్నయాంగ్లేయు లె
తకాలమువేదాంతమే ప్రధానవిద్యగానుంచుకొనివ్యవహ
రించుచుండిరో యంతికాలము వారిదేశముపెంపుచెందక
ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞానమభివృద్ధిమొందియంత్రసాధనములేర్పడి
నమూడునాలుగు శతాబ్దములనుండిదినదినప్రవర్ధనూనభూ
గుచున్నది. కావున మతమును దూషించితిమనియు నింటి
గుట్టు బయటబెట్టితిమనియు మమ్ములనిందింపక కన్నులు
దెఱచి సర్వదేవతలపరికించి, యిప్పుడు లోకమందు ప్రవ
హించుచున్న ప్రకృతి శాస్త్రజ్ఞానమును అందునుండిబ
యలుపెడలిన యంత్రశాలాభివృద్ధిని బాగుగకనిపెట్టి అ
యఃప్రభావమును కన్నులారజూచి కాలవారాశిలో తే
లివరిజేసుటకు తగుప్రయత్నమును చేయకున్న నడుగంట
క మానము. ఇట్టిదశమనకు రానలయునన్న నిదివరకు చె
ప్పబడినటుల స్త్రీవిద్యకును, ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞానమునకు
పూర్ణమైన సాధనముల నేర్పటది విన్నవయస్సునుండియు
నూ నెల్లనివన్నియును సీఘ్రము తెల్లనివన్నియును పాలున

నుకొనక, మనము చూచినదానిగుణతత్వములకెల్ల పుష్కారముగా కరుగొనుశక్తి మనవారికి కలుగజేయువలయును. ఇట్టి విచారిణగుణము లేకుండుటకు మరియొక్క కారణము గలదు. ఈ దేశమున జీవనముచేయు వలయుపదార్థములు బహుస్వల్పములు. ఉన్నదానికన్న నస్తువులసభివృద్ధి నొందించవలసిన యవసరమంతగా లేకుండుటవలన నిట్టిగుణమున కవకాశమే లేకుండినది. ఈభరతఖండము నందెక్కువ ప్రదేశములయందు చలిబాధలేకుండుటచేతను కొన్ని ప్రదేశములయందు దుష్టపరిణామముగానుండుటచేతను వస్త్రధారణము మానమును కష్టకొనుటకు మాత్రమే యవసరముగా నేర్పడినది. ఏసాలవాడునేసిన వస్త్రమైన నందులకుచాలియుండుటవలనచలిదేశములయందు వసించు జనులవలె చలిబాధలేర్పించుకొని యారోగ్యముగ జీవించుట కవసరమయిన వస్త్రములను తయారుచేయుటకు సాధనములగు యంత్రములను కనిపెట్టి నానాట యభివృద్ధి చెందించుచుండుటకు బుద్ధివినియోగపఱచవలసి నట్లు మనకట్టి యవసరములేకపోయినది. కొంతకాలమునకు పూర్వమెచ్చట జీవింపువారి కవసరమయినపదార్థము లచ్చటనూ యానమీషముననూ దొఱకుచుండుటచేత వీరనుభవించెడు వస్తువులును మిక్కిలికొద్దివిగా నుండెను దానికనుగుణ్యముగనే వర్తకవ్యాపారముండి కూలివాని భుజము

గంతయెద్దు, గూటిబండ్లి, యీవర్తకపు సరికులను మోయుటకు సోపోయియుండినవి. ఎక్కడనో యెక్కుడుప్రయాణము చేయవలసినచి నడవజాలకుండిన మోటుబండిలోనో సవారిలోనో పోవుచుండెను కాబట్టి యెక్కువసరికులను తక్కువఖర్చుతో నిత్యస్థలకాలములలో నెగుమతి దిగుమతిచేయుటకును కాలమును, నృధాన్యముచేయక తక్కువ తగ్గు బాటతో దూర్గయాణము చేయుటకును దివారాత్రములు మోడనచేయవలసిన పని మనవారికింతకు పూర్వమవసరము లేకుండినది. కాని, యంత్రములను చ్చోంకబెట్టుకొని యన్యదేశీయు లిక్కడకు దిగియిక్కిడ నిష్ఠవేయ మొదలిడినారు. యంత్రశాలలేర్పడు చున్నయవి. రోడ్లు, ఇనుపదారులు, కార్వలు, అసకట్టులు, మొదలగునవిపెరిసెవి వర్తకవ్యాపారమెక్కువై సది. ప్రయాణములు సులభమాయెను. అవసరవస్తువు లభిస్తుద్దయగుచున్నవి. పాతపద్ధతులతో జీవనము చేయుటయందుదృష్టి తప్పుచున్నది దేని తోడను సంతృప్తిపడి యూరకుండక యెక్కువయందాశ పుట్టుచున్నది. కొద్దివస్తువులతో సంతృప్తిపడి జీవనముచేయుచుండెను పూర్వకులను అభివృద్ధికై పెనుగులాడుచుండు మనకును సుఖమునండు తారతమ్యమెట్లుండినను మనము స్వస్థులవేచి యిప్పటికాలమున కనుగుణ్యముగ నడవడి

మార్పుకొని చాకచక్యముగా పనిచేయవలయును లేదా కొద్ది కాలములో కూపుమాసి పోనైనను పోవలయును.

దీనికిఁగూడన హేళువు మన వాఙ్మిగిల పరమశాంతియ నీవచ్చును. మండువేసవిలో నుదయముమొదలు సాయం కాలమువరకు నెండలోనిఁబవబడి యేతాము తొక్కుచు నొక గూడోగట్టి తనవలెపాలమునకు కారెమునో నిరెక్కించుచునొక యుండుటకల . యుపడిన వానికి గల శాంతియు పాత్రాశముయిది గంగుపైకిదీయవలసివలె యనవరమా తని బుద్ధిక్లెల్లు స్ఫురింపజేయును. ఒక్కపాటువునకు గానల సినదూదిని చూచుదినములవరకును “తుక్కు” “తుక్కు” అని కొట్టు కొనుచుండు దూదేకుల వానికిని, ఒక్కపంచల చాపు నేయుటకు వారియు దినములు సన్నపు గోతిలో శాంతముగ గూర్చుండు పట్టుచాలె వానికిని 12 మైశ్రప్రయాణము చేయుటకు 12గంటలకాలము పోతులబండలో కుంకుచుండెడి వానికిని దూదేకులపంచెను మగ్గమును బండిని నృద్ధిజెందించుకొను యోజనపుట్టసేరదు. ఒకవిధముగా శాంతగుణమునుంచిదిగాని యట్టిశాంతతనవలన ప్రయోజనములేదు దీనిని విసర్జింపవలయును కష్టములకోర్చి పూనికతోపనిచేయుచు నితరులనుకొను కల్లలకును వాగోపించునిందలకును సంకుగొనక పట్టినపట్టు విడువక పూనికకార్యమును చేయు శాంతము శాంతము

గాని యొక్కడున్నావు కంటికియనిన వేసివచ్చోటనే గొంగ
ళి" యనుశాంత మదియూ వహించియుండినవారిని నిరర్థ
లజేయును. ఈసాడుశాంతమును పారదోలువరికునుమనకుగ
లజననాధారములను పెంపుజేందించుకొనుట యెటులని
యోజించు గుణముగభవిల్లదు.

నాల్గవహేతువు, పూర్వాచారావలంబనము 'ఏవనిచే
యబూనినను దానిమంచిచెడ్డలను యోజించక యుడివరికిది
మనలో లేదుగనుక నికముంగును అనలంబించమనుట. ఇ
దినుంచిని యీపుటయూదే విశేష ముపయోగపడుచున్న
దిగానిదోషావలంబనమున కెంతమాత్రమును నిరోధము
గాజాలకున్నది. ఇంటిభోజనకాలమందాగ్నేయ భాషనుచ్చ
రించినదోషమునుకొని హరిహరగా యని చెవులుమూసికొ
ను వారాండ్లయ భాషయం దారితేరిన వారిలోనే క
న్నట్లుచున్నాడు. ఇది వైదికులమాట చెప్పనక్కరలేదు.
కాని వీరిబుద్ధి కుశలతయు, యోగ్యతయు, గుణగుణ వి
చక్షణ శక్తియునెట్టిదోచూడును. మడికట్టుకొనియున్న కా
లమం దింగ్లీషు భాషతో వానినిన కాగితములను ముట్టరు
కాని యింగ్లీషు పదములతోనిండియున్న కాసులను, రూ
పాయిలను డబ్బులను దేవతార్చన పెట్టెలలో పెట్టుటకు
సంశయించు పితృకార్యములయందాయింగ్లీషు పదముల
తోనిండిన నాణెములుగడిగిన నీళ్ళతో తమపెద్దలను స్వర్గ

మునకుబంపుదురు. మఱికొందరు కిరసనాయిలును, కిరస్తానీ చమురని విసర్జింతురు. క్రైస్తవుల చేతినీరు ద్రావుట యిట్టి మహాసభావులకు దోషముగాని మాలమాదిగెలచే సింగ్లీషుకాపెనీలలో తయారుచేయబడిన సోడా లెము నెడ్డు బుడ్లను త్రావుటకు వెనుదీయదు. ఇందులెండు తిరగతుల వాహనీ బయలుదేరినారు ఒకగుసోడాను వేరొక గ్లాసులో పోసికొని త్రాగువానిని రెండవవారాబుడ్డి యశుచిగా కుండ దానిని తామేవిప్పకొని దానితోనేత్రాగువానిని. సాలెచాని మగ్గమునకుగాని కుమ్మరిచాని సారెకుగాని కంసాలిచానిపట్టెడకుగాని ఏమాత్రము మార్పుచేసినను దానితో పనిచేసినసాపముని వాడుదానిని విసర్జించును. ఇప్పుడిప్పుడట్టి దుర్భిప్రాయములుపోవుచున్నను మరాఠార పితృశకుంకను జరులనావరించియేయున్నది.

ఆఫ్రికా, అమెరికా, దేశములయందు విరోధావారుప్రవేశించు కాలమున సక్కడ నివసించుచుండెడు అడవి మనుష్యుల వంటి వారము మనము కాము. వారు సర్వవిధముల సశుప్రాయముగ నుండుటచే వాళ్ళాత్మలపద్ధతులనై యన్నిటియందును పూర్ణముగనవలంబించి స్వజాతిపద్ధతుల దాపుమార్పుకొనవలసివచ్చినది. మనకట్టి దుర్దిశలేను. మనలనిప్పుడు పరిపాలించుచున్న యాంగ్లేయులొక జాతిగానేగ్నడక పూర్వమేయనేది వలసవత్సర

ములక్రిందట మతముగను మోగవిద్యయందును శాస్త్రములందును కృషి వాణిజ్యములందును, శిల్పములందును విద్యయందును ముఖ్యత శయంబుండునట్టికి నాగరికములని యెంచెదయున్న దేశముల కిమ్ములకే తనయైశ్వర్యాభివృద్ధిని విజ్ఞులుట్లు లిగించిన మనదేశమువ్రతదానియందును నాంగ్లేయపద్ధతుల నచలంబించుట కేవలము లేని అట్లనలంబించుట నీతియునుకాదు. మనయందలిమంచిని యాంగ్లేయులకిచ్చుచు మనకేవలమునునవాటిని వారివలన గ్రహించుచు హింసపులముచేసి చెడగొట్టుకొనకుండు జవానుదేశముపృద్ధిబొందినటుల పృద్ధిబొందుటకే ప్రయత్నముచేయుచుండవలయును. 'సద్విద్యయందున్నగొనగవలయు' ఆంగ్లేయవిద్యలవలన పృద్ధి చెందినవారిలో కొందఱిట్టి గుణగ్రహణమును చేయుచున్నారు. గాని పరీక్షలయందారి తేరిన వారిలో ననేకులట్టి లాభమును పూర్తిగపొందుచున్నారని చెప్పటకువీలులేదు.

క్రిందటిజనాభాప్రకారముమనదేశమున 100 కి 96వయసుపురానివారును 4గురుచనివినవారుగను తేలిసది ఈచదివిన వారిలోతనపేరు తానువ్రాయుదుమాత్రమునేర్చిన వాడుగూడ చేరియున్నాడుదీనినిబట్టిమాడగానిప్పటికింక నుమనలోజనసామాన్యమునకువిద్య లేనేలేదు. ఉన్న వారిలోనూటికి 99గురు ఏదోయొక యుద్యోగమునుసంపాదించుకొనిపొట్టపోషిం

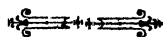
అటు ప్రయత్నము చేయువారే. అందుచేత సన్య దేశాభివృద్ధికి హేతుబూతిములగు సద్గుణలలో వేనిని దేశ కాలచిత్రమున గనిపెట్టి మనగువలంబించి మనకనుగుణముగ నీతిని వృద్ధిచేయుట మొట్టన మోచించుచు గుణగ్రహణమునకై వస్తువిచారిమును చేయుజ్ఞానము మనలోనింకిను పొడసూపకున్న యది. పరీక్షలకు జరుపుదినములలో నాపరీక్షలకు వలయు గ్రంథములను వల్లించి తలపెండకుక్కు కొని పరీక్షకాలములో గ్రక్కి యంతటితో పొట్టచేతబుచ్చు కొని కచేరీల నెంటబడి కన్నకన్న హని నాశ్రయించి కడుపుపంపుకొను చుండును. అకోపకారకార్యములు చేసి నవారియొక్కయు దేశాభివృద్ధిసాధనములగు యంత్రములను గనిపెట్టినట్టియు ప్రపంచయాత్రలను సలిపి సర్వదేశములను పరిశోధించి తమజ్ఞానమును ప్రపంచోపయోగమునిమిత్తమై ప్రసాదించినవారియొక్కయు జీవితమునకు చువుటయన్న తలనెప్పి; యంత్రములకు సనిముట్లను జూచినచీదరి; చెట్టయివంగనిది గ్రూసయి వంగునాయనుకట్టు వెన్నుముడిరి మీసములును గడ్డములును బలసి పండిన పాని బుద్ధులు బాగుపరచుటకు కాలదోషముపట్టినది. మన యాశలన్నయును బయలు దేరుచున్న పిల్లలయందే యుంచుకొనవలయును. వారిని బాగుచేయుటయే మనదేశమును బాగుచేయుట. ఇదివరకు కాలేజీలయందును స్కూ-

శ్మయంను నేర్చుకొనినవిద్య న్యాయమగువిచారణ శక్తి
వికలుగజేయ జాలకుండుటచే నట్టిశక్తికల్పించుటకు సాధన
మగు విద్యను మనజాలురకొనగునట్టి ప్రయత్నమును దే
శాభిమానులగువారు చేయుటవిధియైయున్నది.

మనము బొగుపడ దలచుకొంటిమా వస్తువిచారగుణ
మువర్ధిల్ల చేయవలయును.

అయఃప్రభావము.

4 ప ప్ర క రణ ము .

నుకటి ప్రకరణమందు చెప్పబడినప్రకారమువస్తువుల మూలముట్టుగ తెలిసికొనునభిలాష మనమునజనించుట చే పిన్నవయస్కుదాటులోపలనే పలువిధవస్తుతత్వముల బాగుగ దెలుసుకొని జ్ఞానాభివృద్ధి కలుగుటచే నట్టిజ్ఞానము లోలో పయోగమునిమిత్తము వినియోగపఱచుటకవకాశముకలుగును.

ఇంతతెలిసికొని మిన్ను దిన్న పామువలె పడియుండువాడెవ్వడునుండదనిమా యభిప్రాయము. ఎక్కడనొయొక్కడట్టివాడుండినను వానిజీవనము మృతేతుల్యము. లోకమునుబాగుపరచి ప్రజాసౌఖ్యమునై శ్వర్యమును పెంపుజేందించుటకు మార్గములనేకములుగలవు. విద్యయెంతచదివినను లోలో ఏకారచింతలేనకెంత మనముపురికొల్పుచున్న నిప్పటిలో కావస్థనుబట్టిధనసహాయములేకయే గొప్పయుద్యమమునుకొనసాగించుట దుర్లభము. ఇటువంటిజ్ఞానాభివృద్ధిగలవాడై శ్వర్యసంపన్నుడగుడునయ్యెనా తనధనమును త

సలాభమునకును దేశాభివృద్ధికినిగూడ వినియోగపఱుపజాలియుండును. మూషకమార్జారముల కెట్టియనుబంధముగలదో యత్తకోడండ్రకట్టి యైకమత్యముగదా! అందుచే పౌరాణికబాంధవ్యమివిధముగానేర్పడియున్న యత్తకోడండ్రకు పొత్తెట్లుఘటిల్లును? లక్ష్మీనరస్వతు లత్తకోడండ్రకుటచే నెక్కడనొపూర్వజన్మసంస్కారిముగల కుటుంబములయందుదప్ప వీరిద్దరికి పృథక్కాండ్రాశనమే గతియైయున్నది ధనవంతు లగుచారికి విద్య యుండుటయు విద్యాంసులుధనవంతులగుటయునతీది. అందుచేపై నచెప్పబడినరీతిని జ్ఞానాభివృద్ధినికలుగజేసికొనజాలిన మనశ్శాఖోసనేకులు తమ ముద్యమములను కొన సాగించుకొన జాలినంతటి ధనములేక గుడ్లుమిటకరించుకొని చూచుచుండవలసినవారుగా నున్నాడు. అనకాపల్లిలో చంద్రశేఖరశాస్త్రి బోర్డింగు హైస్కూలునకు ప్రథమో పాఠ్యాయులగు రామమూర్తిపంతులుగారికి ధనముండిన విద్యార్థుల నెట్టివశకులేగలుగుదురో వారినెఱిగినవారికెల్లరకును విశదమే. ఆయన సహోదరుడగు సూర్యనారాయణరావుగారు పెన్నిలుప్యాట్టోరీ నుకదానిని ఉత్తర సర్కారులలో నిర్మింపఁదలంచి సకలకష్టములకోర్చి యూప్యాట్టోరీ విషయమై తెలిసికొనదగిన సమస్తసంగతులును బాగుగ తెలిసికొని జమీందారులతోడను, లక్షాధికారులగు వైకులు మొదలగు వర్తకులతోడను, నీరడియున్న మనయుత్తరస

రాక్షసులలో తడిమన్న పొడిమన్న గాదిరిగి యట్టిప్యాట్టో
 రీని స్థాపించుటకు కావలసిన స్వల్పమొత్తమునే జమచేయ
 లేక యామధ్యను కలకత్తా, బొంబాయి, మొదలగు దేశ
 ములయందుఁ దిగుగుచు సంచారకాలములో క్రిందటిసంవ
 త్సరము డిశంబరు నెలలో జరిగిన యిహలోక వైకుంఠ
 మసదగు బొంబాయి పట్టణవస్తు ప్రదర్శనశాలలో మాకగు
 పడి యీ పెనసథులశాలను స్థాపించుపనిచూడ దేశముచదిగు
 గుచు కాంగ్రెసుమహాసభకొఱకును, వస్తు ప్రదర్శనశాలజూ
 చుటకును తాముబొంబాయివచ్చితిమనియుబొంబాయి ప్రెసిడె
 న్ని అసోసియేషనుకు ఆనరెరీ శ్రేక్ టరీయగు చిన్ మాయెషు
 లివాచాగారు మొదలగు లోకోపకారిధుగీలులవలన తా
 ము స్థాపించదలచుకొన్న ప్యాట్టోరీకి వలయు సంగతులును
 నేర్చుకొని దేశమునకువచ్చుచున్నామనియు మనదేశమం
 దీ ప్యాట్టోరీకివలయుధనము సమకూడనియెడల ప్రజలకుగ
 ల మాధ్యమును లభ్యమునుపోగొట్టుట కైయట్టియంత్ర
 శాలకు వలయుధనము కలకత్తాలోనిలోకాభిమానులకొం
 దరిచ్చుటకు వాగ్దాన మొనర్చియున్నారనియుయాయవలస
 విన్న సంగతియిచ్చటచెప్పుటకెంతయుసిగ్గుచున్నది ఘాని
 కవిడక సనిచేయుచు అనకాపల్లిలోయంత్రశాలనుకట్టుచు
 న్నారు. మనకృష్ణా గోదావరి, శౌఖి పట్టణము, గంజాంజిల్లా
 లయందెంతోజమీందారులున్నారు. వారికిఁగ్రతిసాలునవ
 చ్చునాదాయముయంత్రశాలలనుస్థాపించుటకుపయోగించ

కున్నదిగాని కోడిపందెములయందును, కౌంజ పిలిపిట్టల
 లడాయిలయందును, పొట్టేళ్ళపొట్టాటలయందును, అధిక
 జూదములయందును, ఆజూదములకన్న నెక్కువ నాశన
 హేతుభూతములగు వ్యాజ్యములయందును గుర్వ్యసనలో
 లురై కలధనమును కడిగివేసికొనుట కుపయోగశదుచు
 న్నది. అట్లుగాక ధనమునిలువచేసినయెడల వానితోకొం
 దలు బుద్ధిగోసరులై తమపొట్టకయిననుతినక సంచులను
 దినదినమునుతిరుగబోసి చూచిసంతోషించి మఱలసంచు
 లకెత్తి మూతులబిగించుచున్నారు. మఱికొందఱుమార్వా
 డీలనుబంచి యొడ్డిబేరములాడుచున్నారు. అట్టివారికి లో
 కోపయోగమునుగూర్చి యొకపనిని చేయబూనుకొనిన
 వారు దానిమంచిచెడ్డల నెంతవివరించిచెప్పినకువాతావలకు
 పోవేగమే దానినిజస్థితినితెల్పుమని తమ్ముశ్రయించియుం
 డెడు సభిమానపు కాసాలనడిగి వానిమాటను వేదవాక్య
 ముగానమ్మి అట్టికార్యములనిరిసింపుచున్నారు. భాష్యమ
 య్యంగారువంటి లాయరీ దత్తత చేసికొనవచ్చుననిగాని
 కూడదనిగాని యీవ్యాజ్యముతేవచ్చుననిగాని తేకూడద
 నిగాని యభిప్రాయమునిచ్చినను, యట్టియభిప్రాయమున
 కధికధనమువారికి ఫీజుక్రింద నిచ్చియుండియు నేకాంత
 మున తమకల్యంతప్రియుడిగు కాసానుబలించి ఏకా, ఆయ
 నచెప్పినాడుగాని దావాతెన్నంటావా,వద్దంటావా అనివా
 డులాయరభిప్రాయముమించినదియొప్పుకొనువరకు నావ్య

నశోరమును తలపెట్టనివారు కొందఱున్నారనుటకు సంది
 యములేదు. అతినాగిరీకులై యైరోపాఖండము మొదల
 గునన్యదేశ యాత్రలసలిపిన వారితమర్థశలోనుండ కూడ
 ధనము జమిందారీహసన పూర్ణముగా విడువకుండుటచే
 త పేరుప్రతిష్ఠలకై యున్నతరాజకీయోద్యోగులు సంఖో
 ప్పించు కార్యములనుజేసి కీతాబులకై పాట్లుపడుచున్నారు.
 ఒకరిద్దగు పురమందిరములు కట్టించుటకు వేలకొలది ధన
 ములను వెచ్చించుచున్నాడు. ఆట్టిపురమందిరముల వలన
 లాభములేదనియు నట్టివానిని కట్టకూడదనియు మా
 యభిప్రాయముగాదు. అంతకన్న నెక్కువధనము యంతర్ని
 శాలలను స్థాపించుటయందు వినియోగపఱచి తమజమీ
 నులలోని ప్రజలకై నను నట్టికంపెనీలవలన గలుగులాభ
 మును గనపఱచి జాయంటుస్టాకు కంపెనీలయందు ప్రజ
 లసామును వేసికొనునట్టియలవాటును వారికికలుగ జే
 యుటయంతకంటె నెక్కువయవసరిమైనకార్యము. జమీం
 దారీలతో నిండియున్న విశాఖసట్టణము జిల్లా యందలి
 మాంగనీసు అనులోహముత్రవ్వీయితరదేశముల కెగు
 మతిచేయుటకు యీస్ట్రోస్టరైలువేకులండ్రియని ప్రఖ్యా
 తిగాంచిన టర్నెంట్ దొరవారి ప్రోత్సాహమున నాంగ్లేయు
 లుపనిజేసిధనవ్యయముచేసిలాభముపొందుచున్నారు కా
 నిజమిందారు లిట్టికంపెనీల నేర్పఱచుటకు కలసిరాకున్నా
 రు. ఈపాటువులచే విద్యావంతులగు దేశాభిమానుల యొ

క్క యుద్యమములు కొనసాగుట కవకాశమంతగా కలుగుటలేదు మనలో జటాంతారులను పోవిడిచినంసారులను జూరిమన్నను నాంగ్లేయవిద్యాభ్యాసముచేసిన వారిలోన నేకులు తమవిద్యనెటులవినియోగపఱచుచున్నారో యిది వరకేచెప్పియున్నాము. ఏరిలోనై కమత్యమ బొత్తిగాతక్కునగ నుండుటచే చేయుటకు పూనుకొనన్ని మహాత్యార్యము మెకరిద్దఱుపూనికతో చేయుచుండ తాము వారికితోడ్పడకునరియేగదా, చూచియానందింపనైన లేక వారి యుద్యమములు కొనసాగకుండునటుల దైర్యసాహసములతో భారాళముగ గుణదోషములెంచ సాహసము లేకమనవిలో చాడీలుచెప్పచు సానకమునపుడకలువేయుచుండుగు డై వానుగ్రహముచేనిట్టివారిసంఖ్య కాలక్రమమున తగ్గిపోవుతున్నది. పూర్వకాలమువలె సభికధనముతోచేయవలసిన కార్యములకొఱకు తులభారము తూగు వారి నాశ్రయింపవలసినదిలేదు. గడ్డిపఱకలువెంటిగాజేరిమదపుటేరుగను బంధిపజాలును. స్వల్పస్వల్పమొత్తములను పోగుచేసి మనదేశముననిట్టియుపయోగకార్యములనైసను చేయుట కవకాశమున్నది గాని యాప్రకారము సంఘీభవించి ధనమునుపోగుచేసి సంఘముల నేర్పరచు జ్ఞానము జనసామాన్యమునకు గలుగవలెను అట్టిజ్ఞానోదయమునకు రెండుమార్గములుగలవు మొదటిది కంపెనీలనుసాపించి పనిచేసి యాకంపెనీలయందు తయారుచేయబ

జునస్తువులవలనఁకలుగు సధికతోపయోగమును నట్టికిం
పెనీలకు గలుగు ధనలాభమును ప్రజలకు కనపఱచుట.

అట్టి యంత్రశాలలుండుటవలన యస్యదేశములనుభవం
చుచున్న శుభైశ్వర్యాభివృద్ధులను బాగుగ గ్రహించి
గ్రంథరూపమునగానియుపన్యాసమూలమునగాని మనవా
రికినచ్చుచెప్పుటరెండవది. ధనవంతులకిట్టిజ్ఞానమును జ్ఞాన
ముగలవారికి ధనమునులేకున్నయెడల నిందు మొదటిదికొ
నసాగదు మీపిల్లవానికివివాహమువలన వెట్టికుదురునని
వైద్యుఁడుచెప్పుచుండ వానికిపిచ్చికుదిరినవెనుక మాపిల్లని
చ్చెదముని పిల్లతల్లిదండ్రులు చెప్పుచుండ నీరెందునుజలు
గుటయొన్నటికినిసంభవించును. కాబట్టిధనవంతుల మాధ్య
మునునివారిరుచువరకువిద్వాంసులు ప్రయత్నముచేయుచు
నేయుండుటవిధి. కావునరెండవది సాగించుటకవకాశము
గలను. గ్రంథములనచ్చొత్తించుటకు మూలధనములేకుం
డిన నట్టిగ్రంథములువ్రాయుటమూలబడును కానితాత్రి
దివములు విరామములేకుండ మనదేశమిప్పుడనుభవించు
చున్న దారిద్ర్యదురవస్థలను వానినివారణకై మనవారిబు
ద్ధిని శక్తినిధనమునువినియోగపఱుపవలసిన మార్గము
లను వేసారకబోధించుచుండుటకు భగవద్దత్తములయినబు
ద్ధియును వాక్కును కలిగియుండినచాలుమగనుక నిజమైన
దేశాభిమానముగల విద్వాంసుల కీవిధముగా లోకోపకా

తమును చేయుట కేయడ్డంకియునులేను. ప్రథమమున పని
 లేనిమంగలిపిల్లితల గొఱుగుచున్నాడని దూరదృష్టిలేనివా
 డు పరిహాసింపుచుండుదుగాని భూమియొక్కమంచి చెడ్డల
 నెంచక విచ్చలవిడిగా విత్తులవెదచల్లిన నందొకచోట నై
 ననునారంటకమానదు. పనిబీజములైనను మొలకలైతి
 పెరిగి ఫలింపకమానవు ఆట్లుక్కడు లక్షలకొలది ప్రిజ
 లకుజ్ఞానోపదేశముచేయుచుండ పదిమందియైనను వాని
 యోగ్యతలు కనిపెట్టివానివలన ప్రదర్శింపబడు మార్గము
 నందు నమవకమానదు. ఇట్లునానాట జ్ఞానాభివృద్ధి కలిగి
 నద్యైత్తులు మనవా రవలంభించుట కేనందియమునులే
 దు కాని యొక కంపెనీసాపింపజలంచి యేపెద్దవారిని
 యాశ్రయించి యుంగరపుచేతులతో వారిని మొట్టించి
 గాని లేనిపోని యబద్ధములుచెప్పి ప్రజలను మోసపుచ్చి
 గాని కొంతసొమ్ముచేచ్చుట పంథవిఠచిననట్టిదితుదముట్టనేర
 దు. కార్యానుకూల్యమునకిదిసాధనముగాదు. సత్యమునే
 ప్రధానముగాజేసికొని లోకోపకారబుద్ధితో పనిచేసినయు
 ద్యమముకొనసాగును. తానును బాగుపడును. అంతియేగానిబ
 తాత్కాలముగనొమోసపుచ్చియొకట్టడలచుకొన్నకొం
 పనీట్లుచేతతో కట్టినబొమ్మరిల్లువలె రవ్వగాలికే పడిపోవును.
 "కమియబండకుండ గాయగోయునుచవి చేతుగాదు విత్తు
 చేటుగలుగు పక్షమగుదుగోయ ఫలమిచ్చు చెడదు బీజం
 ము కార్య సిద్ధించందమిట్లు" అనిన భావత సీతిని మనము

నలడు నెలకొలిపి పనిచేయుచుండిన క్రమక్రమముగా ప్రజలుకన్నులు దెరుగునటకుసందియములేదు. కలకత్తా బొంబాయి చురరాసుమున్నగు పట్టణములయందు స్థాపించబడిన యంత్రశాలలను జూచుటవలన కొందఱికిని కాంగ్రెసులకు, కాకాపరెస్సులకు, యెగ్జిబిషనులకుపోయి, లోకోపకారోధురీణులుపన్యసించు సంశయములవలనను కన్నులతోజూచు వస్తువులవలనను మరికొందరికిని దేశాభిరూపముపుట్టి వానివలన తాముపొందిన లాభమును తమతమ యిండ్లకు తిరిగివచ్చినవెనుక కొండఱుకొండఱు తమచుట్టు ప్రక్కల పట్టణములయందును పల్లెలయందును ప్రజల మాధ్యమతొలగుటకు జ్ఞానసాధనములను సుపన్యాసాదులమూలమునను యంత్రశాలాదుల స్థాపనలమూలముననుచేయుచున్నాడు. ఇట్టి వాడుమనదేశమున చేయవలసినపనులనేకములున్నయవి. ఒక్కడేదారినిపోయిన తక్కినవారిందఱును వానిమదమలుతోఁగొనుచు నాదారి నేఱుకొని వానినిచెఱుపఁ తాముచెడునట్టిదశ ప్రతిదేశమునకును పారింభమందు కలుగుచునేయుండును. మనవాఱలోనుక్కరుబియ్యపుమర్కషెట్టిన గోదావరీ కృష్ణామండలములనెన్నిబియ్యపుమఱలెన్నివిధములవెలసినవియోచూడుదు. ధాన్యముపండు డెల్టాలుగలమండలములగుటచేతను ధాన్యమునకెప్పుడును నివసరిమును ధరియును నుండుటచేతనునవియు

న్నియు నేచిక్కును లేకిసాగుచునేయున్నయవి అందరిధనమునెల్లరి శక్తియుక్తుల నెక్కవనియందే వినియోగింపక పలువిధములగు ఎనులయంతు వ్యయపెట్టుటకవకాశమెంతయోగలదు. అట్టివానిలో కొన్నిటిని నీక్రింద వివరించుచున్నాము.

ఇట్టివన్నియును ధనముసంపాదించి దానిపెంచుటకేగదా, ఇందులకై పడరానిపాట్లుపడి కన్నవారికెల్ల మనకుమంచిదని ఊచినదానినిగూర్చి చెప్పియొప్పింప కలతతోపపడనేల? ఇంతకష్టపడకుండ ధనముసంపాదించుటకు వీళ్ళు లేవాయని మనలోకొందఱనెడలగాని ధనమేపావనమును కొన్నయెడల యేగర్హ్యమృత్తిచేతనైనను ధనముసంపాదించవచ్చును. రేగుకాయకుమసిబూసినేరెడుకాయయనిలోకమునుమోసబుచ్చి సొమ్ముసంపాదించవచ్చును. తాటిబెల్లమునునానవేసిన యటుగులు నెక్కికపాలును రెండుపాళ్ళులవంగాలు దాచినిచెక్క మిరియాలు కలిపి నూరి పెసరిగింజలంతనూత్రలుగట్టి అజ్జీర్ణతిమిరార్కమనుపేరుపెట్టి నూరుమాత్రలుగలదబ్బియొకటి రెండుమాపాయలకమ్ముట ప్రారంభించిన కొనువాగుదొడుకకమానగు. తటాకమృత్తి కేశ్వరము లంకిడీతైలము జ్వరిగజాంకుశము అనుపేర్లతో వార్తాపత్రికలయందు మందులజాపితాయొకటి ప్రచురముచేయువారందఱును ధన్వంతరియంతటివారిని లోకము

నమ్మియట్టిచుండులను కొనుచుండుటచేత వారికి దియొక జీవనోపాధియగుచుండుటలేదా?

మంచిసళ్ళలో హరితికహ్నుగిపుబిళ్ళలను నానవేసి ఆ హివాసననీటికిపట్టిననెనుక నీటినిసీసాలలోనింపి బిరడాలుబిసిం చి దానికి సంతానసంజీవనియని పేరిడిన వేలకొలదిప్రజలు వెట్టికమ్మకేముచే 2, 3 రూపాయిల వెలకై ననుకొని సేవిం చుచుండ ప్రకృతిధర్మము ననుసరించి గర్భిణులైనవారీ నుండుమాహాత్మ్యమేయనినమ్మి యితరులనామండుకొనుట కై ప్రాంత్యాహుపలుచుచుండురు. కానియిట్టివృత్తులుగౌరవే తరములును ధర్మావేతములునుగాన దేశాభివృద్ధికోసమో గ్యు లెవ్వరిట్టిమార్గముల ధనసంపాదన మొత్తమనుని త లంచరు. ఇట్టి కుయుక్తులవలననిజముగ మంచిమంగుల న మ్ము వారిపరవతికూడచెడును. పైనచెప్పబడినరీతిని తాము ధన సంపాదనమునకై చేయుప్రయత్నము దేశాభివృద్ధికి గూడ సాధనముగా నుండ వలయును. అంకులకై మన బుద్ధిని కొంచెము మంచి దానికి ద్రిప్పి శ్రమ చేసి యనుభవ జ్ఞానమును సంపాదించి నలయును ఆ యనుభవజ్ఞానముగలవాడు తుంటరిపనులపైపు మనము ను పోనియ్యడు. పొగుగువానిపాలమునకు పోవునీటిబోదె నరికట్టి అందలినీరు ముష్కరముగా తనపాలమునకుజెట్టు వానినిజూచినను దొంగదస్తావేజులను సృష్టించియో కూ

టసాక్ష్యములను బలపఱచియో, యేపాపమునెగుగనివారి
పై వ్యాజ్యములుపన్ను నిని జూచినను, వడ్డీలకువడ్డీలు
కట్టి తప్పులెక్కలువ్రాసి తేనికణములు పెంచి యేసత్య
కాలపురహితునో మోసపుచ్చి వానిగొడ్డుగోనలవమ్మించి
వానికీసలభాండశుద్ధిచేయువారిని జూచినను, అట్టిజ్ఞానము
గలవాడు సహింపజాలడు. వానినడవడినలన వారికిని దే
శమునకును గలుగునష్టములను వారికిబాగుగ దెల్పి విధి
కృత్యములను వారికిబోధచేయుటకై యత్నించుచుండు
ను. అట్లునానాట యోగ్యులసంఖ్య మనదేశమునందభి వృ
ద్ధియగుచున్నది. ఆహేతువుచేతనే యీగ్రంథమూలమున
మేమిట్టి హితబోధచేయబూనినొనుటకవకాశమునునవసర
మునుకలిగినది. మనముచేయబూనిన చేశాభివృద్ధికి వల
యుపనులనేకములున్నవి. వానినన్నిటిని యిచ్చటవ్రా
యుటకవకాశములేదు. కానికొన్నిటినిమాత్రము మార్గ
దర్శకములుగా నుండుటకు తెలియజేయుచున్నారము.

ఏలూరునకు 7, 8, మైళ్ళదూరముననున్న రాతిగనుల
యందు తయారుచేయబడురాళ్ళను మోటబండ్లపయి న
తిప్రయాసముతో ధనవ్యయమునకును కాలయాశమున
కును లోనై తెచ్చుచు దారినిపశువులును బండ్లవాండ్లును
పడుకొన్నములను నివారింపదలచుకొన్న యెడల స్వల్పస్వల్ప
మొత్తములుగలభాగములతో నొకకంపెనీస్థాపించి యా

తాతిగనులకండ్లిరైల్వేస్టేషనువరకో, కాలువవరకో “ట్రా”
మువే”యను ఇరుపదారినివేసి ఆయెడ్లవలననేబండ్లనులాగిరి
చినయెడల నాకంపెనీకి యెంతోలాభమువచ్చును. కొనుమా
రికినిరాయిచొకగాగిట్టును. ఈవిధముగానేమరియొకకంపెని
యేభవాచలమునకు సమీపముననొ లేకు మానుకాతి
మార్కులనుపలకలనుకోయు యంత్రశాలను నిర్మింపవచ్చు
ను. కోస్తిత గూగుచేసినకలపనుయెగుమతి దిగుమతులు చే
యుటయందువలెగాకయలవిగాసీమూగ మొద్దులనెగుమతి
దిగుమతులు చేయుటలోవ్యయప్రియాసతెక్కువయగును
వేలకొలదిపుట్లధాన్యమును తిమూరుచేయుటకు కోతలకు
ను నూర్చుడులకును నెగుమన్న ధనవ్యయమును పశుసప్త
మును నూన్పుటకై కోతయంత్రములను, నూర్పిడియం
త్రములను సంపాదించి వానితోరెయితులకు స్వల్పమూ
ల్యమునకు నూర్పిడిచేసిన రయితులును తామును లాభ
మునుపొందవచ్చును. ఇట్టివ్యవసాయ యంత్రములయను
భవము మనరెయితులకు లేకుండుటచే ప్రాచీనసాధనము
లతోడనే పాట్లుపడుచున్నవి. స్వల్పకాలములోనే మా
ర్బల్స్ నచ్చు అండ్లు కంపెనీనూ వ్యవసాయయంత్రములను
చుట్టుప్రక్కలవారి కందరికిని తెలిపి వానినుపయోగించు
విధమురై తులకునేచ్చి తాములాభమునుపొందుటకై తమ
కంపెనీయొక్క యుపశాఖనుకదాసిని బెజనాడలోనిర్మింప

జోవుచున్నారని వినుటకెంతయు సంతసించుచున్నారము. గానుగుల పేటలో గానుగకొక యెద్దునుగట్టి దానికన్నులకుగంతలుకట్టి కాడికిని గానుగకునంటియున్న పలకపైని పెద్దరాతినిపెట్టి ఆరాతిపక్కను కునుకుచు కుర్రవాడొకడు గూర్చుండితొలుచుండ నుదయముమొదలు నాయంత్రమువరకు కిగుమనిగానుగనాడియాడి తీయఁతైలముకంటె తేలిందరును నొకసంఘముగాచేరి స్వల్ప మొత్తముతో మూలధనములపోగుచేసి తైల యంత్రములను న్నాపించిపనిచేయుచుండిన నధికలాభమునుసంపాదించి తమ గ్రామమునకువలయు తైలమమ్ముటయేగాక పై ధేశములకెగునుతిచేయునంతగూడ తయారుచేయుట కవకాశముగలదు.

పిక్కలు వీకుకొనిపోవులాగున ములుగులువిగులాగున గోతసుండినూతివరకు యెద్దులనువెనుకకెక్కించి మెడలు నాగిపోవునటుల మఱలగోతిలోనికి గొట్టుచుండ తడవతడవకును నీటినితెచ్చిపోయుగూలచేతను ముందువెనుకలకు త్రొక్కులిడుచు దినమెల్లను తోడుకారెములచేతను జబ్బలు పడిపోవునటుల నిద్దరునునుష్కలు తోడి యెగజోయుగూడబుట్టలచేతను పొలములనుతడుపునీటికన్న శుభ్రమగు జలయంత్రమునుపెట్టి పనిచేసినయెడల కష్టమును ఆయాసమును తగ్గుటయేగాక యవిచ్చిచ్చమగు జలసమృద్ధి

యును లాభమునుపొచ్చును అనేక గ్రామములు రైలు
 వేస్టేషనులకును, సమలకును, కాలువలకును, అతిదూరము
 గనుండి వానినిచేరుటకు సరియైనదారులులేక నాయాగ్రా
 మములలో పండినపంట నితిగచోటులకెగుమతిచేయుటకు
 నితరస్థలములనుండి యనసరమైనసద్దార్థములను తెచ్చుకొ
 నుటకును వీలులేక పలువిధములైన కష్టముల పాలగుచు
 న్నారు అట్టిగ్రామముల యందెట్టి సూపన్నన కయివను
 రోగమునంపొందెనై బాధపడుచుండునపుడు 10, 12మ
 యిళ్ళదూరముననున్న అనుపప్రతిపక్షి డాక్టరునుపిలుచించు
 కొనవలెనన్న వీలులేదుగదా! ఒకవేళ వైద్యునితెచ్చుటక
 వకాశముండిననుపండ్లెండుగురుతోడిమానవులపై నెక్కిన
 వారిమీదవెళ్ళవలయునుగానిమరియొక విధమునవీలులేదు.
 అట్టిగ్రామస్తులకొందఱు జాయంటు స్థాకు కంపెనీగాజేరి
 ప్రభుత్వమువారిసెలవునుబొంది తమగ్రామములను సమీ
 పమందున్న పెద్దపట్టణములతో మంచినీళ్లనువేసికలిపి ఆ
 రోడ్డుననడచు వాహనములకునుజంతువులకును బండ్లకును
 పన్నులుపుచ్చుకొనుచుండినయెడల ప్రభుత్వమువారికిలాభ
 ముచేసి ప్రజలకు సదుపాయమెక్కువగా చేయుటయటుం
 డతాములాభమునుకుప్పతిప్పలుగానంపాదించవచ్చును.మరి
 యొకకంపెనీయేర్పడినమీపపట్టణములతో తమగ్రామము
 లను ఒల్లిగాపుమూలమునగానిఒల్లిగోనుమూలమునగా

నికలిపిలాభము సంపాదించుటకు వీలుగలదు. ఆవిధముగాగో
డ్లును వారాంతములును వెలసినవెనుకయు సాధిగల వాడుగం
త్రీవార్తను విశేషతమాత్రమున సకాలములో వైద్యుడు
10, 20 మైళ్ళదూరముననుండియైన బై సికిలుమీదవచ్చి
పోవుటకవకాశముగలదు.

ఇట్టివిదేశకాలపాత్రములనెఱింగి యెక్కడయేయంత్ర
శాలల యవసరముండునో యక్కడ నానిని స్థాపించుచుం
డిన దేశమునకు సమవాయమును యంత్రశాలకు లాభము
నుకలుగకమానదు.

నార పైరగుచోట నారనుశ్రీయు యాత్రములును, ధాన్య
మువిరివిగా పండుచోట బియ్యపుమరలును, వెనుక, జమ్మ
మొదలగు సవి సులువుగా దొరకుచోట కాగితపు యంత్రము
లు నేర్పఱుపనలెనుగాని హిమవత్స గరప్రాంతముల దొ
రకు వస్తువులతో తయారుచేయు యంత్రములను సేతువు
యొద్దను గంగయొడ్డున లాభకారియగు యంత్రశాలను గౌ
తమీతీరమున స్థాపించుట మంచి పనిగాదు.

గాజుపోతెపోయుటకనునగుచోట్ల గజయంత్రములును,
లోహాత్పత్తి స్థానములకు సమీపమున లోహములను,
కరిగించి పనిచేయు యంత్రములను స్థాపించవలయును.

ఇదియంతయు నిట్లుండ కొన్ని కంపెనీలేర్పడి ధనము
సంపాదించి తాముతీయులాభములో నూటికింతు మెత్త

మని తోర్చాటుచేసి దృఢగాత్రులును బుద్ధికుశలతగల వారును యోగ్యులు నగు బాలుకును ఐగోహ అమెరికాఖండములకుగాని జనానుదేశమునకుగాని పంపి వృత్తులను నేర్పెడు శాస్త్రసాధశాలలయందు, చదివించియుం జనీయకులను చేసి మనదేశమునకు తెప్పించు చుండవలయును.

“నీవాయే జఫండను పేర” మనప్రెసిడెన్సీయందలి దేశాభిమానులగు పెద్దలుకొండలు “సాగరయాననిధి” నేర్పఱచి ధనమువిశేషముగా పోగుచేయుటకు ప్రయత్నముచేయుచున్నారు. ఈవిధముగా యంత్రశాలలు దేశమంతటను నెలకొల్పబడి, యా యంత్రములను చేయుటకును, వానిని యంత్రశాలల యందు నడిపించుటకును స్వదేశీయులే సమర్థులైనయెడల, యన్యదేశపు యంత్రములను కొనుటయందును అన్యదేశీయులను వానిని నడిపించుట కేర్పరచుటయందును వెచ్చించవలసిన ధనము మనకు కూడికయుగును. ఈవిధమున దేశమునకుగూడ యైశ్వర్యాభివృద్ధికలుగును. కాలానుగుణ్యముగ బుద్ధులు మారుచుండుటయు కార్యములుకొనసాగుచుండుటయు సంభవమగును ఇప్పుడు మనదేశమునకిట్టి విద్యయు నీయంత్రశాలలును అత్యావశ్యకములుగనుకనే ప్రజలును ప్రభువులను గూడనిటువైపు దృష్టిత్రిప్పినారు. వవర్నమెంటువార

వ్యదేశములకుపోయి యంత్రసాధనాది కాస్త్రములను నేర్చుకొనువారికిరాకపోకలఖర్చులును, పాఠశాలజీతములును గాకనాలునకురు2250లవిద్యార్థివేతనము (Scholarship) హిందూదేశపు విద్యార్థులకిచ్చుటకు (State Technical Scholarships) స్టేటు టెక్నికల్ స్కూల్స్ స్కాలర్ షిప్స్ నేర్పఱచినారు. ఇట్టిభరతఖండమునకు శుభములు సమాఖానముండ వీధిపురేపు నాశ్రయించు కాటుమొనళ్ళనలెను త్రమోద్యమములకు విఘాతకలుగజేయునట్టి యాక్షేపకులు పొడసూపుచుండుట లోకానుభవము కలపాఠందలు నొకరినొకరియే.

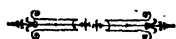
యంత్రశాలాభివృద్ధివలన దేశమునకువిపత్తుకలుగును గనుక యావైపులకునతివినరుగానడకసాగింపకూడదనువాడు కొండఱుబయలుదేరినారు. వారియాక్షేపణలకుముఖ్యమైనపేతువిక్కడవివరించుచున్నాము. ముక్కలుమువ్వినమునునదేశీయులుకృషివలన జీవించుచున్నాకుగదా! యంత్రశాలలెక్కువయైకొలదినివ్యవసాయమునందిదివరకుపాటుపడుచుండిన జనమంతయును యంత్రశాలలయందు పనులకు కుదిరిన దేశమందలి వ్యవసాయమునుగంటునని వారితాత్పర్యము ఇదివడియైనయాక్షేపణముగాదు. పలుచూపునకిది యొకపేతువుగా గన్పడును గాని సూక్ష్మముగ యోజించినపక్షమున యంత్రశాలాభివృద్ధి దేశమందలివ్య

శసాయమును పెంపుకొనించునని స్పష్టముకాగలదు. అ
 న్యదేశములు యంత్రశాలలను స్థాపించి సమస్తవస్తువుల
 ను సరిస్వల్పకాలములో తయారుచేసి మనదేశమునకుపం
 పుడుగుటవలన న్యదేశముగదు తయారగువస్తువులు వెల
 లో నన్యదేశపదార్థములతో తాళబలకయధికవెలలకు కొ
 నవలసివచ్చుటచే తక్కువవెలకు దొరకు నన్యదేశపుసరకు
 లనే మనముకొనుచుండుటవలన న్యదేశపు పనులనుగంటి
 యన్యదేశీయులు లాభమునందుటచూచి యాటాభమ
 క్యులకుపోకుండ మనకేనిలుపుటకుగదా మనదేశమందు
 యంత్రశాలా స్థాపనమునకు నభివృద్ధికిని అవసరముకలి
 గినది. ఒక్కపల్లపుపంటవిషయమై యోజించిచూచెము.
 అదియే అన్నివిధములగు వ్యవసాయమునకు వర్తించును.
 బియ్యపు మరల స్థాపింపబడినతోడనే చేతి తోకళ్ళ
 తోదంపునప్పటికంటె నెక్కువ ధాన్యముకొక్క మరకు
 కావలసి వచ్చును. అయెక్కువ ధాన్యముకొనుటకు యె
 క్కువ పంటపండింప వలయును. వ్యవసాయపు పనుల
 యందు తిరుగు పాటకపు జనములో నెక్కువ మంది
 యంత్రశాలలయందు పనులకు కుదురుటచే మనరయితలు
 ములకు కావలసిన ధాన్యమును పండింపజాలకుండు
 రుగాని యంత్రమాత్రముచేతి ధాన్యపుమొత్త పడుకొనదుగ
 దా. అన్యదేశములయందలి యంత్రములకు కావలసిన

దూది, నార, ధాన్యము, మొదలగునవి ఆయా దేశముల
లో దొఱకకుండుటచే ఆయా యంత్రశాలలను కట్టిపెట్ట
క యన్య దేశములనుండి పరకులనుదెచ్చి యేవిధముగా
యంత్రములను సాగించుచున్నాగో యారీతిగానే, యేదే
శమున యంత్రసాధనములచే వ్యవసాయముసాగించి పశు
పులయొక్కయు, మనుజులయొక్కయు నవసరమంతగా న
క్కరలేకుండ కృషిపడపుచున్నాగో ఆయా దేశములనుం
డి ధాన్యముతెప్పించి యంత్రశాలలనడిపింపకమానకు. పై
నచెప్పబడిన హేతువుచుబట్టియే యట్టిలాభమును మన
దేశముకూడ పొందదలచి వ్యవసాయముగూడ యంత్ర
సాధనముననేచేయుటకు మొదలుపెట్టుటకు కంపెనీలేరుప
డును. కావున యంత్రశాలాభివృద్ధి వ్యవసాయమును పృ
థ్విచేయునదేగాని తగ్గించునది యెన్నటికినికాదు.

ఇట్టియాజ్ఞేపణము లింకను నెన్నెన్నియో గల్పించి విప
రీతబుద్ధులు చేయుచుత్సాహమునకు లోనుగాక యెల్ల
వాగును యంత్రశాలాభివృద్ధికై పాటుపడుచుండి పోటీల
కుదిగి సాదుగాక యైకమశ్యముతో పనిచేయుచుండుట
సర్వవిధముల శ్రేయోదాయకము.

అ యః ప్రభా వ మః

5 వ ప్రకరణము.

త్రశాలలు స్థాపించి పెంపు జేందించునా
 తవరకు దేశమున కైశ్వర్యాభివృద్ధి కలుగ
 నేరదని యిదివరకు చెప్పియుంటిమి ఆయం
 త్రశాలల సంఖ్య పెరిగి వానియందు త
 యారు చేయబడు వస్తువులు కుప్పతిప్పలు
 గా నిలవ చేయబడి యుండిన యెడల లాభ మేమియును లే
 దు. ఆవస్తువులను గొనువారుండవలయును. వారు స్వదేశీ
 యులుగాక యన్యదేశ నివాసులైన యెడల లాభమంతగా
 లేదు. ఇదియట్లుండ శిక్షార్థపుబన్ను లన్యదేశీయుల విధిం
 చి మనవర్తకమునకు నష్టములేగల రని యిదివరకు చెప్పి
 యున్నము. అసేతీహిమాచలము మనమేవర్తకవ్యాపా
 రము జఱుపుకొనిన నిప్పటియవస్తనుబట్టి మనయంత్రశా
 లకు పనిజాలును. కావున హిందూదేశవాసుల కెవ్వియ
 వసరములో వానిని చేయుయంత్రములు స్థాపించుటయే

ప్రధానకార్యము. పూర్వకాలమును చేతి పనివాండ్ర
 చేతనే యన్ని వస్తువులుతయో. చేయఁబడుచుండెననిమరల
 వక్కాణించనక్కరతేను. పట్టణములందును పల్లెలయందు
 ను నివసించు జనసామాన్యముయొక్క సుఖజీవనమునకు
 పూర్వకాలమందెన్నో వస్తువులవసరములేకుండెడివి య
 నిచ్చెప్పితిమిగాదా! అట్లనియొదినములలో సమూల్యవదా
 ర్థములుచేయబడక పోలేను. కర్తరిమీదను లోపముల
 మీఁదను చేయబడుచుండెను నగిషీపనులును, వింతవింత
 అగు రత్నకంఠములును, వానిరిలగులును, సమూల్యము
 గు శాలువులును, డక్కపట్టణమునందలి వట్టుసాలీలచేనే
 యజను నాణెములగు శల్లలును, రాతిచక్కడములును,
 పది యిరువది శతాబ్దములకు పూర్వమే మనదే
 శమంను కొనఁ బడు చుండుటయే గాక రోముదే
 శము మున్నగు దూర దేశపు జాబారు లందు గూడ
 మిక్కిలి గౌరవముతో నాదరింపఁబడుచుండెను. జీవన
 మునకు గావలసినవానిని తయారుచేయుట కవసరముగుప్ర
 తివస్తువయిన మనదేశమునందే దొఱకును. సర్వవిధము
 లగు యంత్రకౌశలము దేశమంతటను వెదజల్లబడి యుం
 డినయెడల నొక్కపూరిపుడకయైనను నన్యదేశములనుండి
 తెచ్చుకోవలసిన యవసరములేకనే సమస్తమును మనయం
 త్రములే సృష్టింపగలవు. వానిని మనమనుభవించి య

న్యదేశముల యవసరములు గూడ గడుపగలము. మనదేశముయొక్క పూర్వావస్థ మిక్కిలి మారెను. మన యవసరములంగకంత కఠినములగుచున్నవి. ఆయవసరములను దీర్చుటకై ముద్దిననుముక్కాగుగా వస్తువులు వెలసినవి. ఇంకననేమీములు బయలుదేశమన్నయవి. ఈస్టిండియాకంపెనీవారు హిందూదేశముతో వర్తకముజేయు స్వాతంత్ర్యమును పుచ్చుకొను కాలమందుండిన, యింగ్లండు యొక్కయు మనదేశముయొక్కయు సవస్థలకు నిష్పటియవస్థలకును మిక్కిలి వ్యత్యాసముగలను. అనాడుయంత్రశాలాభివృద్ధి యాంగ్లేయరాజ్యమునందే లేకుండుటవలనను, అప్పటి మనవారికవసరమైన వస్తువులన్నియు నక్కడినుండి దిగుమతియైన వానికంటెనిక్కడనే చౌకగదాటకుచుండుట చేతను, అకంటెనేవారికి లాభమంతగా నుండనేరదని ప్రారంభమందు దూర వృష్టిగలరాజకీయోద్యోగులనుమానించిరి కాని స్వల్పకాలములోనే యంత్రశాతాకల్పిత పదార్థములు పొడసూపి మనదేశపుబాజారు లన్నియు నాపదార్థములతోడనేనిండి మనవస్తువులను వెనుకకుగంటివేసినవి. మనయాముడముకన్న కిరిపనాయిలు చౌకగాదాటకుచుండుటచే మూర్ఖులును చేదస్తువులు దీనిముట్టకున్నగుగాని యీగోసనాయిలు ప్రతిగ్రామమునందలిచుట్టుగుడిసెలోనుజొరబడినది దీనిపాడుకయెప్పుడొప్పడినదోమట్టిప్రతిమిదల

పుట్టించుండి మూలఁబడినవి దీపావళి దీపావళికిని, యీకు
 మ్మరస్వరూపముల దలంతులుగాని ముప్పాతిక మువ్వీసము
 ప్రబలుదీనిశేరే మఱచిపోయిరి. ఎక్కడజూచిన లోహపు
 బుడ్లును, గాజుకుప్పెలును, అవసరములైనవి. ఎంతచిన్నప
 ట్టణమైన నిట్టివాని నమ్ముచుకాణములేనిదిలేను. వీనినత్తుల
 కు గుడ్డపేలికలును దూదియేకులును పసికరాక నేసినబద్దె
 లు. కానలసివచ్చినవి. ఈబద్దెదొక గొప్పనర్తకమైనది. పై
 కిమెట్టవేదాంతములెన్ని చెప్పించుండినను యినామెల్ పాత్ర
 లు సశృములు మొదలగునవి పల్లెటూరి వైదికగృహముల
 ను గూడఁపవిత్రముచేయుచున్నవి. కాలుమడతనేసితాటా
 కుపై నినువగంటములతో వ్రాయు దూరనస్థతిప్పిపోయి,
 కాగితములును కలములును విరివిగానుపయోగించబడుచు
 న్నవి. ఆకాగితములలోగూడ పీచుకాగితములును కలవక
 అములునుపోయి వింతవింత రంగులుగల పలువిధములై
 నకాగితములు, పాళ్ళీలు దేశమందంతట నుపయోగించ
 బడుచున్నవి బాతు, నెమలి, యీకెల కలములనుపయో
 గించు వారుగూడ క్రమముగా తగ్గిపోవు చున్నారు.
 ఎక్కడజూచినను వెల్లికొల్లారముగపాళ్ళిలవర్తకము ప్రబలి
 వది. కొలికికుడితిసీలును, బొందులయంగీలును మారిపోయి
 గుండీలయవసరము ప్రబలినది. పాదరక్షలలోగూడ నీరీతి
 నే ఘోషులుగలిగినవి. ఈవిధమున నశ్వాదిజంతువుల

కువయోగించు పల్లములును కల్పేములును మూరిపోయినవి. నవారీలు మూలబడి గుట్టపుబండ్లను పైకిలులును తగుచుగా నుపయోగించబడుచున్నవి. ఇంటింటను పటములును, అద్దములును గోడలనలంకరించుచున్నయవి. చాపలును, జమ్మిఖానాలును వాడుటకు మారుగా పోఫాలును కురిచీలు నుపయోగించుచున్నారు. పొగసోడనువాసనతోడను బాధించుచుండెడు ముక్కి పాలివీలికలతో చేయబడిన కాగడాలయవసరములేప్పి లాంతకులువాడబడుచున్నవి. ఇటులచెప్పబూనుకొనిన నీజాపితాకంఠముండదు. వెద్యేల ! ఏసాతవస్తువులకుగింటి యెట్టికొత్తవ్యాధిములు బయలుదేరిననునందులకవసరమైన ప్రెత్తి, గొగు, జనుము, మొదలగునారలు మనదేశమందు పండింపబడుచున్నవి. ఉన్నియునిక్కడనేదొఱకును. సమస్తలోహమాల నిచ్చుగనులును, నిచ్చటనేయున్నయవి. కలువిధములైన వృక్షమాలతో మనయరిణ్యములు మూలుచున్నయవి ఎన్నెన్నియోపనులకువయోగించుటకు చర్మములు, కొమ్ములు, గొరిజెలు, ఎముకలు నీదేశమున విష్ణుద్ధిగాగలవు. ఆవనగములగు ఫలములు, పుష్పములు, కుసుమములు, చెక్కలు, మూలికలు, జిగుగులు, మనయడవులయందే యున్నయవి. ఇట్టి వస్తువస్యద్ధియు, వృద్ధియు భగవదను గ్రహముచే మనకుఁ గలిగియున్నను పలుకారణములచే జ్ఞానాభివృద్ధికి భంగము

కలిగించునట్టి యాచారములకును నవస్థలకును, దాసులమైయుండి నేత్రములుండియు జాత్యంధులవలెను, శాదములుండియు పంగులవలెను, మెదడుండియు ఘట్టిబొమ్మలవలె నుండియుండుటచే నిన్న మొన్నటివఱకు నవసరములగు పదార్థములన్నియు నన్యదేశములలో చేయబడినవానినే సేకరించుచుండిన నిస్పృహిష్టుడు కాల యోగముచే పిండిబొమ్మకు ప్రాణప్రతిష్ఠచేయబడినట్లు మనకు జ్ఞానోదయమొయిట్టి యఖండసంపద్యరితమైన భరతఖండమందు జన్మించి తల్లిచావు పిల్లలవలె యన్యదేశపు యంత్రశాలలచే పోషింపబడుటకును భరింపబడుటకును సిగ్గుపడి బొగ్గుకఱచుకొను కాలమువచ్చినది. కొద్ది సంవత్సరములకు ముందు మనదేశపువస్తువెంతమంచిది దోటకుచున్నను పైసీ మనుండి తెప్పించుటయే యెక్కువగానెంచబడెడు బుద్ధిమారిపోయి స్వదేశపదార్థములను బాగుచేసికొని వానినే యుపయోగించుట పురుషకారమును జ్ఞానవిస్మయముదఱుంచినది 1901 సంవత్సరమున కలకత్తాలో జరిగిన ఎక్స్‌బిషను దినములలో స్ఫుటమగు నక్షరములతో పెద్ద కాగితములపై డట్టమగురంగులతో వ్రాయబడిన “Remember they country in all thy purchases” నీబేంతులగుండెల్ల స్వదేశమును జ్ఞప్తియందుంచుకొను మనసొచ్చు రికను వీధివీధినియంటించబడిన సంగతి యచ్చటికేగినవారి కెల్లరకును విశద

మేగదా! సుఖజీవనావసరమునకు మించిన ధనమును కూడ బెట్టి దానివినియోగించు మార్గముల నెరుగక దానిపదిల పరుచుటకై తెవులులేని వేదసబడువారికిగూడ దేశాభిమానముపుట్టుట కవకాశముగలదు. దేశాభిమానులసంఖ్య నానాటపెంపుజెందుచున్నది.

అందుచే మనయంత్రములవలన తయారుచేయబడునస్తువులు స్వదేశమందమ్ముడువ్రావనెడు చింతకవసరములేదు. స్వదేశీయుల కవసరమగుపదార్థములేగాక అన్యదేశీయులకువలయుపదార్థముగూడ నిక్కడనేచేసినను వానిని గొనువారును లేకున్నవారుగాదు. ఐరోపాఖండమందు జన్మించిన వారనేకులు వారివయస్సంతయు మనభూమిమీదనేగడపువాన్నాగు సమాన యోగ్యతగల పదార్థములేదేశపువి చౌకగా దొరకిన నానవియేయట్టివాగుకొందురు. ఐరోపాఖండమువారి కవసరములైనన్నివస్తువులిక్కడయనావశ్యకములయినను యక్కడపడినయలవాటులిక్కడలేవు. వారిలోధనకులగువారు డబ్బీలలోను పొట్లములలోనుకట్టితేబడియెద్దేమమాడలుగిమండిపోవు వెలకమ్మబడువస్తువులకొనియునుభవించుచుండవులినిజూచినక్క వాత బెట్టుకొనినట్లు వారికంటెతక్కువయపాధులు గలవారును వారిదారి నేయవలంబించి మార్వాడీలచేతులలోచిక్కి మిటకరించుచుండుటచే నట్టివస్తువు లిక్కడనే తక్కువవెలకు

దొరకునప్పుడట్టి వారందఱును నీవస్తువులను కొనకమానరువే
షభాషలయందును, ఆచారవ్యవహారముల యందును ఇం
క్లీషువా-నలెనే యుండి మనలను మనయాచార వ్యవ
హారములను నిరసించుచు మనతో కలసిమెలసి యుండక
తమ యుత్పత్తికి హేతుభూతులగునాంగ్లోయుండియు గలవల
న నిరసించబడుచు నీటునటు భిష్టులై యున్న యూరేషియ
నులును దేశమంతటను వ్యాపించియున్నాఁడు. ఒక్కనుడగా
ను గాజఘానియందేనుమాగు 40200 యూరోపియనులు
ను యూరేషియనులునుగలరు. వారివలెనే పింగాళీచిప్పలు
మొన్నగు నీనిని గృహపాపకరణములుగా నుపయోగించె
డి మనరాజఘానియందలి తురికలసంఖ్య షుమారు $2\frac{1}{2}$ లక్ష
వారు నిట్టివారకులను తిప్పక కొందురు. ఇండియా గవర్న
మెంటు వారు యంత్రశాస్త్రాభివృద్ధికై సర్వవిధముల సహకా
రలగుచుండుటచే తగినవస్తువులు దొలుకినయెడల పబ్లిక్కు
ఆఫీసుల కవసరమగు నన్నివస్తువులను నిక్కడనే కొనుటకు
సందియములేదు.

ఇవియుటుండ డి స్త్రిక్టుబోర్డులును లోకలబోర్డులును వ
ర్తకసంఘములును, గూడ మనదేశపు వర్తకులతోడనే ఖా
తాలనేర్పటచుకొందులు. ఇటులస్వదేశమందు కొన వారు
కావలసినంతమంది యేర్పడినవెనుక కృషినియభివృద్ధి పఱ
చి యన్యదేశములకుగూడ నెగుమతిజేయుచుండ యన్యదే

శములతోగూడ ఖాతాల్పేర్చును. ఇప్పుడేమనదేశపు వర్తకులిటుబర్తా సింగపూగు మలకా మొదలగు దేశములతోడను అటుఆఫ్రికా మొదలగు ఖండములతోడను విరివిగా వర్తకము చేయుచున్నారు. సిరామిషముగనెమ్మకై కాటులాడు గామిసింహములవలె వైరిములు గల్పించుకొని చెడకుండ యంత్రశాలాస్థానములు సహజమువేర్పెట్టుచుకొని కట్టబాటులను నిబంధనలనుచేసికొని యన్యోన్యభిమానముతో వర్తించుచు నీయన్యదేశములయందు మనవర్తకులనే తమకేజెంట్లనుగా నేర్పెట్టుచుకొని తమసంకులను నాయేజెంట్లద్వారా, యదేశములయందు విక్రయించి గూడ పెంపుజెనుట కవకాశముగలదు. ఇదివరకే మనసరికులెక్కువగ నన్యదేశములకెగుమతి యగుచున్నవి. అట్లెగుమతియగు సంకులనాభవార్హములుగ తయారుచేయబడినవిగాక పుట్టినవి పుట్టినట్లు యితిరదేశములకు తయారునిమిత్తమే పంపబడుటచేత నావర్తకమువలని లాభప్రాప్తి మనకంతగా యగుటలేదు మనరేఖ బయలబడి తయారయిన వస్తువులనేయన్యదేశముల కెగుమతిచేయు సదుపాయమునకు సూచనలు కనబడుచున్నవి.

1901 సంవత్సరము మొదలు కాంగ్రెసుమహాసభ కుపశాఖగా “ఇండస్ట్రియల్ ఎగ్జిబిషను” కృషినస్తుప్రదర్శనము ప్రతిసంవత్సరము నిర్దిష్టబడుచుండుటయు, ఇండి

యోగస్థోస్థు అనుపేగుతో కలగత్తా రాజధానియందు దొక
 గొప్ప సంఘమేర్పడి వ్యాపారార్హములగు స్వదేశపదార్థ
 ములన్నిటిని బోగుచేసి దేశమందంతట నుపశాఖల నే
 రుపటచియితి శ్రద్ధతో పనిచేయుచుండుటయు, ముందు
 దేశమునకు గలుగబోవు నైశ్వర్యమునకు శుభశకునములు
 గానున్నవి డెబ్బదిమూరల పాగాలు మూలబడి మధిర,
 పల్లంపేట, యచ్చాడతలగుమాళ్ళు కొంతకాలమువరకాద
 రింపఁబడుచుండి యిప్పుడు టోపీలును, జీలుగ బెండు తల
 తట్టును మనలోనెక్కువగాకొనబడుచున్నవి. పైనచెప్పబ
 డిన యూరపియనుల, యూనేషియనులు మాత్రమేగాక,
 మనవారిలోననేకులు బంగాళాప్రెసిడెన్సీ యందలివిస్తారము
 గను, తక్కిన ప్రెసిడెన్సీలయందునకృతుగను దొరలుపెద్ద
 టోపీల నుపయోగించుచున్నారు. వానివితయారుచేయుట
 కవసరమయిన జీలుగ బెండుమన దేశమున పయిరుచేయబడ
 కనేకొల్లలుగాపెరుగుచున్నది. పెద్దఃట్టణముల యందెల్ల
 నీపెద్దటోపీలును చిన్నటోపీలునుజీలుగ బెండుతలగుమాళ్ళు
 నమ్ముఁజ్ఞి మకాణములతిర్వరితముగా వృద్ధియగుచున్న
 వి. అందుచే నిట్టివితయారుచేయు కంపెనీలకుగూడ నవసర
 ముబయుదేశుటకుసరిపోయినట్లుకొనువారినంఖ్య నానాట
 వృద్ధియగుచున్నది. 1904సం॥బాంబాయిరాజధానియందు
 జరిగినదికి బిషనుసండుప్రదర్శింపఁబడినస్వదేశీయలోహపువ

స్తువులును క్రవస్తువులును చూచినంతమాత్రముననే మన దేశమందట్టి వృత్తాలు ప్రబలి యావస్తువులను కొనుపారు విశేషముగా నుండి యుండురనుటకు సందియములేదు. ఇక్కడతయ్యాచేయుబడిన వస్తువులయినప్పటికిని చెన్నపట్టణపుకంపెనీలలో కొన్ని మనపేరుంచినయెడల వస్తువులకు గౌరవముండదనికాబోలును తమకంపెనీల కాంగ్రేసునామకరణములను జేసియున్నారు. ఇట్టిది దేశాభిమానమునకు విరుద్ధమనుమాటయటుండ స్వదేశ వ్యాపారమునకొక డాగువంటిది. అటులగాక కలకత్తాబొంబాయిరాజధానులయందు స్వదేశీయుల పేరనే కంపెనీలుండుటచే మన దేశమునకు గల గౌరవలాభములను చూచియున్నను మనరాజధాని వారికైన న సట్టిలోపపుచునిని చేయుకుండుదుగాత! ఇదివరకున్న వారిట్టియెరుపుపేరులను తప్పించి తమపేరుననే తమవర్తకములను సాగించునంతటి దృష్టియును, ధైర్యమును కలిగి మార్పుకొనుటగూడ సుత్తమ కార్యము మనదేశమున మన వాంఛించేయుచున్న సబ్బుబిళ్ళలును, రంగురంగుల సిరాయిను, ఎక్కిబిషనులయందు చూచినవారెల్లలను గౌరవించియున్నాడుగాదా! వానినే మనవారు కొనుటకు తగినంత యవకాశము కలుగకపోవుటకు ముఖ్య కారణము వానిసంగతి దేశమందు జనసామాన్యమునకు సంపూర్ణముగా తెలియకుండుటయే. దేశముకంపెనీ, నాసుర్జీ పెటిల్

కంపెనీ, మానర్జి పూంజియాజీ అందు సన్ను కంపెనీ, నులిమూజీ కరీంజీ కంపెనీ, మెనగు బాట్లీబోయి కంపెనీ, మెనగు ఆదంజీ పీగుభాయి అందు సన్ను కంపెనీ. హెచ్, బోసు, కే. బీ. సేన్, మున్నగు కంపెనీల పేగులేమన వారిని ససేకులెన్నడు వినియుండగు ఇప్పుడువక్కిబిషనుల మూలమునను, ఇండియన్ స్టోక్స్ మూలమునను మనదేశపు కంపెనీలసంగతి వెల్లడియగుచుండుటవలన నాయూ కంపెనీలయందు చేయబడునట్టియు విక్రయింప బడునట్టియు వస్తువులెక్కువగా నమ్ముచుపోవుట కవకాశముకలిగినది. ఇప్పుడు గృహాపకరణములయందును, వేషభాషలయందును, ఆచారవ్యవహారములయందును కలుగుచుండిన మాగ్గులు దేశమునకు ఔమకరములూ లేక యుద్ధదాయకములూ యనునంశమును విచారించుట మూలకము.

మాగ్గులు కాలముననుసరించి కలుగుచున్నవన్నదియే మేముచూడవలసినపని. మంచికయిన నేమి చెడ్డకయిన నేమి చేతులతోతిరుట పడతొనలుకబడిన నట్టింట విస్తరాకులలో భుజించుటయు, విసర్జించబడి మేజాలపంపి పశ్చిములలో చంచాలనివాడబడుమిల్కిగరిటలతోః తినువారిసంఖ్య బ్రాహ్మణులలో కొద్దికొద్దిగను బ్రాహ్మణేతరులలో విశేషముగను ఇప్పుడిప్పుడు గప్పట్టుచున్నది ఏమాత్రముపాధియుండినను నేటివృత్తిస్తవలండ్లయులవలెనే భుజింతురు

అందుచేనన్యదేశపు నస్తువులను గూడ తియ్యగచేసి మన దేశమందే కన్నపెట్టుటకవకాశముగలను. ఇది యిటుండ న్వదేశపదార్థములను విచిత్రము లుగను, విడ్డూరములు గను, కృత్యాభివృద్ధికి మార్గదర్శకములుగను నన్యదేశీయులు కొనకమానరు. మననక్కపల్లి లక్కపిడితలును, విశాఖపట్టణపు దంతపునమును, ఏలూరుతివానులును, కొండపల్లిబొమ్మలును యెన్నో ప్రయత్నములు చేసి, ఐరోపా ఖండవానులు కొని తెప్పించుకొని యత్యాదరముతో భద్రపఱచుచున్నారు.

కొన్ని సంవత్సరములక్రిందట మదిలీబందగున నయాగు చేయబడునుండెడు కలంకారీచాదివీలును, పలంగుపోషులును, మిక్కిలిప్రసిద్ధి కెక్కియండినవి. స్వదేశపుత్తులకు పునగుద్ధారణము కలుగుకొలదిక, అవియన్నియు మఱలపోడచూపకమానవు.

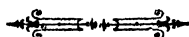
రవివర్తనంతి చిత్రకారుఁడొక్కడు బయలుదేరినంత మాత్రముచేతనే యామహాపురుషునిచే వ్రాయఁబడినది తగువులేవిధముగ ప్రతిపల్లెటూగునందున్న చిన్న దుకాణమునందుఁ గూడ నమ్మును ప్రొవుచున్న ప్రొచూడుఁడు. పూనాచిత్రశాలనంటి శాల లభివృద్ధియై చిత్రగువులువ్రాయుటలో ప్రావీణ్యతగూడ ఐరోపావారి వలెనే మనవారి యందును జెంపుగాంచిన కొనువారావెంటనే కనఁబడుదు

గు. ఇప్పుడు పూర్వోదాహృతములగు చిత్రప్రదర్శన శాల
లలవలనను, ఇండియాస్టోను వలనను, ప్రభుత్వమువారు
స్వదేశసృత్తులయెడలఁ జూపించు నాదరము వలనను, వా
రూపత్రికలవలనను దేశాభిమానముచే పట్టణముల పెంట
ను పట్టణపెంటను తిరిగి హెచ్చరిక జేయు నుపన్యాసకులవ
లనను మనదేశమందు తియ్యకాబడి యుష్మదబడుచుండు
నట్టియు, తియ్యకచేయుటకై యత్నింపఁబడుచుండు నట్టి
యు, పలువిధవస్తుసంపత్తి విషయమై తెలిసికొనినేతునీత
నగమధ్యవాసులేగాక యన్యదేశీయులుఁగూడ నట్టివస్తువు
లుకొనుటకయి వేచియున్నారఁ, కాన యంత్రశాలాభివృ
ద్ధిచేసి యట్టివస్తుసముదాయమును వర్తకమున కొనఁగ
టయేకర్తవ్యము,

అ యః ప్రభా వ ముః

6 వ ప్రకరణము.

శాస్త్రవస్త్ర మారినదనియు, యంత్రశాలాభి
వృద్ధి యత్యవసరమనియు, యంత్రశాలా
వసరములైన ఖనిజములును, భృజములును,
మనదేశమందే దొఱకగలవనియును, నా
యా యంత్రశాలలయందభిమానముతోఁ
బనిచేయుజ్ఞానముమనవారియందువృద్ధియ
గుచున్నదనియు, తయారు కాబడువస్తువు
లను కొనువారు మనదేశమందే కనిపెట్టు

కొనియున్నారనియు సంతవరకుచెప్పియుంటిమి. ఇక యో
జించవలసినది యంత్రశాలల నిర్మించి పెంపుచెందించి ని
ర్విఘ్నముగా కొనసాగించుటను గూర్చియున్నది యం
త్రశాలాస్థాపనశివమెత్తి హాశ్వేయ హాశ్వేయని యగ్నిగుం
డముగదూకు మూఢతులవృత్తులగతి ప్రతివాఁడును దేశా
భివృద్ధికి నేనుమెకయంత్రశాలచుష్టాపించెదనని ధనాదినాథ
నముల బాగుగయోజించక కంపెనీమెకదానిని నెలకొలిపి.
కొన్నిభాగములను సంపాదించి, కావలసిన మొత్తము

గాని, కార్యనిర్వహణ శక్తిగలవారి తోడ్పాటు గాని లేక యే కొద్ది మొత్తమును జమచేసి కొంతవరకు పనిపాగించి యుంటుంటే తాడు చాలకున్న నూయిపూడ్చిన నీరందునను దుర్భ్రమతో తక్కువజీవితమునకొక తక్కువశాలను నిర్మించి కొద్దివేతనములకు పనిచేయువారిని గుదిర్చి పనిపాగింపదొర కొనిన టిలి తక్కువయని గుడ్డిదానిని పెండ్లాడినవానిగతి, సంభవించును. ఆదాయము తేగిలుగునంతటి యవస్థకు వచ్చువరకును విధిగా వెచ్చించవలసిన మొత్తమును ముందుగ నేకరించుకొనవలయును.

నీలూగునంటి పట్టణమున నేదోయొక సంఘలోనూ గొంధిలోనూ బసదిగినవాడొకడు కూడలిబాజుగునకు బోవలయునని బయలుపెడలి పాముమెలికెలు తిరిగియున్న సందులపెంట కొంతవరకు నడచి యంతటితో ధైర్యము చేడియో నడువ సత్తునయుడిగియో, యింక సదిబారలునకు వగలిగిన సందుతిరిగి రాజమార్గము చేరగలిగినను, అక్కడచదికెల బడినయెడల బయలుపెడలిన బసచేగుటకును, శృంగాటము బ్రవేశించుటకునుగూడ చెడవలసి వచ్చును. ఉన్నపట్టణ నుడక వానుమంతుడు నేతువు లఘించిన వానివెంట దుష్టుకయత్నించి నేలబడి యవయువములకు భంగముకలుగ జేసికొనుచు నివలె సమర్థులు దూరమాలోచించి సాధక బాధకములెల్ల యోజించి స్థాపించిన మంచి

యంత్రకాలలకే యొక్కొకసమయమున దెబ్బతగిలి గ్రుక్క-త్రిప్పకొనునంతటికి తలప్రాణము తోకకు వచ్చుచుండ గుడుగుమనిన గాలము వేయుమనువానివగిది యెవ్వరో యొకరిద్దరు తల్లెగదీసికొనుచు జుట్టువిరియబోసుకొని పరువులిశుటవలన ప్రయోజనమెన్నడును కలుగునా? ఏకవి-
 పెనీయందాయమునకు వీలులేకవ్యయమేచేయుచుండవలసి నకాలమునకు సరిపడినంతమూలధనమును చూచుకొనకుండుననిప్రార్థించబడునో యాకంపెనీయొక్కధనము భూమిపాలై పోగించును. అట్లుగాక కట్టడములను నిర్మించి బాయిలస్త్ర ఇంజనులుమున్నగుయంత్రములును పానినిగడపించుటకవశరమగు పరికరములును మనుష్యులనేర్పాటుచేసి పనిచేయుటకు ప్రార్థించునంతటివంకు సత్ప్రయోసమీ దదీపమునిలువబెట్టినను అపయినసాగించుటకు చమరులేకున్నయెడల వత్తిదగికాలి ప్రమదెవగులును. తాముగడచుచుండిన యేమార్గమునకుపెళ్ళుమువచ్చినను మూలధనమా ఖగిగుటచే నంతటితో తానుచేయుపనిపడుకొనును. ఒకవేళవిశ్వసయత్నముచేరిధనముపొందించుట కవకాశముండిన నోడుపలుకుపలికినకుండను విసర్జించినటులనే చెడినకాపురముకోలుకొననేదని నిఘాత్సహులై యాకంపెనీవారు తమంతటతామేయన్యమమును చాలించుకొందురు.

ఇదియుటుండ నింకొకచిక్కుకూడకలను. యంత్రశాల
స్థాపించుటకును ఆయంత్రశాలకు గావలసినసరకులను కొ
నుటకును కొన్నసరకులనుపయోగ వదార్థములక్రింద
నొచ్చుటకును చాలినంతధనముండి పనినిర్విఘ్నముగ నా
గినస్తువులు తయారగుచున్నను సంతకుమించి ధనములేకు
న్నయెడల వెనుకటిగతియేలటస్థమును. ఎక్కడనో యొ
క యంత్ర శాల వస్తువులు తయారు చేసిన దన్నవో
డనే చలముకు పట్టు చేసినటుల కొరువారు సిద్ధముగా
కనిపెట్టుకొని యుండు రనుటకు వీలులేదు. కొంతగా
యంత్రశాలను స్థాపించువాడు రాత్రి దివములుదానివి
షయమైనో మోజించుచు కలువరించుచుండినను సట్టియం
త్రశాలయొకటి యున్నదని ప్రజలుకనుగొనుట కెంతకా
లమోపట్టును. త్వరితముగనో యాలస్యముగనోయూకం
పెనీవిషయమై ప్రజలకుతెలిసినను దానియందులక్ష్యముం
చిదానియందుండుసరకులనుఇతరకంపెనీలయందలి సరకుల
తోపోల్చిచూచి గుణగుణములు కనిపెట్టునంతటిశ్రద్ధ ప్ర
జలకు గలుగుటకు మరింతయెక్కువకాలముపట్టును. అకం
పెనీయొక్క పుణ్యసకముచే నక్కడక్కడ నెక్కొక్కడ
చ్చటి వస్తువులనాడెమును జూగుగ్రహించినను క్రమక్ర
మముగ తనఖాతాదారులదృష్టిని యిటువైపు తిప్పి దీని
యందలివ్యాపారమును విరివిగనాగునంతటి ప్రకటనము

గలుగుట కెంతకాలముపట్టునొమిరేయోజింపుడు. అంతవరకు డక్కాముక్కిలకాగి నిలిచినవెనుకగదా లాభము పొందెంభమగుట. ఒకసారిలాభమారంభమైనవెనుక నితరచేన్వగండములు దాటినని గుండెలుకుసుటబడివ్యవహారమునువడుపవచ్చును ఇదియంతయు నెవేర్పుమాటలతోలేను. ఇంతవరకునుప్రాణములువిల్పకొనుటకు ధనమాంభారము ధనమొక్కటియున్నంతసూత్రమునజాలదు. కంపెనీనిస్థాపించుటకు కారణభూతులైన యొకరిద్దరు తామెంతధనవంతులైనను తగినదేశాభిమానమును ధైర్యసాహసములును వారికిలేకున్నయెడల చిక్కువచ్చినపుడు విరివిగాభవముపెట్టుబడి పెట్టుటకట్టివారు జంకుదురు. అతంభగూరత్వమొకప్పుడు గలిగియుండి యొకటిరెండుతాకుడులకుధనమడ్డమువేసి నిలువబడినను తుదముట్టునంతటివరకును నట్టివారికి శాంతమునుపట్టునలయుండుటయరును. ఇట్లనినిరుత్సాహాలము కావలసినియవసరములేను. ఈనికి పూనుకొనువారదివరకు కొంతయునుభవముగలిగి తాముచేయదలంచుకొన్న కృషి మంచిదనియును దేశమున కవసరమగునదియనియును పూర్ణమైన యిష్టితో బయలుదేరినయెడల వారియనుభవజ్ఞానమువారికి చేయూతయై యవసరమగు శాంతమునుపట్టుదలను పుట్టించకమానను అట్టివారికి లెక్కిన ధనాదినదుపాయములన్నియు గలిగియున్న

నమమనకును నట్టియవాంతరిములును చిక్కులును కష్టములును దోహదములును కలుగుచుండినను వారి కష్టముగట్టెక్కడ మానను. కనుక మొగటపుర్ణముగయోజించక యిట్టికార్యములకు సమకట్టగూడదు. సమకట్టితి మా మనము దిగిన వ్యాపారము నిరర్థకమని పూర్ణముగ యుజువు కనపడువరకును వెనుకంజయిడక పూనికతోకొనసాగింతమయి పట్టునలతో నుండనలయును. బంగారు గనులకంపెనీలు జూదగాండ్రవంటివని యిదివరకు చెప్పియున్నాము, అట్టికంపెనీలలోకొన్నిటి కఖండైశ్వర్యమును కొన్నిటికి నాశనము సంభవించుచున్నది. దేశాభివృద్ధికివలయుకంపెనీలట్టిపనులకు దిగికూడదుగానా ట్టివ్యాపారములలోదిగియును యీవ్రాచిరణమునందిదివరలో చెప్పబడినమరవస్థలకులోనయ్య చెడినకంపెనీలలో తమ సొమ్ము వేసికొనినవారు నొకగాలిని పిల్లి చన్నీళ్ళకు పెరచునన్నట్లు యెట్టి లాభకార్యమున కెంతసమర్థులటుపిమ్మటప్రయత్నము చేసిననుజంకివిముఖులై బెదరుచుండురు. తాజెడ్డ కోతి వనమెల్ల చెరిచె నన్నట్లు మంచి చెడ్డలయోజించకయుడుకు పీరులవలెగంతులిడి విరగబడినవారు తమకంపెనీకి చేటుదెచ్చుటయేగాక యట్టుపినియుంతకాలాభివృద్ధికై పాటుపడు సత్పురుషుల ప్రయత్నములకును భంగముకలుగజేసినవారిగుడురు. కావున దేశాభిమానము

గల నారెల్లగు నప్రయోజకులు నవినీతులు నసమర్థులును నిట్టిను హూర్వమునుం తలపెట్టిన స్నేహభావముతో వారితప్పు వారికిబోధపఱచి యితగులట్టి యుద్యమములకుదిగి చెడకుండ హితబోధచేయుటయర్హకృత్యము. మన దేశమున యంత్రశాలాభివృద్ధినిలనను వర్తకవ్యాపార నిపుణతలవలనను గలుగు ట్టిపంపన పాఠశీకు లెక్కువగాననుభవించుచున్నారగుదా! తాముచేయు ప్రయత్నములయందు సంతభవించిన యిక్కట్టలలోనంజి, తిప్పిబయటపడి ధనికులై తామైశ్వర్య మనుభవించుచు దేశాభిమానముతో లోకోపకార్యములు చేయుచున్న వారువాఁలలోనెందఱోయున్నార.

అదివఱకు పాంసీకులను సాధరించి యశఃకాయలై స్వర్గముచూరగొన్న సర్, జేముసేట్జీ, జీజీభాయ, సర్, డిక్సా, మా. కోజీపెటిట్, మొదలగు మహాపురుషులసాటయటుండ మొన్నసన్నిటినగు లోకోపకాంక్షునకై ధర్మబుద్ధిబోధనమువెనజల్లి హిందూదేశాభివృద్ధికై స్వస్థులుమును వెనుక జట్టిపాటుబడుచు కొద్దికాలముక్రిందటనే లోకాంతరగతులయి సతాతాగారిచరిత్రముధనాధికులకందరకుమార్తవర్జకము. సజీవులై యున్న వాఁలలోబూబాయిపట్టణమున మూర్ధాభిషేకములేని రాజుని సుప్రతిష్ఠగన్నది. ఆనరేబ్రిక్ సర్ ఫిరోజీమా మెగ్నాజీయెహతా, యం.యె.

కే. సి. వి. ఇ. గారికిని బొంబాయి ప్రెసిడెన్సీ అసోసియేషనునకు మానరెరీశైక్రటరీగారును మిల్లు ఏజంటునునగు డి. షా, ఎకుల్జీ, వాచాగారికిని గల దేశాభిమాన మెటెట కాంగ్రెసుకుపోవు యాత్రార్థులకెల్లరకును విశదమై పై నచెప్పబడిన పారసీ ప్రముఖులవంటివారు మన ప్రెసిడెన్సీ యంగుగూడ కొంగలు బయలువెడలి మార్గప్రదర్శకులై నుండిన మన ప్రెసిడెన్సీయును మంచిదశకు తేప్పకవచ్చును. ప్రతివారును లక్షలకొలదిధనమువెచ్చించి యంత్రములనే ర్పణచి పనిచేయవలసిన యవసరములేదు. తలకుదగనిప ద్వులిపి బోర్లబడుటకంటె మనకు నాధ్యమైనదిని జాగ్ర తతోచేసికొనుటవలన మానకును యితరులకుమిగూడ తా భముగలకు అతిచనువుగ నెకనాంగ్లేయరాణిచే దరిచే ర్పబడిన గొప్పయుద్యోగున కొకసకామె కన్నెగానున్న యవకాశమును పుష్కరించుకొని యామెయంతఃపురము గోడపై యిగోడయొగ బ్రాకవలయునను కుతూహలముక లదుగాని పడిపోదునని భీతి పొడముచున్నది. అని వ్రాసి తొలగిపోవనారాణి దానిజూచి యెక్కబూనినపడుగు నని భయముగల గోడల నెక్క బ్రయత్నింపకుము అని వ్రాసెనట. ఆరీతినేమనకునాగుననిపూర్ణమైన ప్రధైర్యమును విశ్వాసమును కలిగినప్పుడే యామెకి దొరకొనవలయును. మనదేశమున కొద్ది మొత్తములతో స్థాపించి పనిచేయుటక

నుజ్జ్వలముల నేకములుగలవు తాళములుచేయు కమ్మరులును కంచుపోతపోయు కంచుగులును సంఘముగాచేరి నూతనయంత్రములతో పనిచేసి వస్తువులనాణెమును తమలాభములనుగూడ వృద్ధిచెందిపవచ్చును. కొవ్వనెత్తులు, సబ్బుబిళ్ళలు మొదలయినవిచేయుకంపెనీలు స్వల్పమొత్తములతో నాపించి చుట్టుప్రక్కల బాజులలోనమ్మవచ్చును.

పరిశుద్ధమైన గాలిగలుగునట్టి యారోగ్యప్రదేశములమంచిగృహమునుగట్టి యేయశుభ్రతయునులేకుండ జీవించుచుండువారల గృహములయందు గూడ మశూచకములును, మరిడిజాడ్యములు నప్పటప్పట తటస్థించుచుండ నందులకు నిజమైనకారణమును మాధ్యముచే కనుగొనబాలక శాస్త్రములన్నియు వట్టివిధ్వలనియు, శివునియాజ్ఞలేక చీమకుట్టదనియు, అమృతారికాగ్రహమువచ్చి పాపాత్ములను నూట వేసికొనుచున్నదనియు నమ్మి యింటింట వేపాకుతోరణములంగట్టి గరగల నూరేగించుచు జాతరలుచేయుచున్నారు. మనమెంత శుభ్రముగానున్నను తినుపదార్థములును, ధరించుచున్నయును, వాడుకొను వస్తువులును తమూతుచేయువారుగూడ సుఖాధారప్రకాశికలంబుదివి తాముగూడ నారోగ్యముగనుండనియెడల మనశుభ్రతవలని ప్రయోజనములేదు. మనకు పాలు, పెరుగు, వెన్నలపమ్మ గొల్లదానిబిడ్డకు మరిడిజాడ్యము తగిలిన దినము

లలో నాశిశువునకు సచారము చేయుచు; వృత్తిని మాను
కొనజాలక యాదినములలో నునకిచ్చు పాలనొ, పెఱు
గుననొ, వెన్ననొ విశూచీ విషకీటక మాశ్రయించి
మన యింటిని గూడ పాడు చేయును. చాకిరినాం
ద్రు బట్టలునకు చెగువులను నానాజాతివారు ధరించు
వస్త్రముల నన్నిటిని కుప్పగా వేసిన పోపులను చూచి
న నెవ్వనికి యొడఁగింపింపకుండును. రొట్టెలు చేయువా
గును బజారంగళ్ళ శాకపాకములును వితాయిలు నమ్మ
వారును జాగ్రతిగా నుండనియెడల లాభము లేదు. అట్టివస్త్ర
వులనన్నిటిని తయారుచేయుటకు మంచికంపెనీలేర్పడి ఆ
రోగ్యతాపత్రికలను పొందినవారిని నియమించి రోగము
లేనిపనువులపాలతో వెన్న పెరుగుతయూ చేయించి య
మ్మటయశ్యావశ్యకమా. అటులనేరొట్టెలుచేయుటకు కం
పెనీలేర్పడుటమేలు. ఈవిధముననెన్నెన్నో వృత్తులను
మూఢులచేతులనుండియు మోసగాండ్రచేతులనుండియు
తప్పించి యాయావృత్తులయం దనుభవముకలిగి, యాయా
శాస్త్రములఁజెంచి యంగకృతార్థులయినవారి నేర్పరుచు
ట కెఱిగియవకాశమున్నది మనకుబోగావసరములయినవ
స్త్రవులనేకములుగలవు. వానిని తయారుచేయు యంత్రశా
లయందలి యంత్రములును పనిముట్లును చేయుటకింకె

న్ని యోగ్యత్తులుగావలయును. కాని యిట్లలికిసంతమాత్రమున పండువుకానేరదు.

యంత్రశాలాభివృద్ధియై వృత్తులుబాగుపడుట రెప్పపాటుతోజరుగనది కాదు నిలకడపొడ లాభముకాన్పించును. అంతవరకును తగుధైర్యముతోడను యోగ్యతతోడను ధనముతోడను పట్టువిడువక పనిచేయుచుండునట్టి యవకాశము సర్వేశ్వరుడు మనకుగలుగజేయవలెను. అంతవరకును తప్పుటమగు లిక్షితలక్రింక లపడుచు నెకరింజూచి మరియొకను నికత్సాహులగుచుండుటయే సంపత్తిప్రమగును. ఇప్పుటికాలస్థితికి బట్టిచూడగా దైవము మనపట్లనున్నటుల చిహ్నముగనిపించుచున్నది. ఇప్పుడిప్పుడుకాకులు కాపుకాపురని నిద్రనుండిలేచి కన్నులునలుపుకొని రెప్పలు విప్పుకొని దృష్టులు సాదించుచున్నారము. అరణోదయమగుచున్నయది. సూర్యబింబము కొద్దికాలములలో ఉత్పత్రమునుదాటి బయలెక్కి వెలుగును వెదిబల్లనున్నయది.

అ యః ప్రభా వ ముః

7 వ ప్రకరణము.

త్రశాలాభివృద్ధి దేశావృద్ధికి మిగులయవసరము
ని చెప్పియుంటిమి అట్టియంత్రశాలాభివృద్ధి త
నంతినకలుగ నేరదు. జననామాన్యమునకు యం
త్రములవైపు దుగ్రహితిగవలయును దానికి
కొంతప్రయత్నమవసరము. అట్టిప్రయత్నము
పలువిధములగానున్నది యంత్రశాలలు దేశ
శమందంతటయు నిర్మించి యాటిలాభము ప్ర
త్యక్షముగ ప్రజలకు గనుపరుపచరికి యంత్రశాలలు ని
లుపుటకు సహకారులగు బుద్ధిపుట్టకమానదు అట్టి బుద్ధి
పుట్టినపిమ్మటగాని దేశమందంతటను యంత్రశాల నేర్పరచు
ట కిష్టతము. ఎవరోసాహసించి కార్యమునకు దిగవల
యును. ప్రజలకుగలయజ్ఞానమును పోగొట్టుటకర్తవ్యమని
నొక్కివ్రాయవసరములేదు. ఉపన్యాసములవలనను గ్రం
థములవలనను దేశాభివృద్ధియులుబయులుదేరి తోటివారికు
పదేశింపవలయునుగాని యిట్టియుపదేశముకన్న ప్రత్య
క్షప్రమాణమెక్కువగా హృదయమున కత్తుకొనును. రా

మాయణాదిపురాణగాథలు విని గ్రహించుటకన్న చిత్తరువులమూలమున నెక్కువగా తెలిసికొనవచ్చును. చిత్తరువులకన్న ప్రతిమల జేసి యొకయశోక పనమున నిర్మించి సీతాదేవి యొక్క విగ్రహమునందు క్రిందనుంచి రాక్షస స్త్రీల ప్రతిమల నావిగ్రహమునకు చుట్టు నిమదకోరలు విడి గ్రుడ్లు వీవృతాస్యములుగల వికృతభీకరాకారములతో చెక్కి యొకచోట నురాసురావణముద్ధమునిజముగా చేయుచున్నట్లు వానగులమరక్కసులను కర్రతోడనూ లోహముతోడనూ చేసి మూసినయెడ చిత్తరువుల జూచినకన్న నెక్కుడుగ గ్రహించు స్వభావము మానకుగలదు. ఉపన్యాసము లిచ్చుటకన్నను గ్రంథములు వ్రాయుటకన్నను పటములవలనను విగ్రహములవలనను జ్ఞానోదయభివృద్ధులు కలిగించుట కెక్కుడు శోడ్పాటును ధనమును కావలయును. ఈరెండునున్నయెడల దేశమునందొక్కొకరి నెక్కువచోట సభలు నిర్మించి యాసభలయందు నానావిధోపయోగ వస్తువయును సమకూర్చియుంచిన వాటింజూచి సంతసించుటకును పలువిధములగు స్మృతులు పెంపుజేయుటకును అపకాశముగలదు.

ఇట్లు సభలమూలముననే యైరోపాఖండమునందలి దేశముల తృధికముగా పెంపుజేసి నానావిధ కృషి వ్యాపారములయందు బలసి విలసిల్లుచున్నయవి. 1851 సంవత్సరమున లండన్ నగరమున జరిగిన వస్తుప్రదర్శన సభవలనవృ

త్తుల కౌతహోత్సాహమైనను కలిగినది. ఆసభకు మనదేశమునుండి అమూల్యములగు సదార్థముల నేతములు పంపబడినవి. వాటినిజూచి పాశ్చాత్యులు మెచ్చి తలలూచి యుండిరి.

1855 సం॥లో మన రాజధానులందుకూడ సభలు ప్రారంభమయినవి అంపిమ్మట మనదేశమున రెండుమూడు సభలుజరిగినవిగాని కొద్దికాలములోనవి యంతరించి నవి. ఈసభలవలన గిలిగెలభామొగ సభయందు కన్నదానితగువాని జరిగిన దానియందెక్కిన యయినట్లు వాటి వాటియందు ప్రదర్శింపబడిన వస్తువులయందు నుపయోగించినవి మొట్టయందు వెల్లడియగుచువచ్చినది.

భూమిలో నాటినవిత్తు మనకన్నులకగుపడక కుళ్ళికృశించినట్లు భ్రమపుట్టించి తొలకరివానకు మొలకయెత్తి మొక్కయై పెరిగి శాఖోపశాఖలతో గొప్పవృక్షమగునటుల ఆ సభలవలన దేశముయొక్క మనముననాటబడిన జ్ఞానబీజము దుగంటింట్లుండి కాంగ్రెసు మహాసభచేయు కృషివలన మొలకయెత్తి దోహదముచే నేపుగా పెరుగ నారంభించినది. 1801 సం॥ ముసకలకత్తాలోజరిగిన కాంగ్రెసు కుపశాఖగా మొదటివస్తుప్రదర్శన సభనిర్వహింపబడినది అదివరికొకయర్థ శతాబ్దమునకు మునుపేయిట్టిసభ న జరిగియుండగాయిది మొదటిదెట్లుగనవి కొందరికి తోచవచ్చును ఆసభలుప్రభు

త్వము వారివలన నేర్పగువబడిన వగుట మనహరికృష్ణుడీ స
 భలయందలి యాసక్తియు నాదరణయు నెటులుండెనో
 తెలిసికొనవీలులేదు. అందుచేత నాసభలను మనసభలను
 టక్కు వీలులేదు. కాంగ్రెసుసభకు ప్రభుత్వమువారి పోత్సా
 హమేమియునులేదు. దీనిపుట్టుక కొకగవర్నరుజనరలుగారు
 కాదుకల్లెనగు పిన్నవయసునందీ కాంగ్రెసుపలు నీలాపనిం
 దలపల్లెలైనధారాళమాగు నడివడిచే యోగ్యతనుగనుపఠ
 చుచు పడ్డవారెన్ని డును చెడ్డవాకుగారన్నలోలోక్తి ప్రకా
 రము లేన్ను దూషించువారియెడల కార్పణ్యము, నీర్వ
 యు పూనక దేశోపకారబుద్ధితో పనిచేయుచుండ ప్రభు
 త్వమువారితిగారాబముతో నెత్తి ముద్దు లాడ కున్నను
 కాంగ్రెసుసభయందు కొంతకాలముక్రిందటగల దురభిప్ర
 యము రాజకీయోద్యోగులకిప్పుడు తగ్గిపోవుచున్నది. అట్టి
 కాంగ్రెసుసభకుపశాఖగా నుండుటచే 1901 సంవత్సరము
 నుండి ప్రతిసంవత్సరమును జరుగుచున్న వస్తుప్రదర్శనసభ
 రాజకీయోద్యోగిసంపర్కము లేనిదనుటకు సందియమిం
 చుకయు నుండబనిలేదు. రెండవసభ యహమదాబాదు
 నందును, మూడవది చెన్నపురియందును జరిగినవి. నిరుపి
 సభ యఖండవిభవపంపన్నమగు బొంబయి పట్టణమున జ
 రిగినది. ఇది తక్కినయన్నిటికన్నను మిగుల యుత్కృష్ట

మొనరినది. ఈసభాసాందర్యవిభవముల జూడ వేయికన్నులుగానలెననుట యత్యుక్తిగా నెన్నదగదు.

అతి సుందరముగు బొంబాయి పట్టణముం దుత్తమమగు అండము (Oval) అనుపేరిజెన్నెందు ప్రదేశమున నీసభా బ్రహ్మాండముగ నిర్మింపబడినది. ఈసభక్రిందవినియోగపరచబడిన ప్రదేశము ఇరువదియైదు యకరములవిస్తీర్ణము. దీని నిర్మాణమున కింతకన్న మంచి ప్రదేశ మీరాజధాని యందు లేదు. దీని కొక వైపు శక్రకటేరియూటు యొక్కయు పైకొద్దు యొక్కయు విచిత్ర హర్షములును, రెండవ వైపు సముద్ర తీరమును, కన్నుల పండువు గావింపుచుండెను. యుద్ధిష్ఠిర రాజసూయయాగమున కానాడు సభ నిర్మించిన మయుని యంతటి శక్తి యాక్తులును అనుభవజ్ఞానములును గలవాడు చక్క సన్న్య దీయిరువదియైదు యకరములబయలును చిత్రవిచిత్ర భవనాదులచేసలంకరింపజాలడు. ఈసభకు శక్రటరీలలో ను కరమున ఖాబహదూర్ యమ్, సి, మర్జఖాన్, సి, ఐ, ఇ, యమ్, ఐ, సి, ఇ, గాను దీనిప్లాను తయారుచేయప్రదర్శితపదార్థసామగ్రినూదాయములగునువినియోగములకునుడెబ్బదిగ్రహములు నుపకారికాభవనములు నివిశాలప్రదేశము సనేర్పరునబడి చుట్టునావరిత కట్టబడినది. ఈదేగివిషము దరికేగినతోడనే అగ్రాలోనిటాజమహలువంటి దివ్యభ

వనము నేనోత్పన్నముచేయును. అందుజవాబులుగ నుం
 చబడిన గవాక్షములుమున్నగుద్వారములును గోపురము
 లునుచూచి యానందించవలెగాని వణికింపనలవిగాదు. ప
 గటివేళజూచిననెంతో వింతగనుండునట్టి యీశ్రావణద్వా
 రముయొక్క వైభవము ప్రొద్దుగ్రుంకిన వెనుక యేమని వ
 స్తింతుము, చక్కగమలనబడినపాలరాయిలోకట్టినట్లుభవ
 పుట్టించునాశ్వేతవారిమునుకొంతదప్పులనుండిజూడదా
 నియందాతలనుతగిలినపబడినవిచిత్రనర్ణములుగల చిన్నచి
 న్నగాజుబుడ్లుచేసవరత్నములు చెక్కినట్టు పగలుగనుపడున
 టి యావిర్భావమాప్రోద్దుగ్రుంకిన వెనుకతటిప్రభాదీపకళికా
 వాిత్రాభావమునజ్యోతిరింగణములచేకమ్మకొనిబడినవెం
 డికొండవడుపున వెలుగుచుండుచుకొనిచున్న తప్రదేశమునుం
 డియాసభవైపుదృష్టిసారించిన నిందలి దీపసముదాయము
 మిళుకుమిళుకుమనిచుక్కలచే సొంపెక్కిన గగనఫలకము
 సందలి శకలమొక్కటివిరిగినేలబడినట్లుగన్పట్టును. సింహ
 ద్వారముయొక్కచోద్యములజూచుచుదానిందాటలేకదాట
 లేకలోపలప్రవేశించినవెనుకమున్నగన్న యానందర్యము
 ను లోపలిహజారముల వైభవముతలపునకు రానీయకు.
 అందలివిచిత్రములేల్ల వర్ణింపబూతుకొన్న దాన్నికై వేరొ
 కయుద్గ్రంథమువ్రాయవలయును. అనభావర్ణన యీగ్రం
 థముననంతగా యవసరములేదని యెరిగియుండియు కని

యానందించినదోషమున నింతవరకైనను వర్ణింపకుండుటకు మనసంగీకరింపదయ్యె. ఈనభా ప్రాముఖ్యతనుగూర్చి వేయివాక్యములు వెచ్చపెట్టనేల! కన్యాకుమారి మొదలు చలిమలవరకు వ్యాపించియున్న పట్టణములనుండియు పల్లెలనుండియు వచ్చి యీనభానలంకరించిన నానావిధవస్తుసంఖ్య డెబ్బదివేలు ఈనభయండిన యేబదిదినములలోను నీక్షించినజనసంఖ్యదినమునకు 10,658 వంతున 570,167 డ్లుగుండిరి. దేవిడినుకముకిందను వినోదములవలనను చందాలు సద్దెలుమున్నగువాటివలన సభకువచ్చిన యాచార్యులు 26500 లు

ఈనభయందుప్రదర్శింపబడినవిజయవిధోపయోగములైనవి. వడ్లంగి, కమ్మరి, కంసాలాసాలి. కుమ్మరులకును, వ్యవసాయాదులకుపయోగపడు పనిముట్లును అట్టివృత్తులవలన తయారుచేయబడిన సలులేరుగులవస్తువులును నవధాన్యములునారలుతోనగునవియును శిల్పాదిచిత్రవృత్తులును లోకోపయోగమునకునలంకారమునకు వినోదమునకు ననుకూలములగు బహువిధవస్తుసంచయమును ప్రదర్శింపబడినది.

ఇట్టిప్రదర్శనములవలన దేశమునకధికలాభము గలదు. పూర్వార్వాచారమునకు దాసులమగుమనకు మార్పుపేకు చెప్పినమాత్రమున తిలకంటగించును. నాగలిచేతబట్టుటకును చాలునకుదిగుటకు నుపక్లెడ దుక్కపై సుత్తిమోపుటకును

శ్రురోహితుడు ముహూర్తమునేర్పరచి చనువుకుంకుమలు
 పెట్టవలసియున్న గతియొందు పాఠపనిముట్లనువిడిచి వాని
 కన్న మెరుగైన యన్యదేశపువాటిని ముట్టుటకును పాఠ.
 పద్ధతులవిసర్జించికొత్త నమూనాల నవలంబించుటకును వెను
 కడియవార నేకులుందురు. ఎట్టిన్వల్పకార్యముననై నను పూ
 ర్వాచారమునువిడచిన కారవాదినరకముఁ పాలగుమనను
 పనివానిమనమును బోధచేబాగుచేయుట కష్టసాధ్యము. బ్ర
 హ్మక్షత్రవైశ్యశూద్ర జాతములొకదానితోనుకటిగలియ
 కుండగోడలు పెట్టబడినను కాలక్రమమున నవిబీటలువా
 రి శిథిలమగుచున్నవి ఏజాతివారాజాతి వృత్తులయందుం
 కుకాలము దాటిపోయినది. విద్యయైననమ్ముకొని యెరుగ
 ని బ్రాహ్మణులకల్లమ్ముకొనుచుండుటయు ఆయుధపాణులై
 కదనతలమున మడమదిగుగని కాచకులమువారు మేడితో
 కపట్టి న్యనసాయముచేయుటయు బ్రహ్మక్షత్రియులకు న
 శ్యులై యడగియుండెడు వైశ్యులు దండధరులై దండవిధా
 యి యుద్యోగముల తప్పచేసినవారి దండించు చుండుట
 యు వేదబాహ్యులై బ్రాహ్మణశుశ్రూష యేగతిగా నుండి
 న నాలవజాతివారు వేదవేదాంతపారంగతులయి పయిజా
 తులకుగురువులుగానుండుటయు మనమెరుగనివికాపు దీ
 నికంతకునుకారణము రాజ్యాంగపద్ధతుల సమత్వబుద్ధితో
 డనన్ని జాతులవారిని జూచుప్రభుత్వమున యెననికేదేనివల

ననుభజేవనము చులాభమునుగలిగి కుటుంబయాత్రసాగునొ
వాడావృత్తివలంబించుటకేయడ్డంకియును లేక ముండుటజా
తిమతభేదములతో సంబంధము లేక బ్రాహ్మణుడును చండాలు
డునుగూడ నొక్కరీతినిచూచియూనందించి బాగుపడుటకై
ఋషిప్రదర్శనము లేర్పరుపబడుటచే నెవ్వడేవృత్తియందుజే
వించుచున్నాడో వాడావృత్తియందితరదేశముల సభకతాభ
ము నొందుచు వారిపని ముట్లును జూచి తాపయోగిం గునవితెన్న
ప్పుల పాలుచేయుంచుడదూరముననుండు వాగునంపడతోను
న్నారని తెలిసికొని సంతమాత్రమున నేస్వ్యాభిముందలచి
యొకొత్తపనిముట్లను కొత్తరీతుల కృషిచేయుసద్ధతులను
తానుగూడప్రారంభించక మానడు అందుచేదేశమునందు
గల మూఢభక్తియు నాచారదాస్యమునుతొలగిపోవును
అట్టియుత్తమదశ మనదేశమునకుకలిగిన వెనుక మనలను
మించి యభివృద్ధిమెండగల దేశముండుటకు వీలులేదు.
లోకములోని యేబాహున సమృద్ధుడును సమృద్ధులత
యారుచేయిటకను గుణ్యమయిన యేపదార్థము మనదే
శమునందుదొరకిదు! ఇంతవస్తుసమృద్ధిగలిగి ప్రజలకుజ్ఞానా
భివృద్ధియై కృషియందును వ్యాపారమందును పరరాష్ట్ర
ములవెరుకదొక్కుకోపము శుట్టినప్పుడుప్రస్తుతమన్యదే
శీయులవద్ద కొనవలసినవన్నియు నిక్కడనే తక్కువఖర్చు
తో తయారుచేసిమనదేశమున నుపయోగించుటయే గాక

యన్యదేశములకు గూడ నెగుమతిచేసి వేలకొలది వత్సరములకు పూర్వమనుభవించిన యాన్నత్యము నైశ్వర్యమును మరల నొందుటకు సందియములేదు.

• ఇట్టిసభలయందు నాగళ్ళు, సుత్తులు, కొయ్య, నారలు, పీచులు, తవ్వకోలలు, పెట్టెలు, బుట్టలు పెట్టుకొని కూర్చుండిన దర్శనీయముగ నుండవు అట్టిసభను చూచుటకు ప్రజలు తీర్థములకు మూగినట్టు మూగరు. చిత్రవిచిత్రములును, సరసవిమోదములును, శృంగారాలంకారములును గూడ నుండినగాని జనసామాన్యమునకు దిచిపుట్టదు. ఒక వ్యాద్యమును వినుటకో, నానావర్ణములతో నెగురు పతాకలం జూచుటకో దీపావళింజూచి యానందించుటకో సాంప్రదించుటలనొ, విడ్డూరములగుపటములనొ గనుగొని సంతరించుటకో, సభకేసినవాడందలి వీధుల వెంట తిరుగుచు తిరుగుచు తన వృత్తికి లాభకరమయినట్టియొ, బుద్ధికి వికాసముగలిగించునట్టియొ వస్తువులపై కిన్నువేయక మా పడనని యిదివఱకు ప్రవర్తించునట్టి సత్తినవారం సంపద నెక్కి గురు. సత్తెయిందందువాడవృత్తితో సరబుధించిన యి పూర్వోద్ధార్థములజూచినప్పుడు వాటిని విచారించి వాటిని గూర్చి మూలముట్టుగ తెలిసికొనక మానదు ఎట్టిచిన్నయంత్రానుగూర్చియైనను పొడిమాటలవలన జ్ఞానాభివృద్ధియంతగాకానేరదు. పటములు వేసి

చూపించిన సంతకంబు బాగుగ తెలియును. అట్టియంత్రము నేమాపిన ప్రత్యక్షప్రమాణమువలన పూర్ణ మగు తెలివిపుట్టనని ఇదివరకే చెప్పియుంటిమి. మరమేకులను కోయు యంత్రమునుగూర్చి మాటలతోనెంతచెప్పినను గ్రహింప జాలనివాడు దానినివాగ్దానిచూపినసంతకంబు కొంచెముబాగుగ తెలుసుకొనును. ఆయంత్రమునే యెదుటనుంచి విప్పి వానిభాగములన్నియు కన్నులకగుపరిచి వానియెదుటను కమరమేకును కోసిచూపిన వికవానికాయంత్రమునుగూర్చి చెప్పవలసిన దేమియునుండదు.

ఇంటగూఁపుండబెట్టి యంత్రములు నేక్కుకొమ్మనిన బుద్ధికిభారముతోచును. ఆసక్తిలేనివిద్య పెంపుజెందదు. కాంగ్రనుసభతోజరుగునట్టి యెగ్జివిషములు చిత్రప్రదర్శనకాలలు గావున వాటియందుతిరుగుటకుగాళ్ళకు నెప్పిపుట్టును. చూచుటకు కన్నులకువినువురాదు. చూచుచుండు విచిత్రము లొక్కరితివిగాక అడుగడుగునకుమాగుచుండుటచేరి మనమునకుత్సాహము కొత్తకొత్తగపుట్టుచుండును. ఈసభ విప్పియెదుటనుంచిన యుద్దగ్రంథమనెజ్జెల్లు

ఈసభవలనయింకొకగొప్ప లాభముగలదు. బహుశాలమునుండియొక్కడవారక్కడనేయుండుటచేత నొకరినొంచిచెడ్డల నొకరెరుగకపోవుటవలని యొకమత్యాభావమున లనగలుగునట్టిసప్తములనుమానదేశమనుభవించుచున్నది. కా

నిచ్చిన మొకచిన్నకుటీరమువలె గనపట్టు నింటిలోనిక్కిలోని
 త్తూట దీనికి ఫేయిరీఫ్లూరల్ బయర్ (Fairy floral bower)
 అను నామకరణము చేసి యొక ఫలక మెరుగు నిలుపబడిన
 ది.- లోన ప్రవేశించినంతమాత్రమున హాయి, హాయి
 ను మెప్పుకొని రెప్పలల్లార్చి పీచునేడు. ఇది చివరముగ నప్పుడో
 ల తొలగిపోయెను ఎందుకనిచూచినచు పుష్పగుచ్ఛము ను
 తొలగణముగాను దిగింతమువరికు వ్యాపించి పుగిగ నువలదు
 బక్కనుగ మిదిమందొద్దు తన్ను తొడచి యులికిపెట్టును.
 చూచిచూచి బయలుపడలనవలసి ద్వారము రుక్మాని నొర
 బోయిన తన ప్రతిబింబ మెప్పుడైన నస్యపునుపెడసికొని
 తాతొలగిననదియు హవైపున కేటోలగి యడ్డమువచ్చు మం
 డ లిప్తమాత్రమిటునటుతొక్కుమనడి యద్దమనిద్ర హం
 చి గొయ్యి కొక్కడు సిగ్గుపడి చాకితమములాడుచుండ నూ
 ధుడైనవాడు తన్నెవ్వోయడగించనచ్చెనని | బ్రమసి వా
 సింద్రోయబోయి యద్దముపైబడి విస్తయముతో వెకవె
 కనవ్వును. ఎట్టకేలకు దారినిగనుగొని బయటకుపోయి యూ
 యింటివైపుచూచిన నానమణీయతయేమియులేక తొగన్న
 దియంతయు కలలోని వార్తయనుకొనును. అక్కడనుండి
 మరియొక వైపునకుబోయి రెండవ గాలగర్జించిన లోపలకు
 బోనిత్తుకు దీసికి మేజు (The maze) అనిపేరు. ఇది ప్యాకే
 జీలకు పయోగించు జాజాకు చెక్కలతో నిర్మింపబడి నడుమ

నెక పెద్దజెండానిలువబడినది. లోననేమున్నదియు తెలియదు. మాఖద్వారముననెకడుండి “మంచివింత చూచిరండి చూచిరండి” అని హెచ్చరించుచుండును. లోనికిబోయి నడువనారంభించిననన్నియుచిక్కులే. పదిగజములు నడిచిన వెనుక దారికడ్డముగ బల్లగోడయుండును. వెనుకకుదిరిగివచ్చి నదారిని బయటకుపోదమన్న మరియొకదారిదొరకదు. తప్పు దారులు భ్రమపెట్టి అటునిటునడపించి నడపించిపొయి విసిరించును. ఈమధ్యకాలములో కలసిప్రవేశించిన వారొకరినెకడు విడిపోయి మరితమవారిగలసికొన జాల కయలుకులాడుచు తమవలె దారిదప్పినవరులు తమ్ముగలసిన కొంతసవ్వు కొంతవిసవ్వు మనమున జనించినట్లు పెట్టి. తద్దినముకొన్నందుకు తమ్ము తామనిందించుకొనుచుండ లోపల జనసమృద్ధి మెక్కువయగునని యెరిగియుండి యందొకగోడపైగూర్చునియున్న వాడాజండా మొదటికిబారి చెప్పుచునడిపించును. పిక్కలుపీకి యిక్కడకు చేరిననేమున్నది ! వట్టిచిదంబరహాస్యము. అచ్చటమున్నతప్ప మరియేమియులేదు.

ఇచ్చటనుండి కొంతదూరముపోయి కర్రసోపానములనెక్కి రోడ్డుపైభాగమునగట్టిన కర్రపం తెనపై నడచి యవ్వల దిగితిమా యంతరిక్షమార్గమున నెకచిన్నదోనెనుంచి దానిలో మనుష్యులనెక్కించి యటనుండి యేటవాలుగనమ

శ్రీరవాసులు, పంజాబీలు, సైంధవులు, రాజపుత్రులు, పాఠశీలు, మహారాష్ట్రీలు, మార్వాడీలు, గుజరాతీలు, బంగాళీలు, తురకలు, కన్నడులు, చావిడులు నాంధ్రులు, మళయాళీలు, మున్నగు హిందూదేశవాసులందఱు నెక్కవోగూడి యొకరిశంగతి నెకఁడుఁజెలుసుకొనుటకు నన్యదేశీయులయభివృద్ధిని కన్నులార చూచుటకునుగూడ యవకాశముగలదు. ఈయన్యోన్య సందర్శనలాభమిప్పుడు మనకత్యంతావసరము. ఇట్టివారందఱును పూర్వము బత్తిసాయధములధరించి యన్యోన్యనధకై యుద్ధరంగముల తారసిల్లుచుండెడియనస్థకు మాగుగ నిప్పుడిరంగస్థలమున చేతిపనులందును వృత్తులందును వాణిజ్యమందు నెకరి నెకరోడించుటకు కడుపులోనిపాలు గదలకుండ కదనమొనరించునవకాశముగలిగినది. సరహత్యలును దోపిడులునడుగంటినవి నెమ్మది దేశమంతటను వ్యాపించినది.

మానవ విరచితములగు వింతలజూచి సంతసించుకన్న నెక్కువది యింకొక్కటిగలదు. ఈబొంబయినభకు వన్నె హెచ్చించినది దీనియందలి స్త్రీరత్నములనుటకే సందియమునులేదు. స్త్రీల భాగమొకటి ప్రత్యేకముగ హిందూసుందరాలచే చేయబడినపనుల కేర్పరుపబడినది. దీనిని మణీయతనెంతనివర్ణింతుము. ఎటుదిరిగిగూచినచిహ్నగిద్ధగితములగుచీరలునుఅల్లికపనులునుపటములునుబొమ్మలును కు

ట్లుపగులును నుందిరమందంతటను వింతగనమర్చబడినవి. నూతనజోవువానికి వాటినిగూర్చి యత్యాగంఛునతో తెలుపునారేమణులపిద్యకును శాంతిముగ్ధులు శక్తికిని అచ్చును వందనివాగంఛురనుటకనకాశములేదు. ఇంకొకటి విచిత్రము కాంక్షలనుండచూచుట కనుమాల్యాభిరూపాలను ఎంతవీరి తనస్థపులను ధరించి గుంపుగుంపులగు సభలుండగలగును నానందించులతాంగులు సభకును బ్రాహ్మణులకును నుండిరి. అపూర్వ సుందరులగు వారి సౌందర్యము జూచిన అట్టిప్రతిమలనిర్మించిన నృప్తి ర్మయముకు మహిమ యెన్నిదికీతలపునకురాకుండును? జననాలయలన్నింటిపురములందును దాచబడనభూమిప్రాయమైతిమనగోరునభను జూచుటకునచ్చి తమతోడి సత్తీతలకీములగలసి హాయిగదిగగు భాగ్యమునందె.

ఇందిలి విచిత్రముల సర్వంశాలవిగానని యుదాహరణచెప్పియుంటిమి దీనిప్రపంచములోని యయత్యాగినియు పుట్టి కొన్నిముహూర్తములు దిగ్భ్రమణిలుగను. అట్టిశయంను చేష్టలుచేక్కిగర్భరానగన పరిసరతవిప్పిన రెప్పలు మూత వడక యనిషేషత్వమునుపొందెను. అట్టిదేవేంద్రసభజొచ్చి భ్యాసమస్యములపైబోసిన యాగంధర్వ లోకమొనగదే నిల్పియుండుట భ్రమరకీటన్యాయమాననలకనపిషత్వముదొరుకుట సహజమేకదా! నాలుగవల

చిన్న నస్తువులు నీటినిన్నిటి నెక్కచోగూర్చి తీర్చి సవరించుటచే నఖండగరిమదనరి పలుజాతులవిలక్షణయు లాభమును పయోగమును పెంపుజేయును. సభయందలివిధములయు రుకునుండి వెలివడియింట్లగూర్చుండి యానస్తుసంతానము నుగూర్చి యోచింపయోచింప దరిత్రదశకు వచ్చియున్న ముఖదేశమునకు శుభగ్రహముల మహాదశదగ్గరనున్న నవి స్పష్టమగును. ఇదిపనివాండ్రపండువుగాకమరేము? ఇట్టిమహాస్థలసందర్శనముచే నపసమ్మిశ్రయసూయత, కృత్రిమము, దురిహాకారిము మున్నగుదోషములురహితమౌతై సోదర భావమును అన్యోన్యముకూల్పితయు ధారాశయగు నృత్తియు నీతియందుచ్చస్థియు మున్నగుసద్గుణములు జరించి ఆశేతు హిమాచల నివాసులకు కృషివ్యాపారిమాలంకరము శాస్త్రవిజ్ఞానమందును విద్యా నృద్ధియందును పదార్థసమృద్ధియందు సత్యంతాపక్తిపుట్టి యేకకుటుంబముగ తానువర్తింపనై నష్టమునన్యముగలుగును. అన్యోన్యస్యవైరిములతో శాఖోపశాఖలుగ పగిలి బంధువులతో బంధువులై నను కలసి భుజించకుండునంతటి యొంటియెత్తున మనము జీవించుచున్నామన్న డాగుమనకు గలదు. ఇట్టిసభలును యుగత్రైశాలలును నుపకారిసంఘములును దేశయూత్రలునుసాగినకొలదిక్రమక్రమముగనట్టిమచ్చతో లగును.

ఏనాడు రాజులును కెడ్లును సామంతులును కాపులు
ను తారితమ్యములుమరిచి భౌతృభావముతో దివ్యభవ
నముల సంతోషాంతరంగులయి యానందముగజరించిరి!!

రాజ్యాంగవిషయముల విచారించు కాంగ్రసు సభను
కొంచెముటుండనిండు. పరిపాలనాకర్తవ్యములను గూర్చి
కొందరు తెలివితోడను మరికొందరు తెలివితక్కువగను
వితర్కించుచుండ కోటానకోటులగు ప్రజలు తమకుగల
తెలివితేటలతోరాత్రిందివములు పాటుపడుచుపేనుప్రతిష్ఠ
లకానపడక చస్పదుచేయక గుట్టుగాబ్రదికి దేశముయొక్క
సుఖజీవనమునకై పాటుపడి ధన్యులగుచుండుచారికి పరప
తియును గౌరవమును గలుగుచుండ, నట్టివారులేకున్న దే
హయాత్రకు ర్హమై తాముస్వయముగ జీవనముచేయన
సమర్థులగు ప్రబుద్ధులు కాయలుగాసినచేతులనిరసింపుచు
తమతోడిదలోకమని స్వశక్తియించుకములేక పుట్టుకవ
లననొ యదృష్టముచేతనొ యన్యాయముగానొ ధన
మార్జించి దానినిదేశాభిమానముతో యంత్రాను లందు
వినియోగింపక దంభప్రతులై యున్నతరాజకీయోద్యో
గులసంతసింపజేయుటకువేలకొలది వెచ్చించి వ్యర్థములగు
కితాబులబడసి ధన్యులమనుకొను నిర్గంధ కుసుచుములకు
గౌరవముతప్పమన్నది. దేశాభిమానముతోపనిచేయుకష్ట
జీవులకే గౌరవమునుసుఖమునుగలుగుచున్నది. వృత్తులకు

ర్చిన పలకలవెంటజారవిడుతురు. అదివాయువేగమునజారి భూమిపైనమర్చిన యొకకోనేరున శరవేగమునగుభిల్లనికూలును. ఆదెబ్బతాకుడుచే పెద్దకెరటములేచి యాకెరటముతోనదోనెయును పైకెగసిపడుచుండును. ఈవినోదముననుభవించుట కెనిమిదియణాలు సుంకముపుచ్చుకొందురు. ఈ యొక్కవినోదమునలసనే రు 17000లు పోగయినవి మన వార నేకులీ వినోదమును దూరముననుండిచూచి యానందించిరిగాని పడవనెక్కుటకు సాహసింపజాలరైరి పారసీలును యూరోపియనులును యూరేషియనులును స్త్రీలు పిల్లలుగూడ దీనినెక్కి చప్పటులుగొట్టి కేరినవ్వుచు నీటబడిగట్టుచుకు ముముకుచుండిరి. మనవారిలో ననేకులకింకనుశక్తిసాహసములు పెంపొందవలసియున్నవి.

వినోదములవిడచి యితరవిశేషములకొంత విచారించుము. చేతితోగాని యల్లుటకు వీలులేదనుకొను లతలును పుష్పములును వస్త్రములపై కుట్టుయంత్రములును, యంత్రసాధనమున చేయబడిన యసాధ్యపుపనులును వేలకొలది విలువగలబండ్లును, వింతవింతలగుపనిముట్లును పరిశీలించిచూచి నప్పుడుగాని రక్కసిబొగ్గును యినుమును మానవులదశనెట్లు పెంపుచెందింపగలవో తెలిసికొనజాలము. యంత్రములమహిమ యేమనవచ్చునృప్తికిప్రతిస్పృష్టి గల్పించునుగదా ! నీటియావిరి మునుపటివలె విన్నందియిచ్చ

కువచ్చి నట్లు గంతులు వేయక యినుపనాళముల యండడగి మడగి మోసపులకు దాస్యము చేయుచున్నది. దానివలనిలా భము మనము పొంగువరికును దేశమునకు లాభము కలుగ నేరదు.

పనిముట్లను విడిచి వాటిసహాయమున చేయబడిన పనులను చూతము శృంగారప్రణిమలంకును చిత్రపటములంకును నింపబడియుండు గొప్పయూహలును ఘనమగు రూపములును గాకున్న మోసపులకు సులభముగివిద్య గరిపుగురువులెవరు. నవరసములు నుట్టి డుస్ట్లు ప్రాణప్రతిష్ఠకై యెదురుచూచుచున్నట్టి ప్రతిమలు మనమగు స్పృశం దెంతిమంచియూహల నెలకొలుపగలవ్రా యనుభవముగలవారికి తెలియును. నలదువలచనుకొనుచునే యింతదూరము వ్రాసితిమి. ఇక మనమును మగులుగొల్పునీసభనుండి బయటకు బలాత్కారముగ తెత్తము

బయటకు వచ్చినంతమాత్రమున సచ్చటగన్న విమరపునకువచ్చునా" కావు దినమంతయు సభావినౌదములందును విచిత్రవస్తుసముదయమునందును గడపి యింటికివచ్చిన వెనుక మానసికను పనిచేయుచునేయుండును. అవ్యక్తమగునొన్నత్యమును సౌందర్యమును మనమంతయునిగితిగా గన్న నానావిధవస్తు సంచయముయొక్క మంచిచెడ్డలనిరూపింపజాలకుండును. ఈప్రదర్శనమును వేరువేరుగ జూచినచిన్న

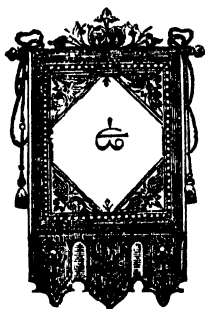
గౌరవముగలిగినప్పుడు వాటితోపాటు కావలసినసాధనసామగ్రికి వెలహెచ్చకమానదు. మనలోకోత్తరములగుపర్వతములును ఘనతరులచేత్రబలియున్నయరణ్యములనుజీవస్థాధారములగునదులునుఖనిజములతో నిండియున్న గనులునుసారముతోనిండియున్న త్రేత్రములునుపనిచేయబూనిననెట్టివస్తువులనై నమెసంగజాలియున్నయవి. గనిలోఁ బంగారమువలెనడగియున్నమనవారి శక్తియుక్తులు బయలుబడకుండుటచేనన్యదేశీయులుమనవలనలాభముదీయుచున్నారు మనమేనిద్రమేలకనిన యేదేశము కట్టుబట్టునుకుట్టుసూమును పెట్టుదీపములును మనదేశములోనికి దిగుమతిచేయసాహసించును.

ప్రజలదృష్టి యిటుతిరిగినటులనే ప్రభుత్వమువారి దృష్టిగూడ యిటుదిరిగినదిగాని ఇప్పటివరకెంతయు చెప్పకొనవలసినంతమేలు ప్రభుత్వమువారు చేయకున్నను మనయత్నములకు విఘ్నముచేయకు. అందుచేతనేబొంబాయి, ఢిల్లీ, బెంగళు, బొంబాయి, గవర్నరుగారగులాడుకొలెమింగ్స్ ప్రభువువారా ధ్వర్యమువహించి యీదరించిరి. ఇట్టిసభలకుపోయి చూచుచుండుట దేశాభిమానుల కందరకును విధి. ఈసంవత్సరము డిశంబరునెఱుగో కాశికాపురియందు కాంగ్రెసుతోగూడ యీసభజరుగును తీర్థమునుసార్థమునుగూడకలసివచ్చునుగాన అనకాశముగల పోర్లెరును యాత్రచేసి సావనులగుమరనినమ్ముచున్నాము

అ యః ప్రభావము.

౪౪ | భక్తరణము

సన్యాసములవలనను గ్రంథములవలన
ను దేశయాత్రలవలనను ఎగ్గిబిడను
లవలనను దేశాభివృద్ధికి మార్గములు
తెలిసి జ్ఞానాభివృద్ధి కలుగునని వ్రాసి
యుంటిమి. కాని, వినియోగమున
కు రానివిద్య పచనముకానివంటకము
వలెనే యనుభవమునకు రాకుండును.

చేతులనుచాచి కాళ్ళుతన్నిన నీటిలో తేలి యీదవచ్చున
ని వినియు జదివియు నన్యులీడుచుండగనియు తానునీలం
దిగి కొట్టుకొని మునకలిడి మధ్యమధ్య గ్రుక్కెడు నీళ్ళు
ద్రావుచు పెనుగులాడి స్వయముగా పనిచేసినగాని తనకీ
తరానేరదు. ఆప్రకారముననే యెంతచదివినను నెన్ని
జూచినను స్వయముగా పనినవలంబించి కష్టముఖములకో
ర్చి పాటుపడనారంభించినగాని తనకంనువలన లాభమేమి
యులేదు. గాన దేశాభిమానులు సాహసముతోడను
ధైర్యముతోడ నెక్కువకృత్రియందుదిగి యొక్కొకయం

త్రశాలను స్థాపించి, యొక్కొకకృషి నవలంబించి దానిను
ద్ధరించుటకు పూనికతో పనిచేయవలయును. ఆవిధము
గా పనిచేయునపుడు, జ్ఞానహీనులును, దుష్పద్ధులును, వా
ది యద్యమములకు గలుగజేయు విఘ్నములకును, ప్ర
చుఱించునిందలకును, జంకక “ సత్య మేవ జయతి నాన్య
తమ్ ” యనునీతిని మనమునబూని పనిచేయుచుండినపక్ష
మున సట్టివారియపకృతులు నిష్ఫలముగాక తమయత్న
లత పుష్పించి ఫలించును.

సర్వసముదాయము, జయమును దును నగు భగవంతుని
నిందించునంతటివాగుండ, కేవలమనుజమాత్రులు తాము
యోగ్యులై నంతమాత్రమున కుబుద్ధుల దుర్వాడకలయొ
క్కయు, మంత్రములయొక్కయు బొరిచుండితప్పి బ్ర
తుకుదుమనుకొనుట వెట్టితనము. దూషించువారి దూ
షణలకును భూషించు వారి భూషణలకును గూడ లక్ష్య
పెట్టక విధ్యుక్తములను జేయుచుండువాడే ధన్యుడు.
వానిదేయానందము. వానివలసనే దేశమునకులాభము.
కాలక్రమమున నిర్ధకజన్తులుతమదశను దలచుకొనిపశ్చా
త్తులై మంచిహార్గమునకు వత్తుకనిమానమిక్. ఇట్టియరి
ష్టములన్నియును గడచిగట్టెక్కి దేశమంతలను యంత్ర
శాలలును చేతివృత్తులును జలసిన నాశూవానియందు త
యారుచేయబడిన పశ్చువులను లోకమునకు వెల్లడిపరచిన

గాని గొనువాడుండరు. గొప్పవారును ధనాధికులును గౌరవమైన షాపులకేగి వస్తువులనుగొందురుగాని చిల్లరదుకాణములకుపోరు. అందుచే తయారుచేయబడిన వస్తువులు గౌరవమైన షాపులయందమ్మబడినంగానివర్తకునకు లాభములేదు. మనదేశములో సాధారణసంసారులు తమకు టుంబములయందలవాటుపడిన వస్తువులనే కొనుచుందురుగాని కొత్తకొత్తవస్తువులను వినియోగించుటకుహర్షింపరు. మొదటనడకొరిపక్షముననుండువారికికావలసినవస్తువులేకొద్దీవి కొత్తవస్తువులను ధనాధికులే యాజరింపవలయునట్టివారువానిని కొనియుపయోగించుచుండగొంతకాలమునకు దక్కువ సంపాదులుగూడ వానికలవాటుపడుదురు. అంతవరకువచ్చియీవస్తువులువిరివిగవాడబడునప్పుడుతనకు స్వములేకుండ దానివెలతగించుటకు వర్తకునకవకాశముకలుగును. కొనువారిదృష్టికొత్తవస్తువులవైపుప్రతిష్ఠలుటకురెండుమార్గములుకలవు. వార్తాపత్రికఅందువానిగూర్చిప్రచురించుటయొకమార్గము, 1901 సంవత్సరమున క్విబిమనుసభకు సెక్రటరీగానుండిన ఆక్సుఫర్డుయూనివర్సిటీ మాస్టరు ఆఫ్ అట్యూను బాలిస్టరు అట్లాయునునగు జే. చౌదరీగారు మున్నగువారిచే దేశాభివృద్ధికై స్థాపింపబడిన “ఇండియన్ స్టోర్సు లిమిటెడ్”, వంటి కంపెనీలకుపంపియచ్చటనమ్ముట రెండవది. షాన్నారీలవలె మూటచంకనువేసి

కొని యింటింటదిగుటవలన ప్రతిష్ఠ ప్రయోజనములుకలుగవు మంచివాడుక తేనెప్పుడు వస్తువయొక్కగుణదోషములను విచారింతుబుద్ధిసాధారణముగా చెప్పరికినిబుట్టదు.

• ఇవియన్నియునిటుండ నెట్టిమంచివస్తువైనను దర్శనీయముగానుండనియెడల దానికిపరపతికలుగదు. హిందూ దేశపు అగ్నిపెట్టెలలోనున్నీడను, ఆస్త్రియా, జపాను దేశములోని యగ్నిపెట్టెలలోను నిప్పేకరీతిగానేయున్నను వానియందేపెట్టెలు ముద్దుగానుండునొ వానినే మనముకొందుముగాని కన్నులకింపుపుట్టింపని నిప్పుపెట్టెలనుకొనుటకుమనసురాదు. జిహ్వాకురుచి పుట్టించునట్టియు దేహమున కా రోగ్య దాయకమగునట్టియు పానకములును పొడులునుతయ్యాగుచేసి తమఖిల్లవానికి “మెల్లీనుపూడ్డు” ఖర్చుపెట్టగా మిగిలినవట్టిబుడ్డిలోబోసి మూతవేసి దానిపైలక్కకరిగించిపోసి దానినమ్మజూపిన, వస్తువునకును దానినినమ్మువానికినిగూడ గౌరవముతగ్గిపోవును. మనదేశపువర్తకులలోననేకులకు వస్తువులను చక్కగా బంగీ (Packing) చేయుటయే తెలియదు. ఎడ్డెతనముగా నున్న వస్తులను ముట్టుటకైనను మనస్సొలదా.

జాయంటు స్టాకుకంపెనీలేర్పరచియంత్రశాలలు స్థాపించి నుఖజీవనమునకు నానందముగకును వలయువస్తువుల సమృద్ధిగ తయారుచేసి వానినితగిన వెలకమ్ముటయున్నగు

పనులకు మనపూర్వకముల వేదశాస్త్రములును, పురాణములు
 ను, భగవద్గీతలును, ఉపనిషత్తులును సంతగాను పాఠములుగానే
 రవు. వానివలన గల యుపయోగము నైహిక వ్యాపారముల
 యందు వానియావశ్యకతయు నీ ప్రకరణాంతమునందు జెప్ప
 బడును. లోకములో ప్రకృతిశాస్త్రములకును యంత్రశా
 స్త్రములకును పెంపుగలిగించి జనసామాన్యమునకు వీనియం
 దుజ్ఞానాభివృద్ధిని కలుగజేయునది ముద్రాక్షరయంత్రము.
 వ్రాతగ్రంథముల సంఖ్య బహుకొద్దిగానుండవలసి వచ్చు
 టవలన వాని లోకవ్యాప్తి కవకాశము లేకయుండి యె
 క్కడనూ కొద్దియంది విద్యనేర్పినవారక్కడక్కడ నుండు
 టచే వారియూహలు సులభముగ గ్రహించియంగుపై
 వృద్ధిని చూపుట కవకాశము పూర్వకమున లేకుం
 డెను. ఇప్పుడు రెండు మూడు వందల సంవత్సరముల
 లో ముద్రాక్షర యంత్రమహిమచే సరస్వతిముద్రితగ్రం
 థావతారమెత్తి వారువీరసక నెల్లరకును జ్ఞానోపదేశము
 చేయుచున్నది. ఇట్టి జ్ఞానోపదేశము కలిగినవెనుక యై
 హిక సుఖమునకు నాధారములైన 'సమస్తవస్తువులను త
 యారుచేయు యంత్రముల సంతకంత' కభివృద్ధిమొందిం
 చి మాక్కుచుండుట కవకాశము కలుగుచున్నది. అట్టి
 యంత్రాభివృద్ధి కలిగినకొలదిని యైశ్వర్యాభివృద్ధి దాని
 వెంటనే పరువిడుచు వచ్చును. ఇట్లని ధనాభివృద్ధియే

ప్రధానముగా జేసికొని యేవిధముననైనను ధనార్జనము కన్న యర్హతత్యము వేరొకటిలేదని ధనము కుప్పతిప్పలుగా ప్రోవుచేసిన రక్తనాశములయందు నెత్తుచెక్కువ యైనప్పుడు దేహమునకు బాధయెటులకలుగునో యటులనే దేశమునకు ముప్పుకలుగును. అధికధనము సంపాదించి ధనాజ్ఞానముయొక్క ముఖ్యోద్దేశమును మఱచి వర్తిం చునెడ భోగక్రీడాసరాయణలై ప్రజలు నశింతురనుట క దివరకట్టిదశకువచ్చి యుడుగంటిన దేశములే సాక్షిభూతములు.

నడమంతరపుసిరినరము మీదవేయురాచవుండువంటిది ఏదేశమందు ప్రజలుశుభపడి చెమ్మటయూడ్చి చాకిరిచేసి దానికిఫలముగ సుఖమనుభవింపుచు స్వతంత్రముగజీవించుచుందురో యదియెసంపన్నమగు దేశము. ఎప్పుడు కడ జాతులవారికి స్వతంత్రవృత్తివలన జీవించుశక్తిసాధనములుగలుగునో యప్పుడువారు పైజాతులవారికి దాసులై యుండవలసినగతితప్పి తమ స్వాతంత్ర్యములకు శంగము కలుగజేయుయత్నములను కొనసాగనీకుండుటకు సమర్థులగుదురు. ఇట్టియవస్థమనలను పరివాలించుచున్న యాంగ్లేయులదేశమందు కలిగినతరువాతనే ప్రజలస్వాతంత్ర్యములకును, వృత్తులకును వ్యాపారములకును పెంపుగలిగినర్థిలుచున్నవి. మఱదేశమునకు ముద్రాక్షర యంత్రము

లాంగ్లేయ ప్రభుత్వము వెంట దిగిన వెనుకనయిన నాయంత్రములవల నపొందవలసినలాభము జనసామాన్య మింకను పొందుటలేదు. పురాణములు, ప్రబంధములు, వ్రతకల్పములు, పిట్టకథలు, మొదలగు గ్రంథములే దేశభాషలయందు, ముద్రింపబడుచుండుట చేసవి మనయవసరములకు పయోగపడకున్నవి. లోహములను కరగుటనుగూర్చియు కర్రలను చెక్కుటనుగూర్చియు, వస్తువులను తయారుచేయుటనుగూర్చియు, యంత్రములను వివరించుటనుగూర్చియు, పనిముట్ల యుపయోగములను గూర్చియు గనులుకనిపెట్టుటను గూర్చియు, వానిని త్రవ్వటనుగూర్చియు, మున్నగు విషయక గ్రంథము లేవియును మనలో లేవు సరియేగదా యశ్యభాషలలోని వాటి నాంధ్రీకరించుటకై ననిదివరికుమనలో ప్రయత్న మెవ్వరును జేయకుండుటచే నెవ్వడుచదివినను ఎట్టిసాహిత్యానుకూలగ్రంథములనగుట వలన పనివాండ్ర బుద్ధికివికాసము కలుగకున్నయది.

పట్టణములయందును పల్లెలయందును డెను వృత్తులు వృద్ధిమొందుటకు వీలుగలుగుపనులను చేయనలయునుగా నిధనాకర్షణమే ప్రధానముగాచేసికొని దేశముననుకములకు ధనముకుప్పతిప్పలుగా ప్రవహించిపోవు ప్రయత్నము వలన లాభమెంతమాత్రమునులేదు.

జనసామాన్యముతోందటికిని హితవై యవసరమైలా
భకరమైన నృత్తులను పెంపుజెందించు విద్యలున్నవనులు
నువ్వేయటకే దేశాభిమానులందఱును ప్రయత్నింపవల
యును. మనముకొత్తగాఁ దేదలఁచినవానిలో కొన్ని మన
దేశప్రజామనమునకువ్యగ్రముగనుండును. వానియందేదో
యొకవిధమగు ససహ్యతమనములందు జనించియుండి హే
తువులచే నెంతపోతాహారచిసను తిరుగకమాధ్యమువ
హించియుండినయెడల వారిని భయపెట్టియోబలాత్కార
ముగనో మనముతలచిన పనికెన్నడును దింపరాదు. ప్రజ
లమనములు నెవ్వకుండ నిససీతినివిడువక వారికి హితవై
నదారినమెల్లమెల్లగ మార్గమును జూపుచు కాలక్రమము
ననట్టి దురూహము పోగొట్టవలయును.

గీ. మాలకరిపుష్పములుగోయరనూడ్కిజేటి|

పువ్వు తేనియగోలెడురపోల్కినెరుచి|

గండకుండగగొనునదిరకార్యఫలము|

బొగ్గులకుబోలె మొదలంటరబొడువజనదు||

అనుభారతనీతిని మనమునంగుంచి దేశక్షేమభాముల
కై మనము యత్నించుచున్నాముగదా, ఎవ్వరేమనుకొని
ననేమియని లోకకంటకుడై వ్యవహరించుచున్నయెడ తా
దలచుకొన్న మేలునుచేయుట యెవ్వరికినిదస్తరిము.

సద్విద్యాభివృద్ధియు, ధనసమృద్ధియు కలుగుమార్గములు కర్తవ్యములనియు అందుకై దేశాభిమానులెల్లఁగువాని సన్నిచేయవలయుననియును ఈ గ్రంథ ముపదేశించుచున్నదిగాదా, అట్టివిద్యను ధనమును సద్వినియోగముచేయుటకును దేశముబాగుపడుటకుమారుగా విన శ్రమించునని పదేపదే వ్రాయవసరములేదు.

క. ధనమునువిద్యయువశం

బునుదుర్మలకునుదంబురబాసరించునుస

జనులై నవారికడకున

యునునివ్వియతెచ్చుచుండరనుర్వీనాథా?

యనిచెప్పబడిన సీతీయందుగల నిజముమనము ప్రతిదినమును మనకన్నులయెదుటనే చూచుచున్నాము. కోతిచే తనిడినకొఱవివలె దుర్మార్గునిచేతిధనము తన్ను లోకముంగూడ పీడించుటకేవినియోగపడును. అట్టివానికి ధనముకన్న దారిద్ర్యమే శ్రేయోదాయకము. కలధనమునున్యాయమార్గమందు వినియోగపరచుటకు భగవద్భక్తియు లోకానుభవమును కావలయును. అట్టిభక్తికిని లోకానుభవమునకు నాముష్టికసాధనములగు సుత్రమగ్రంథములు సాధనములు.

మన పేదములు రుపనిషత్తులుమున్నగుమతగ్రంథములంజుగలసారము రున్యాయముగగ్రహించిజనసామ్యమును

తప్పదారినుండితమనడవడిచేతను, హితబోధచేతను, త్రిప్పజాలిన పండితోత్తములు బయలుదేరి యిష్టార్థ దేశము న్నావహించియున్న యజ్ఞానాంధకారమును తొలగించవలయును. ఇప్పుడున్నవైదికులలో ముక్కాలు మువ్వీసమునకు వేదవాసనయేలేదు. పండితులనువారికి సాహిత్యజ్ఞాన మొరకలిగియున్నను, లోకానుభవముకలుగుటకు తగినవిద్యవారికిలేదు. అంగ్లేయభాషాసంస్కారము గలిగియుండి సంస్కృతమునందు ప్రవీణులై యోగ్యులైనవారీ కార్యమునకు పూనుకొనవలయును. అందుకు సమర్థులైనవారు అక్కడ్క్కడ బయలువెడలి పనిచేయుచున్నాడు. అందుచే కొద్దికాలములోనే మతోద్ధారణముగలిగి ప్రజలట్టివారిని యాచార్యులుగా గ్రహించకమానకు. అట్టిపరువులేర్పడినప్పుడు విద్యాధనములను సద్వినియోగముచేయుగుణము వాటిని కలిగియున్నవారికి జనించి, వానిదుర్వినియోగము చేయబోవువారువిగనులై సంఘముచే శాసించబడుచుందురు.

దేశము సంవత్సరితమైయున్నదన్నంతమాత్రమున పేదలుండరనుకొనవీలులేదు. దేశమందున్న ధనమండరికినిసముగాసంచియిడినను పలువిధహేతువులచే స్వల్పకాలములోనే ఆధనమునకు వ్యత్యాసముకలుగకమానదు. అందుచేధనవగుతులగునవారు చేయవలసినపని పేదలకుతమధ

మువలన సుఖజీవనముకలుగజేసి వారి నుద్ధరించుచుండుట యుల్లేపితములగు ధర్తములందును, దానములందును దేశాభివృద్ధికి సాధనములగు కార్యములయందును తమకు గల యైశ్వర్యమును వినియోగపరుచుటయనై యున్నవి మనలో జనసామాన్యమునకు ధర్తిగుణము సహజముగనున్నయది కాని అట్టిగుణమునువినియోగించి తోటివానికి నితమకును మేలుసమకూర్చి తరించుమార్గములు ప్రస్తుత లోకావసరములైనవి వారికిచూపవలయును.

యంత్రశాలాభివృద్ధివైపునృప్తిత్రిప్పి స్వదేశరచితపదార్థములను గౌరవించియాదరించు గుణమునకెల్లు పరివిధములైన సహేతువులు సమకూడినవియో యారీతినే యీ యార్యభూమియందు స్వమతాభిమానము నైకమత్యభావమును పెంపుజెందుటకు సాధనములును దేశమంతటను బయలుపెడలుచున్నవి. సర్వరక్షకుడైన యీశ్వరునిమరువక సంపదను పెంపుజెందించుచున్నతెవరకును దేశమునకు శ్రేయోభివృద్ధి యఖండముగగలుగుచుండును.

ఆవిరియంత్రములచేతను తైలయంత్రములచేతను తటిత్ ప్రభాయంత్రములచేతను పనిచేయు యంత్రశాలలు పలువిధములైనవి స్వదేశధనముతో నేర్పరుపబడి పనిచేయుచున్నవి. మరికొన్ని తయారగుచున్నవి. ఇంకనెన్నియో స్థాపించుటకు ప్రయత్నములుజరుగుచున్నవి. దీనిని

పట్టి చూచినంత మాత్రముననే శుభదినము లిదివరకే
 పాత్రంభమైనవని తెలుసుకొనుటకును స్వల్పకాలములో
 నే యంత్రశాలాదుల నలుదెసలును నెలకొలుపుటకు దే
 శాభిగూనులు చేయుయత్నముల కేయనుమానమునులేక
 యెల్లఁగును తోడ్పడుదురనుకొనుటకు నేసందియమునుపడ
 వలసిన యవసరములేదు పైన చెప్పినరీతి సద్విద్యయు దై
 వభక్తియు బాడమిసప్పుడు మనలపీషించుచున్న పేదరిక
 ము తొలగిపోవుటవిశ్చయము. గర్వాదిదుర్గుణములు వి
 ద్యాధనములవలన మత్కారులకు కలుగునని యిదివరలో
 చెప్పబడినది. సద్విద్యవలన నిదివరకు చెప్పినయిడకువమా
 త్రమేగాక సకలసుగుణములు గలుగును.

గీ. విద్యయొసగును వినయంబురవినయమునను!

బడయు పాత్రతపాత్రతనలనధనము!

ధనమువలననుధర్మంబురదానివలన!

నైహికాముష్మికసుతమ్మరలందునగుడు||

(చిన్నపూర్తి)

విద్యావినయసంపన్నునకు పాత్రతగలుగుటచే వానికి
 ఫలముగ ధనముగలుగును. అట్టివాడు ధనమునుతప్పక స
 ద్వినియోగముచేయుచు నట్టి వినియోగమువలన మోహ
 పంకిలమగు జన్మలోకమునుదాటి ప్రజాసౌధమునెక్కి యా

నందించుచుండును, అదృష్టవంతుడు దావట్టిపదెల్ల బంగా
రమగుగున్నంతమాత్రమున స్వక క్తిసాధనములచేతనే య
టుకలుగుగున్నదని యనుకొనజాలడు,

గీ. సారమతిబరికింపంగరజారుమంటు!

కంటెదైవంబుముఖ్యంబురగార్యసిద్ధి!

కెచటనేనియుజాతుమరమెనకమెనగె!

నేనియద్దైవద త్రంజరయింతనిజము!

(భారతము--శాంతిపర్వము)

దేశమున గల యైశ్వర్యమునకు నొన్నత్యమునకు
మ పురుషప్రయత్నము ముఖ్యముగాని యవిలభించి వృ
ద్ధి నొందుటకు దైవబలమే ప్రధానమును సుత్రమనీతినిన్న
దునుమరువక కాలమువృధాచేయక తరిదప్పివ్యవసాయకృ
షికి దిగినవానివలెగాక వర్షమువడి నేలవదునువడినప్పుడు
చాలునకుదిగి డున్నచు నడుమనుకవితజూచి భ్రమసి
యో లేనిబోనికయ్యములకు కార్త్యివ్యయో మేడితోకవిడ
చి తడియో భూమిబిగిసినప్పుడు దానింబగులగొట్టుటకు త
న్నుకొనక వర్తమానకాలవిధులను పూనికతో చేయుట
కే యత్నింపుచుండుడని స్వదేశవాసులగు మిత్రులహ
చ్చరించుచు సీగ్రంథముముగించుచున్నాము.

10118

